

REFERENČNÍ PROCES EQF V ČESKU – ČAS NA PŘEZKUM?

reflexe po 12 letech s využitím zkušeností z pěti evropských států

Jitka Pohanková

Milada Stalker

Národní pedagogický institut České republiky

2023

Tato publikace vznikla v projektu Euroguidance, Europass a EQF v ČR

Projekt Euroguidance, Europass a EQF v ČR byl realizován za finanční podpory Evropské unie.

Za obsah publikace odpovídá výlučně autor. Publikace nereprezentuje názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem.

OBSAH

1. Úvod.....	6
2. EQF, přiřazovací proces k EQF a národní rámce kvalifikací.....	9
2.1 EQF jako jeden z nástrojů pro evropskou spolupráci a dorozumění.....	9
2.2 Přiřazovací procesy v Evropě	10
3. Přiřazovací proces v ČR a dosavadní kroky v zavedení českého rámce kvalifikací.....	11
3.1 Přiřazovací proces v České republice	11
3.2 Sdělení Poradní skupiny EQF (EQF AG) k české přiřazovací zprávě	13
3.3 Reakce na sdělení EQF AG a revize české přiřazovací zprávy	14
3.4 Činnost českého Koordinačního centra EQF (EQF NCP CZ).....	15
3.5 Činnost pracovní skupiny pro EQF při MŠMT.....	17
3.6 Česko – stručně o vzdělávacím systému pro srovnání s dalšími státy	17
4. Přiřazení národních rámců kvalifikací k EQF ve vybraných evropských státech	20
4.1 Finsko	20
4.2 Irsko	27
4.3 Německo	35
4.4 Rakousko.....	44
4.5 Slovensko	53
5. Porovnání NRK a výsledků přiřazení ve vybraných státech	62
5.1 Přehled základních charakteristik NRK ve vybraných státech.....	62
5.2 Porovnání zařazení odborných kvalifikací v počátečním vzdělávání ve vybraných státech do úrovně EQF.....	66
6. Poznatky a doporučení	70
6.1 Poznatky vyplývající ze srovnání NRK a přiřazení odborných kvalifikací do úrovně NRK/EQF.....	70
6.2 Poznatky ze zprávy Cedefop o kvalifikacích na úrovních 3 a 4 EQF	71
6.3 Důvody zavedení ČRK a jeho potenciál.....	73
6.4 Závěrem	76
Přílohy.....	78
Příloha 1 Deskriptory EQF	78
Příloha 2 Návrh deskriptorů ČRK (2016)	81
Prameny.....	86

POUŽITÉ ZKRATKY

NQR ¹	rakouský rámec kvalifikací (Nationaler Qualifikationsrahmen)
BIBB	Spolkový institut pro odborné vzdělávání a přípravu (Bundesinstitut für Berufsbildung)
ČRK	český rámec kvalifikací
DQR	německý rámec kvalifikací (Deutscher Qualifikationsrahmen)
ETB	Výbor pro vzdělávání a přípravu v Irsku (Education and Training Board)
ECTS	Evropský systém pro přenos a shromažďování kreditů (European Credit Transfer and Accumulation System)
EK	Evropská komise
EQAVET	Evropský rámec pro podporu zajišťování kvality v odborném vzdělávání (The European Quality Assurance in Vocational Education and Training)
EQF	Evropský rámec kvalifikací (European Qualifications Framework)
EQF AG	Poradní skupina EQF při Evropské komisi (European Qualifications Framework Advisory Group)
EQF NCP CZ	Koordinační centrum pro EQF v České republice (EQF National Coordination Point in the Czech Republic)
ESG	Standardy a směrnice pro zajištění kvality v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání (The Standards and guidelines for quality assurance in the European Higher Education Area)
EU	Evropská unie (European Union)
FINQF	finský rámec kvalifikací (Finnish National Framework for Qualifications and Other Competence Modules)
INFQ	irský rámec kvalifikací (Irish National Framework of Qualifications)
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NPI ČR	Národní pedagogický institut České republiky (vznikl v r. 2020 sloučením NÚV a NIDV)
NRK	národní rámec kvalifikací
NSK	Národní soustava kvalifikací
NÚV	Národní ústav pro vzdělávání (od r. 2020 NPI ČR)
NPRVV	Národní program rozvoje výchovy a vzdělávání Slovenska
ÖeAD	Rakouská agentura pro mezinárodní spolupráci ve vzdělávání a výzkumu (Österreichischer Austauschdienst)
OVP	odborné vzdělávání a příprava
PISA	šetření Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj v základních dovednostech (čtení, matematika, věda) patnáctiletých žáků (OECD Programme for International Student Assessment)
PS EQF	Pracovní skupina pro zavádění EQF při MŠMT
QF EHEA	Rámec kvalifikací pro evropský prostor ve vysokoškolském vzdělávání (Qualifications Framework for European Higher Education Area)
QQI	organizace pověřená rozvojem irského rámce kvalifikací (Quality and Qualifications Ireland)
RVP (SOV)	rámcové vzdělávací programy (pro střední odborné vzdělávání)
SKKR	slovenský rámec kvalifikací (Slovenský kvalifikačný rámec)
ŠIOV	Štátny inštitút odborného vzdelávania (Slovensko)

---

¹ Pro zkratky národních rámců kvalifikací (NRK) jsme z důvodu jednoznačnosti, krátkosti a snadnějšího případného dohledávání použily zkratky, které příslušné státy oficiálně používají pro šíření informací o svých NRK.

1. ÚVOD

PROČ ZPRÁVA VZNIKLA?

Zpráva vznikla díky podpoře Evropské komise členským státům v jejich snaze o větší transparentnost, srozumitelnost a srovnatelnost kvalifikací², a to jak na národní, tak na evropské úrovni. Tato podpora má podobu grantů na činnost center Europass, Národního koordinačního centra pro EQF a centra Euroguidance (národních center pro evropské nástroje transparentnosti).

Cílem klíčové aktivity projektu *Euroguidance, Europass and EQF in the Czech Republic* věnované podpoře činnosti Národního koordinačního centra pro EQF (EQF NCP CZ) je „přezkoumat a v případě potřeby připravit pro aktualizaci přiřazení úrovní národních rámců kvalifikací nebo systémů na úrovni EQF“.

Česko přiřadilo své podsystémy kvalifikací k EQF v r. 2011. Od té doby uplynulo už více než deset let, a je proto důvod se k této zprávě vrátit, přezkoumat ji a případně vyhodnotit, zda nevyžaduje úpravy a zda jsou stále relevantní připomínky, které měli členové Poradní skupiny pro EQF při Evropské komisi (EQF AG) při jejím představení v Bruselu v r. 2011. Bude také zajímavé se podívat, jak situace vypadá v některých jiných státech Evropy.

KOMU JE ZPRÁVA URČENA?

Zpráva je určena především pro pracovníky EQF NCP CZ a odborné pracovníky odboru kurikula odborného a dalšího vzdělávání NPI ČR. Byla napsána tak, aby byla srozumitelná i širokému odbornému publiku, což by nemělo být na úkor přesnosti ve vyjadřování. Terminologická nevyjasněnost mezi různými oblastmi vzdělávání, a to zejména v přejaté terminologii z angličtiny, způsobuje řadu nedorozumění a významových posunů. Ve zprávě použitá terminologie se v maximální míře snaží dodržet původní význam a smysl přejatých pojmů a konceptů, nemusí se však zcela shodovat s používáním v českém prostředí. Správné převedení či přeložení klíčových pojmů je však pro pochopení a případné zavedení nástrojů v našich podmínkách zcela zásadní.

JAK JE ZPRÁVA ČLENĚNA?

Zpráva je členěna do šesti částí. V první a druhé části je vysvětlen důvod vzniku zprávy a její teoretická východiska, v části třetí a čtvrté popisujeme, jak přiřadila Česká republika a pět dalších zemí své rámce kvalifikací a vzdělávací systémy k EQF a v části páté a šesté nabízíme shrnutí a porovnání nálezů a zároveň si dovoluujeme nabídnout podněty k další diskusi.

---

²V této zprávě používaný termín kvalifikace vychází z evropské definice tohoto pojmu, čímž se rozumí formální výstup procesu hodnocení a validace, který je získán v okamžiku, kdy příslušný orgán stanoví, že jedinec dosáhl výsledků učení podle daných standardů. Tj. jedná se o oficiální potvrzení/doklad, který byl vydán jedinci na základě úspěšné zkoušky podle daného standardu. Doklad může být diplom, vysvědčení, titul, osvědčení apod. Pro kvalifikace uvedené v NSK je ve zprávě používán termín profesní kvalifikace.

KTERÉ STÁTY BYLY VYBRÁNY PRO POROVNÁNÍ A PROČ?

Zpráva přibližuje, jak se s vytvořením národního rámce kvalifikací vyrovnalo pět evropských států. Jsou jimi tři sousední země (Slovensko, Rakousko a Německo) a dva inspirativní příklady z jiných částí Evropy s odlišným kulturně historickým zázemím (Irsko a Finsko). Poslední dvě zmíněné země jsou zároveň důkazem, že pokud se vzdělávání stane skutečně prioritou ve snaze o povznesení společnosti, pokud se nastaví promyšlené a propojené kroky a opatření a pokud se stanovené cíle stanou pro všechny zúčastněné vč. státní administrativy opravdovými metami, a nikoli jen prázdnými floskulemi, může v relativně krátké době dojít v systému k výrazně pozitivním a měřitelným změnám.

Srovnání výsledků referenčních procesů zároveň nabízí i zamyšlení, příp. přehodnocení zařazení některých kategorií oborů vzdělání (typů kvalifikací) v počátečním vzdělávání. Pokud například většina zemí přiřadila tříleté programy odborného vzdělávání na úroveň 4 NRK/EQF, bylo by jistě zajímavé porovnat, zda očekávané výsledky učení jsou u podobných kvalifikací skutečně v Česku nižší než v jiných státech. To by však vyžadovalo kromě pečlivé a hluboké analýzy očekávaných výsledků učení ve standardech také porovnání sociálněekonomického statutu absolventů, což není obsahem či ambicí této zprávy. Výsledky učení mohou být na jiné (nižší) úrovni, ale je také možné, že jedinci s českým výučním listem jsou na evropském trhu práce znevýhodněni, protože jejich kvalifikace je zařazena na nižší úroveň. Více se tomuto tématu věnuje kapitola 6.

PROČ JSOU ZMÍNĚNY VÝSLEDKY Z ŠETŘENÍ PISA?

Pro představení situace ve vybraných státech jsou mezi indikátory výkonnosti vzdělávacích systémů použity i výsledky šetření PISA (OECD). Kromě měření patnáctiletých v základních dovednostech analyzuje PISA také rozdíly ve výsledcích mezi chlapci a děvčaty, výsledky migrantů a všímá si socioekonomického postavení studentů. Zkoumá i školní prostředí, postoje studentů a také třeba to, zda zažívají šikanu a zda pociťují sounáležitost se školou. Jakkoli je v řadě ohledů šetření PISA kontroverzní, poskytuje zajímavé a důležité informace pro tvůrce vzdělávacích politik. Nižší než minimální úroveň v základních dovednostech neumožňuje totiž mladým lidem úspěšně se zapojit do fungování společnosti, což brání v dosažení sociální spravedlnosti. Shrnutí výsledků států EU v šetření PISA z r. 2018 (EC, 2019 b) ukazuje, že dosáhnout cíle, kdy méně než 15 % patnáctiletých má jen minimální čtenářské a matematické dovednosti, se zatím EU jako celku nepodařilo, ale řada států toho dosáhla. Některé státy dosáhly výrazného zlepšení v řádu několika let, což také dokazuje, že cíl není nedosažitelný. Zatímco rozdíl mezi děvčaty a chlapci v matematických dovednostech v EU jako celku není významný, ve čtenářských dovednostech děvčata dosahují výrazně lepších výsledků. Velký rozdíl ve výsledcích existuje mezi studenty ve všeobecných a odborných programech. Celkově se ukazuje, že státy, které mají menší podíl studentů s nedostatečnými výsledky, mají také větší podíl studentů s vynikajícími výsledky. Rovnost a excelence ve vzdělávání tak mohou jít ruku v ruce a nevylučující se. Ve většině zemí socioekonomický původ studentů výrazně ovlivňuje jejich výkonnost i studijní očekávání. Také se ukazuje, že země s větším podílem studentů s nedostatečnými výsledky mají i větší rozdíl mezi studenty

ze zvýhodněného a znevýhodněného socioekonomického zázemí. Děti migrantů mají horší výsledky ve čtení, a to zejména děti, které se narodily v cizině. V některých zemích má až třetina studentů pocit, že do školy nepatří a pětina zažila opakovanou šikanu, což má také vliv na jejich výsledky ve čtení (EC, 2019)³. Tato zjištění asi málokoho překvapí, nicméně není na škodu si je připomínat, a to zejména při tvorbě a implementaci opatření strategického charakteru.

ČEHO BYCHOM CHTĚLY ZPRÁVOU DOSÁHNOUT?

Cílem této zprávy není ani podat ucelenou analýzu stavu českého vzdělávacího systému, ani vyčerpávající seznam důvodů, proč bychom měli uvažovat o tvorbě nového systémového prvku ve vzdělávání, tj. národního rámce kvalifikací. Autorky zprávy by však byly rády, pokud by vzbudila zájem o téma, a pozitivně tak přispěla k přemýšlení o směřování českého (nejen) odborného vzdělávání. Tato zpráva by tak měla přispět k otevření diskuse o potřebnosti či užitečnosti existence českého rámce kvalifikací⁴.

Otevření diskuse o existenci rámce může podnítit vznik i dalších otázek, které si zaslouží dobře prodiskutované a promyšlené odpovědi. To může být nakonec důležitý či hlavní přínos vzniku rámce kvalifikací. Pokud diskuse bude skutečně otevřená a bude zahrnovat všechny, jichž se téma týká, může přinést velmi užitečné podněty, např. pro inovaci oborové soustavy, revizi RVP SOV, či další směřování a rozvoj NSK.

---

³Více viz: EC, 2019b: PISA 2018 and the EU, Striving for social fairness through education: https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/pisa-2018-eu_1.pdf

⁴ V současnosti nemá Česká republika žádný strategický dokument, kde by byly vznik národního rámce kvalifikací a jeho přínosy pro celoživotní učení zmíněny. Ve Strategii 2030+ jsou uvedena opatření na podporu OV v rámci Inovace oborové soustavy, podpora ve formě procesu tvorby ČRK zde není explicitně zmíněna.

2. EQF, PŘIŘAZOVACÍ PROCES K EQF A NÁRODNÍ RÁMCE KVALIFIKACÍ

2.1 EQF JAKO JEDEN Z NÁSTROJŮ PRO EVROPSKOU SPOLUPRÁCI A DOROZUMĚNÍ

Evropský rámec kvalifikací pro celoživotní učení (European Qualifications Framework for Lifelong Learning, EQF) patří mezi tzv. společné evropské nástroje, které byly vytvářeny v letech 2000 až 2010 s cílem zvýšit transparentnost, srozumitelnost a porovnatelnost kvalifikací získávaných v různých systémech i sektorech vzdělávání v průběhu celoživotního učení. Ve většině evropských zemí byly zaváděny s deklarovaným cílem usnadnit lidem prokázání svých získaných znalostí a dovedností při ucházení se o studium nebo práci v zahraničí. Vedle EQF řadíme do této skupiny nástrojů podporujících mobilitu ještě Europass a Evropský referenční rámec pro zajišťování kvality v oblasti odborného vzdělávání a přípravy (European Quality Assurance Network in VET, EQAVET)⁵. Vzájemně spolu souvisejí, navazují na sebe a vzájemně se doplňují a podporují.

Hlavním jednotícím prvkem všech evropských nástrojů je důsledné a důvěryhodné používání postupu založeného na výsledcích učení (learning outcomes approach). Vzdělávací programy, profily a kvalifikace včetně standardů pro hodnocení by měly být popsány tím, co se očekává, že jedinec zná, čemu rozumí a je schopen vykonávat na konci vzdělávacího procesu.

Kvalifikační rámec prostřednictvím standardizovaného ověření výsledků učení umožňuje, aby schopnosti jedince byly zařazeny na odpovídající úroveň. Zároveň rámec jasně stanovenými podmínkami a požadavky jedinci umožňuje postup na vyšší úroveň kvalifikace či vzdělání.

Zaváděním společných nástrojů se evropské země hlásí k přijetí následujících zásad:

- posun k výsledkům učení,
- uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení,
- celoživotní učení a
- aktivní zapojení a spolupráce všech aktérů v procesu vytváření kvalifikací včetně zaměstnanců a zaměstnavatelů.

Evropský rámec kvalifikací tvoří stupnice osmi úrovní popsaných tzv. deskriptory⁶, do nichž lze zařadit všechny typy kvalifikací⁷. Ty jsou prostřednictvím národních rámců kvalifikací přiřazovány k úrovním EQF v tzv. přiřazovacích (referenčních) procesech. Výsledek procesu je popsán v tzv. referenční zprávě, která je představena na jednání Poradní skupiny EQF při Evropské komisi.

---

⁵ Evropský systém přenosu kreditů (ECVET) zaváděný v letech 2009-2017 přestal být podporován.

⁶ Tabulka s úplným zněním deskriptorů EQF je uvedena v příloze této zprávy.

⁷ Kvalifikací se v kontextu zavádění EQF rozumí formální výsledek hodnocení a validace, který je získán v okamžiku, kdy příslušný subjekt stanoví, že jedinec dosáhl výsledků učení podle daných standardů, více viz poznámka pod čarou 2.

2.2 PŘÍŘAZOVACÍ PROCESY V EVROPĚ

Přířazovací procesy začaly v evropských zemích v roce 2008, kdy Evropská rada a Evropský parlament schválily Doporučení o zavedení Evropského rámce kvalifikací pro celoživotní učení⁸. Od členských zemí se očekávalo, že uvedou své národní systémy kvalifikací a/nebo rámce kvalifikací do vztahu s EQF.

Pokud členské země měly svůj národní rámec kvalifikací (NRK)⁹, bylo jeho „uvedení do vztahu s EQF“ relativně snadné. Tyto země přiřadily úrovně svého NRK k úrovním EQF na základě podrobné analýzy deskriptorů popisujících jednotlivé úrovně v obou rámcích. Pečlivá analýza prokázala, zda a které deskriptory úrovně NRK odpovídají deskriptorům úrovně EQF. To ale neznamená, že počet úrovní v národním a evropském rámci musí být nutně stejný. Např. Irsko, které přiřadilo svůj NRK k EQF mezi prvními, mělo již roky fungující desetistupňový rámec.

Přestože Doporučení o zavedení EQF předpokládalo přiřazení národních systémů či rámců kvalifikací již do roku 2010, nedalo se očekávat, že země, které rámce neměly (a těch byla v roce 2008 většina), budou v tak krátké lhůtě schopny splnit daný úkol. Dva roky po stanoveném termínu prošla přiřazovacím procesem jen necelá polovina členských států EU. Státy většinou oddalovaly svůj přiřazovací proces až na dobu, kdy mohly prohlásit, že mají funkční národní rámec kvalifikací, a teprve poté provedly přiřazení k EQF.

V konečném výsledku evropského procesu přiřazování se od všech států očekává, že k EQF přiřadí své **národní rámce kvalifikací**. Vytvoření komplexního rámce kvalifikací nabízí státu jedinečnou příležitost vyhodnotit stávající situaci, stanovit si, co by bylo žádoucí v systému vzdělávání a kvalifikací změnit a nastavit si cestu (souborem opatření) a podmínky pro takový vzdělávací systém, který bude odpovídat jeho potřebám. Mimo jiné si společnost může také ujasnit, jaké znalosti, dovednosti, příp. jaké kvalifikace jsou a budou potřebné a relevantní. Shoda na vytvoření národního rámce kvalifikací je pro ostatní země jasným signálem, že mezi všemi aktéry dané země došlo ke konsenzu v popisu kvalifikačních úrovní, v jejich klasifikaci i v systému zajišťování kvality kvalifikací. Právě takový důkaz spolupráce mezi sektory vzdělávání prohlubuje transparentnost vzdělávacích a kvalifikačních systémů, a tím se buduje vzájemná důvěra na národní i mezinárodní úrovni.

V neposlední řadě i z doporučení vydávaných Evropskou Radou vycházejí závazky, které by se měly plnit a jejichž nesplnění může být považováno ostatními státy za nerespektování dohodnutých postupů a nezáměrnou spolupráci, což nenapomáhá vzájemné důvěře.

---

⁸ V r. 2017 bylo toto doporučení nahrazeno doporučením Rady z 22. května 2017 o Evropském rámci kvalifikací pro celoživotní učení (Council Recommendation of 22 May 2017 on the European Qualifications Framework for lifelong learning and repealing the recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning (2017/C 189/03).

⁹ Nepanuje jednota v užívání termínů „národní rámec kvalifikací“ a „národní kvalifikační rámec“, a ani odborníci se neshodují v tom, zda se jedná o synonyma. Některé státy (většina) používají první podobu (např. Irsko, Německo), jiné používají druhou (např. Slovensko). Dá se předpokládat, že jsou oba termíny považovány za zástupné, k čemuž se přiklání i autorky této zprávy.

3. PŘÍRAZOVACÍ PROCES V ČR A DOSAVADNÍ KROKY V ZAVEDENÍ ČESKÉHO RÁMCE KVALIFIKACÍ

3.1 PŘÍRAZOVACÍ PROCES V ČESKÉ REPUBLICCE

Přířazovací proces k EQF v ČR probíhal v letech 2009 až 2011 za účasti a spolupráce mnoha aktérů. Na úrovni MŠMT bylo rozhodnuto, že k EQF bude přiřazen stávající vzdělávací systém, a to se zdůvodněním, že standardy vzdělávání a kvalifikací (tím jsou míněny rámcové vzdělávací programy a kvalifikační standardy NSK) jsou popsány výsledky učení. Jsou tedy vyjádřením toho, co dotyčná osoba zná, čemu rozumí a co je schopna vykonávat po ukončení vzdělávacího procesu (jsou vymezeny znalostmi, dovednostmi a kompetencemi). Tím je naplněno základní kritérium pro přiřazování. Také to umožnilo provést proces relativně rychle a splnit (téměř) doporučením předpokládaný termín. Zpráva obsahuje detailní porovnání popisů očekávaných výsledků učení s deskriptory EQF, nejedná se však o rovnocenné porovnání dvou sad deskriptorů, ale spíše o hledání a nalézání shody v detailech. Přestože česká přiřazovací zpráva byla Poradní skupinou EQF při EK jako celek přijata vlídně a s pochopením, bylo tak učiněno s určitými výhradami, které nemohly být v době vzniku zprávy uspokojivě vyřešeny, a tato situace i nadále trvá.

OBR. 1: ZOBRAZENÍ VÝSLEDKU REFERENČNÍHO PROCESU V ČESKÉ REPUBLICCE

Úrovně kvalifikací EQF a QF EHEA				Úrovně kvalifikací v ČR				
Úrovně EQF		Úrovně QF EHEA		Úrovně dosaženého vzdělání*		Úrovně NSK**		
DESKRIPTORY ÚROVNÍ EVROPSKÉHO RÁMCE KVALIFIKACÍ (EQF)	8	DUBLINSKÉ DESKRIPTORY QF EHEA	3. cyclus	DIPLOMY A VYSVĚDČENÍ STVRZUJÍCÍ VZDĚLÁNÍ DOSAŽENÉ PODLE ZÁKONA O VYSOKÝCH ŠKOLÁCH	V	VYSVĚDČENÍ STVRZUJÍCÍ VZDĚLÁNÍ DOSAŽENÉ PODLE ŠKOLSKÉHO ZÁKONA	OSVĚDČENÍ STVRZUJÍCÍ KVALIFIKACE DOSAŽENÉ PODLE ZÁKONA O UZNAVÁNÍ VÝSLEDKŮ DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ DESKRIPTORY NSK	8
	7		2. cyclus		T			7
	6		1. cyclus		R			N, P
	5		krátký cyklus v rámci 1. cyklu		***			5
	4				K, L, M			4
	3				E, H			3
	2				C, E, J			2
	1				B			1

TAB. 1: SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ PŘIŘAZOVACÍHO PROCESU V ČR (2015)

EQF	Kategorie	Dosažené vzdělání
1	B	základy vzdělání ukončení vzdělávacího programu základního vzdělávání v základní škole speciální - 10 ročníků
2	C	základní vzdělání úspěšné ukončení vzdělávacího programu základního vzdělávání v základní škole, na nižším stupni šestiletého nebo osmiletého gymnázia nebo v odpovídající části osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře; úspěšné ukončení kursu pro získání základního vzdělání střední vzdělání praktická škola jednoletá a dvouletá pro absolventy základní školy speciální
	J	střední vzdělání bez výučního listu – délka studia 2 roky
	E	střední vzdělání s výučním listem především pro žáky se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním - délka studia 2 roky
3	E	střední vzdělání s výučním listem především pro žáky se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním - délka studia 3 roky
	H	střední vzdělání s výučním listem délka studia 3 roky
4	K	střední vzdělání s maturitní zkouškou všeobecné (gymnaziální) vzdělání - délka studia 4 roky
	L	střední vzdělání s maturitní zkouškou odborné vzdělání s odborným výcvikem – délka studia 4 roky
		nástavbové studium poskytující vzdělání s maturitní zkouškou po získání středního vzdělání s výučním listem – délka studia 2 roky
	M	střední vzdělání s maturitní zkouškou odborné – délka studia 4 roky
6	N	vyšší odborné vzdělání zkratka udělovaného titulu DiS. – délka studia 3 – 3,5 roku
	P	vyšší odborné vzdělání v konzervatoři zkratka udělovaného titulu DiS. – délka studia 2 roky
	R	vysokoškolské – bakalářský studijní program zkratky udělovaných titulů Bc., BcA. – délka studia 3 – 4 roky
7	T	vysokoškolské – magisterský studijní program zkratky udělovaných titulů Mgr., MgA., Ing., Ing. arch., MUDr., MDDr., MVDr., JUDr., PhDr., RNDr., Pharm.Dr., ThLic., ThDr. – délka studia 2 – 3 roky (nebo u tzv. dlouhého, na bakalářský program nenavazujícího studia, 4 – 6 let)
8	V	vysokoškolské – doktorský studijní program zkratky udělovaných titulů Ph.D., Th.D. – délka studia 3 - 4 roky

Přiřazovací zpráva České republiky byla prezentována v Poradní skupině pro EQF při EK (EQF Advisory Group, dále EQF AG) na jejím zasedání v prosinci 2011. Následně zasláné sdělení ke zprávě bylo souhrnem názorů, které vyjádřili písemně zástupci Malty, Polska a Velké Británie a ústně při obhajobě též další členové EQF AG, včetně představitelů Cedefop (Slava Pevec) a Rady Evropy (Sjur Bergan). Sdělení představovalo základ pro další dialog a příležitost k reflexi některých prvků národního vzdělávacího systému tak, aby se zvýšila důvěryhodnost přiřazení českých úrovní kvalifikací k EQF.

3.2 SDĚLENÍ PORADNÍ SKUPINY EQF (EQF AG) K ČESKÉ PŘÍRAZOVACÍ ZPRÁVĚ

Česká republika připravila souhrnnou přiřazovací zprávu, avšak vzhledem k tomu, že ČR neměla (a ještě nemá) zastřešující (komplexní, jednotný, souhrnný, anglicky „comprehensive“) národní rámec kvalifikací, přiřadila k EQF své podsystemy vzdělávání, tj. systém počátečního vzdělávání (tj. kategorie dosaženého vzdělání dle Nařízení vlády ze dne 31. května 2010 o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání č. 211/2010 Sb.), VŠ kvalifikace a profesní kvalifikace uvedené v Národní soustavě kvalifikací udělované podle zákona č. 179/2006.

Přiřazovací zpráva byla obecně hodnocena jako jasná, výstižná a dávající dobrý a srozumitelný obraz o vzdělávacím a kvalifikačním systému i o systému zajišťování kvality. Splnění deseti kritérií a postupů pro přiřazování je podle sdělení popsáno otevřeně a detailně.

Připomínky tak nebyly k tomu, jak byla zpráva napsána, ale spíše k pojetí procesu přiřazování a k několika nesrozumitelným až zavádějícím prvkům v českém vzdělávacím systému, a to jak v oblasti sekundárního, tak terciárního vzdělávání.

Zásadní připomínka se týkala toho, že přiřazené **úrovně** v českém vzdělávacím systému **jsou implicitní**, tj. nejsou definovány explicitně jednotnými deskriptory, které by mohly být porovnány s deskriptory EQF. Jinými slovy, zpráva by byla důvěryhodnější, pokud by existoval národní rámec kvalifikací.

Ve sdělení EQF AG se píše, že zprávě by prospělo, pokud by kritéria zařazování jednotlivých programů (oborů vzdělání) do kategorií úrovní vzdělání (dříve kategorií KKO) byla jasnější. Zdá se totiž, že vstupní kritéria (tj. délka studia, typ školy) jsou užívána jako určující kritéria. Zprávě by také prospělo, pokud by bylo jasněji popsáno, jaká kritéria byla použita pro přiřazení kategorií C, E, J k jedné úrovni EQF 2 a proč kategorie E je umístěna na dvou úrovních EQF (EQF 2 a 3). Posuzovatelé si byli vědomi, že větší důležitost mají kvalifikace s kódy H, K a M, a těm by měla být věnována pozornost především. Nebylo jim však jasné, proč existují tři kategorie vzdělání „s výučním listem“ a čtyři typy vzdělání „s maturitou“.

Fakt, že jeden typ certifikátu, konkrétně ve sdělení zmiňovaný výuční list, má rozdílnou hodnotu a platnost, protože byl přiřazen na dvě úrovně, se opravdu nedá zahraničnímu pozorovateli srozumitelně vysvětlit. Pozorovatelé v souladu s definicí kvalifikace totiž předpokládají, že každý jeden typ certifikátu či diplomu, ať se jedná o výstupní doklad ze vzdělávání (např. vysvědčení z určitého typu školy) či o doklad o finální zkoušce (např. výuční list, maturita, magisterský diplom) má jednu určitou hodnotu, která poskytuje absolventu srovnatelná práva v přístupu do vyššího či dalšího vzdělávání či při vstupu na trh práce. To je jedna z hlavních funkcí a vlastností kvalifikace jako dokladu o nabytých a u zkoušky prokázaných dovednostech. Z tohoto pohledu se tedy zahraničním pozorovatelům nejeví logické a srozumitelné zařazení jednoho typu dokladu o kvalifikaci s jedním identickým názvem „s výučním listem“ na dvě různé úrovně. Tato reflexe zvenčí tak nabízí otevření diskuse o tomto specifiku a případně

přehodnocení a úpravu stávající nelogičnosti. To znamená buď upravit název dokladu (na jedné z úrovní), nebo dát všechny kvalifikace s označením „s výučním listem“ na stejnou úroveň.

Připomínky měli členové EQF AG také k nemožnosti postupu diplomovaného specialisty do sedmé úrovně magisterského studia, a to přesto, že jak studium na vyšších odborných školách, tak bakalářské studium trvá obvykle tři roky a absolventi většinou získávají i stejný počet kreditů ECTS (oba typy studia splňují podmínku získání minimálního počtu 180 kreditů). Autoři sdělení vyjádřili znepokojení, že diplomovaní specialisté nemohou postoupit do vyšší úrovně přímo. Pokud totiž chtějí absolventi VOV dále studovat, musí do bakalářského studia, které je na stejné úrovni. Tato připomínka se sice netýká zaměření této zprávy, nicméně je dobré ji zmínit, neboť si všímá nepochopitelného nerovnoprávného postavení kvalifikací na stejné úrovni. K tomu by nemělo v promyšleném a zavedeném rámci kvalifikací docházet, neboť jedna z jeho základních funkcí je zajištění rovnoprávnosti kvalifikací z různých typů vzdělávání. Stojí za zmínku, že podobnou situaci řešili i v jiných státech a kvalifikaci v odborně zaměřených tříletých terciárních oborech pojmenovali profesní bakalář s následnou možností studovat na vyšší úrovni. Titul diplomovaný specialista by tak mohl zůstat kvalifikací s kratší dobou v postsekundárním studiu (jako je tomu nyní u uměleckých oborů na konzervatořích). Zahrnutí a přiřazení kvalifikací NSK udělených podle zákona č. 179/2006 bylo při prezentaci zprávy a ve sdělení EQF AG vnímáno velmi pozitivně.

3.3 REAKCE NA SDĚLENÍ EQF AG A REVIZE ČESKÉ PŘÍRAZOVACÍ ZPRÁVY

Na připomínky EQF AG uvedené ve sdělení, které se týkaly pouze vyjasnění některých informací, reagovali čeští zástupci v EQF obratem. Od každého státu se však očekává, že zašle Evropské komisi své oficiální vyjádření k připomínkám. Teprve pak Komise zveřejní výsledek přiřazovacího procesu na webovém portálu EQF. Od států se pochopitelně neočekává okamžité vyřešení všech připomínek, jde především o vůli vzít je na vědomí, vysvětlit je, či navrhnout způsob jejich postupného vypořádání.

Revize přiřazovací zprávy ČR proběhla v roce 2015 za součinnosti odborů MŠMT, NÚV a ČŠI (viz také činnost pracovní skupiny MŠMT pro záležitosti EQF níže). Byla v ní provedena řada úprav reagujících na sdělení EQF AG a v souladu s vývojem vzdělávacího systému, avšak jasné stanovisko ČR k základní otázce, zda a příp. kdy ČR vytvoří svůj jednotný zastřešující národní rámec kvalifikací, neobsahovala.

Česká přiřazovací zpráva je tak stále vnímána jako rozpracovaná (“work in progress”). Tak jako i ostatní přiřazovací zprávy je nutné ji pravidelně aktualizovat a doplňovat informacemi o tom, jak dále probíhá implementace EQF, jaký je další vývoj reforem v národním kontextu a jaké změny proběhly ve vztahu mezi národními kvalifikacemi a úrovněmi EQF. Důležitým tématem diskusí i nadále zůstává tvorba a rozvoj jednotného zastřešujícího národního kvalifikačního rámce s ucelenou sadou deskriptorů úrovní, který spojí vzniklé (pod)rámce pro základní a střední vzdělávání, pro terciární vzdělávání i pro profesní kvalifikace v dalším vzdělávání. Skrze jasné a explicitní úrovně bude napojení na úrovně EQF transparentnější.

3.4 ČINNOST ČESKÉHO KOORDINAČNÍHO CENTRA EQF (EQF NCP CZ)

Implementaci a propagaci EQF a národních rámců kvalifikací podporuje EK časově omezenými granty na činnost Koordináčních center pro EQF (EQF National Coordination Points, EQF NCP). Z důvodu omezené finanční podpory i vlivu EQF NCP nemůže zavádění tak zásadního nástroje záviset jen na této jednotce. V českém EQF NCP však vznikla řada podkladů a podpůrných materiálů, které stojí za zmínku a které by se mohly a měly využít.

Za důležitý krok se dá považovat vytvoření **glosáře** v letech 2011-15, v němž se odborníci z různých institucí (Eurydice, odd. strategií MŠMT, NÚV) pokusili sjednotit překlady a výklady přejatých termínů v oblasti vzdělávání z angličtiny. Právě nejednotnost v překladech klíčových termínů je základem jejich různého pochopení, způsobuje nepochopení, a tak vznikají i vzájemná nedorozumění.

V letech 2013 až 2016 vznikl v EQF NCP CZ **návrh deskriptorů** českého rámce kvalifikací pro celoživotní učení. Deskriptory vznikaly v pracovní skupině sdružující jak zástupce z oblasti vzdělávání, tak trhu práce. Úrovně deskriptorů jsou kompatibilní s osmi úrovněmi EQF. Jsou členěny do kategorií: *všeobecné a odborné znalosti a porozumění, všeobecné a odborné dovednosti a všeobecné způsobilosti (nevázané na obor studia či práce)*. Na rozdíl od deskriptorů EQF jsou poněkud podrobnější a konkrétnější, což je v souladu se smyslem národního rámce. Důraz byl kladen na postupné zvyšování náročnosti popisovaných výsledků učení tak, aby se mohly co nejlépe využít k hierarchickému zařazování kvalifikací do úrovní. V plném znění jsou deskriptory uvedené v příloze této zprávy (Příloha 2).

V roce 2012 byla na základě výzkumu postojů a očekávání aktérů z oblasti vzdělávání i trhu práce k možnosti zavedení uceleného českého rámce kvalifikací v EQF NCP CZ vypracována **SWOT analýza** (NÚV, 2012). Ačkoli se analýza nedá považovat za úplný přehled názorů všech aktérů, poskytuje dobrý základní náhled na problematiku a objevuje se v ní řada námětů, postřehů i problematických bodů.

V prosinci 2014 se konala **konference o možném vzniku ČRK**, na níž přednesl zásadní referát Jiří Nantl. Shrnuje v něm zásadní myšlenky své **studie Český rámec kvalifikací. K možnostem, podmínkám a souvislostem vzniku národního rámce kvalifikací pro Českou republiku** (Nantl, 2014). Jeho referát, studie i návrhy byly dobře přijaty přítomnou odbornou veřejností.

Úvodní slovo studie naprosto přesně vystihuje důvody a smysl ustavení národního rámce kvalifikací a nic neztratilo na své aktuálnosti. Dovolujeme si proto úvodní slovo celé ocitovat:

„Národní ústav pro vzdělávání mne požádal, abych zpracoval tento materiál týkající se zhodnocení důvodů, podmínek a zkušeností jiných zemí, které by měly být zohledněny při úvahách, zda v České republice vytvářet ucelený národní kvalifikační rámec.

Závazek České republiky takový kvalifikační rámec vytvořit v zásadě vyplývá z politických závazků, které vláda přijala na evropské úrovni. Česká republika byla mezi zeměmi, které na ministerské konferenci Boloňského procesu v Bergenu podpořily Zastřešující rámec kvalifikací

pro Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání. Jako členský stát Evropské unie jsme rovněž adresáty Doporučení Evropského parlamentu a Rady k zavedení Evropského rámce kvalifikací pro celoživotní učení. Spolu s mnoha dalšími jsem však přesvědčen, že důvod zavedení národního kvalifikačního rámce by měl spočívat především ve skutečných vnitrostátních potřebách země. Tato zpráva se pokouší některé z nich nastínit, a to se zřetelem na Strategii vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, která chce „vytvořit zastřešující kurikulární dokument pro oblast předškolního až vysokoškolského vzdělávání, který formou výstupů z učení popíše podstatu a cíle vzdělávání v jednotlivých částech vzdělávací soustavy“.

Zkušenosti zemí, které národní kvalifikační rámec úspěšně zavedly, ukazují, že je důležité pojímat tento nástroj spíše volněji než normativně; spíše inkrementálně než nadměrně ambiciózně; spíše jako nástroj budování obecného porozumění cílům vzdělávání a smyslu kvalifikací, než do něj vkládat naděje, že najednou vyřeší všechny problémy vzdělávacího systému. Úspěšný národní kvalifikační rámec vyrůstá z potřeb praxe, vyvíjí se tempem, které společenské okolnosti umožňují, neusiluje o potlačení zvláštností jednotlivých sektorů vzdělávání.

Žádný nástroj vzdělávací politiky nemá schopnost vyřešit vše a najednou. Příprava Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 však ukázala, že existuje silná společenská poptávka, a to nejen v úzce odborných kruzích, po společném „slovníku“ ve světě vzdělávání a kvalifikací. Pokud by byl připraven národní kvalifikační rámec, který by plnil tuto roli, bylo by to samo o sobě přínosem. Kdyby ve větší nebo menší míře naplňoval ostatní možné funkce, jak je naznačuje tato zpráva, učinili bychom opět několik kroků k lepší, srozumitelnější a konzistentnější vzdělávací politice, ve kterou odborná i širší veřejnost v souvislosti se Strategií 2020 doufá.

Brno, prosinec 2014

Jiří Nantl“

3.5 ČINNOST PRACOVNÍ SKUPINY PRO EQF PŘI MŠMT

V lednu 2015 byla zřízena resortní pracovní skupina MŠMT pro záležitosti EQF (dále PS EQF)¹⁰, jejímiž členy byli jmenováni zástupci skupiny pro vzdělávání, skupiny pro vysoké školství a výzkum, skupiny pro řízení operačních programů, skupiny pro podporu sportu a mládeže a skupiny legislativy a strategie MŠMT, dále zástupci České školní inspekce, NÚV, NIDV (nyní Národní pedagogický institut ČR) a Domu zahraniční spolupráce. Hlavními úkoly PS EQF bylo zpracovat návrh vypořádání připomínek k přiřazovací zprávě ČR a navrhnout metodologii a harmonogram přípravy ČRK. V prvním roce svého působení se sešla skupina hned třikrát a začala plnit své úkoly. Výsledkem práce je revidovaná přiřazovací zpráva ČR z r. 2015. V následujících letech ovlivnily činnost pracovní skupiny jak personální změny na MŠMT a v NPI ČR (v té době NÚV), tak i postoj politické reprezentace k tvorbě národního rámce kvalifikací. S odchodem odborníků, kteří se účastnili přiřazovacího procesu a připravovali národní přiřazovací zprávu, se přerušila kontinuita povědomí a toku informací o přípravě českého národního rámce, jeho přínosu a potenciálu pro vytváření podmínek a prostředí pro celoživotní učení. Aktuálně se pracovní skupina MŠMT pro EQF schází dvakrát ročně a její činnost spočívá ve sdílení informací o vývoji společných evropských nástrojů případně v iniciativách na podporu jejich zavádění v ČR.

3.6 ČESKO – STRUČNĚ O VZDĚLÁVACÍM SYSTÉMU PRO SROVNÁNÍ S DALŠÍMI STÁTY

Česko dosahuje celkově dobrých výsledků ve vzdělávání, v některých oblastech dokonce výborných, a to zejména pokud se zohlední výše vložených veřejných investic do vzdělávání. Ty jsou v relativních číslech průměrné (4,6 % HDP) a v absolutních číslech podprůměrné (výdaje na žáka jsou zhruba o 15 % nižší a výdaje na vysokoškolského studenta jsou dokonce o 20 % nižší, než je průměr EU).

Zároveň však existují a jsou velmi znatelné sociálně ekonomické rozdíly. Zvýhodnění a znevýhodnění žáci se koncentrují v určitých školách, což se děje v Česku více, než je průměr EU. Mezi souhrnnými výsledky žáků z těchto škol jsou rozdíly, které odpovídají až třem letům školní docházky. Uzavření škol z důvodu prevence onemocnění COVID-19 tento problém ještě prohloubilo. Raná péče není dostupná všem dětem, a to zejména těm nejmladším (pouze 9 % dětí mladších tří let se účastnilo vzdělávání, přičemž průměr EU je 35 %). Z údajů sbíraných pro evropská srovnání vyplývají i další výzvy, jako jsou nedostatek učitelů a jejich stárnutí a také dlouhodobě nízká účast dospělých ve vzdělávání, zejména těch s nízkou kvalifikací.

Pozitivně jsou v Evropě¹¹ vnímány reformní snahy jak ve způsobu financování regionálního školství, tak v oblasti odborného školství, kde se důraz klade na větší propojení s trhem práce a relevantnost.

---

¹⁰ Č.j. MSMT-754/2015

¹¹Např. Education and Training Monitor 2020

ZÁKLADNÍ UKAZATELE VÝKONNOSTI (VZHLEDEM K UKAZATELŮM EU)¹²

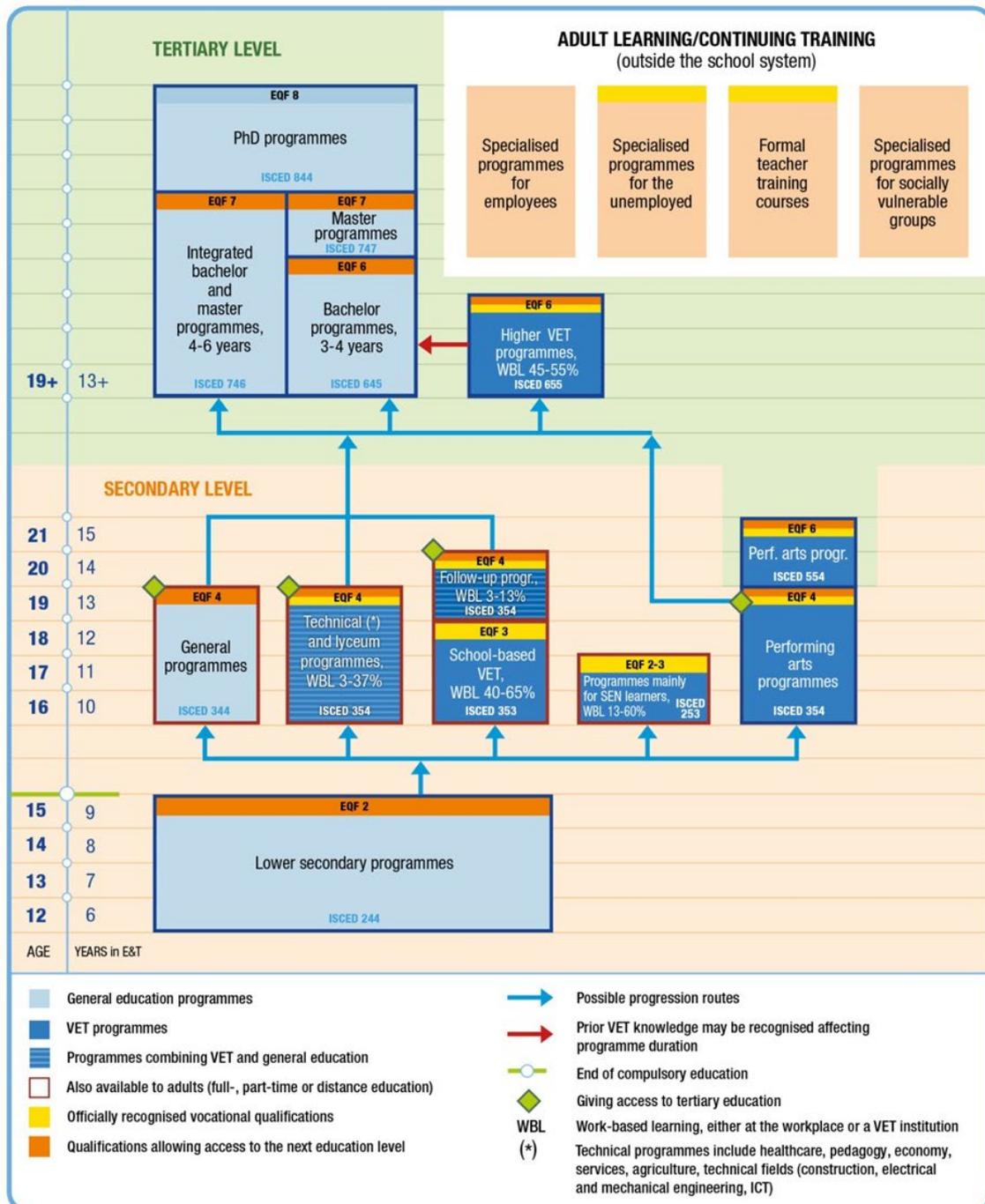
- V r. 2019 nedosáhlo 20,7 % patnáctiletých žáků alespoň minimální úrovně ve čtení s porozuměním, v matematice to bylo 20,4 % a ve vědách 18,8 % (průměr EU je ve všech oblastech cca 22,5 %). Oproti r. 2009 to znamená ve čtení s porozuměním a matematice mírné zlepšení (z 23,1 % a 22,4 %), ve vědách došlo k mírnému zhoršení (z 17,3 %).
- Účast v předškolním vzdělávání od r. 2009 mírně vzrostla (z 90,6 %), míra zapojených čtyřletých a starších dětí v tomto typu vzdělávání byla v r. 2019 91,5 %, stále však nedosahuje ani průměru EU, ani jeho cílového ukazatele (oba údaje 95 %).
- Počet procent osob do 35 let s vysokoškolským vzděláním dosáhl v r. 2019 35,1 %, což nedosahuje ani průměr, ani cíl EU (v obou případech 40 %).
- Podíl osob ve věku 25-64 let, kteří mají jen nízkou kvalifikaci, je 12,3 % (průměr EU 25,7 %)¹³. Pro srovnání, po Litvě je to druhý nejlepší výsledek v EU.
- Zaměstnanost mladých absolventů byla v roce 2019 87,3 %, což je o 6,5 % více, než je průměr EU a o 5 % více než stanovený cílový ukazatel EU.
- Počet procent mladých lidí (18-24 let), kteří předčasně odcházejí ze vzdělávání, je relativně nízký (6,7 %), přičemž průměr EU je 10,2 %. Nicméně toto číslo je vyšší, než je cíl EU (5,5 %) a je mnohem vyšší u zranitelných skupin (odhaduje se, že až 57 % romských žáků předčasně odchází ze vzdělávání).
- Účast dospělých ve vzdělávání byla v r. 2018 8,1 %, což je méně než evropský průměr 11 % i národní a evropský cíl, který je 15 %.

---

¹²Statistické údaje o všech státech pocházejí z r. 2019 (Education and Training Monitor 2020)
<https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2020/en/index.html>)

¹³ Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_lfs_9903/default/table?lang=en

OBR. 2: VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY¹⁴

NB: ISCED-P 2011.

Source: Cedefop and ReferNet Czech Republic.

¹⁴Kaňáková, M.; Czesaná, V.; Šimová, Z. (2019). *Vocational education and training in Europe – Czech Republic*. Cedefop ReferNet VET in Europe reports 2018.

4. PŘIŘAZENÍ NÁRODNÍCH RÁMCŮ KVALIFIKACÍ K EQF VE VYBRANÝCH EVROPSKÝCH STÁTECH

4.1 FINSKO

Finsko je všeobecně považované za zemi, která díky soustavné péči a zaměření na vzdělávání dokázala vytvořit vzdělávací systém, který je v mnoha ohledech vzorem pro ostatní země. Nejenže se pravidelně umísťuje vysoko na řebříčku PISA, což není a nemělo by být hlavním cílem vzdělávacích reforem, ale především dokazuje, že vzdělávání může být kvalitní a relevantní pro všechny žáky a studenty ve všech veřejných školách (jiné ani nejsou). Vzdělávání je povinné do 18 let. Na primární a sekundární úrovni je vzdělávání zcela zdarma, včetně obědů, jízdného a pomůcek (týká se i školních výletů a notebooků). Zhruba třetinu nákladů pokrývá státní rozpočet, zbytek místní zřizovatelé a municipality (EDUFI, 2022). Kromě pomůcek je vzdělávání na terciární úrovni také zdarma. Z výsledků šetření PISA však vyplývá, že i ve Finsku má na výsledky vzdělávání a výši vzdělání velký vliv socioekonomický či přistěhovalecký původ studentů.

Finsko dává na vzdělávání cca 6 % svého HDP, což je více než ve většině zemí EU¹⁵.

ZÁKLADNÍ UKAZATELE VÝKONNOSTI (VZHLEDEM K UKAZATELŮM EU)¹⁶

- Jen méně než 15 % patnáctiletých žáků nedosahuje alespoň minimální úrovně ve čtení s porozuměním, matematice a ve vědách (průměr EU je cca 22,5 %).
- Účast v předškolním vzdělávání mírně roste, míra zapojených čtyřletých a starších dětí v tomto typu vzdělávání byla v r. 2018 89,3 %, stále však nedosahuje cílového ukazatele 95 % ani průměru EU 94,8 %.
- Počet procent osob do 35 let s vysokoškolským vzděláním přesáhl cíl EU (40 %) a dosáhl 47,1 % v r. 2019.
- Podíl osob ve věku 25-64 let, kteří mají jen nízkou kvalifikaci, je 16,9 % (průměr EU 25,7 %)¹⁷.
- Zaměstnanost mladých absolventů byla v roce 2019 84,4 %, což je o 2 % více, než je stanovený cílový ukazatel EU.
- Počet procent mladých lidí, kteří předčasně odešli ze vzdělávání, je relativně nízký (7,3 %), je vyšší u chlapců (8,5 %), přičemž průměr EU je 10,2 %.
- Účast dospělých ve vzdělávání byla v r. 2018 28,5 %, což je mnohem více, než evropský průměr (11 %) i cíl (15 %).

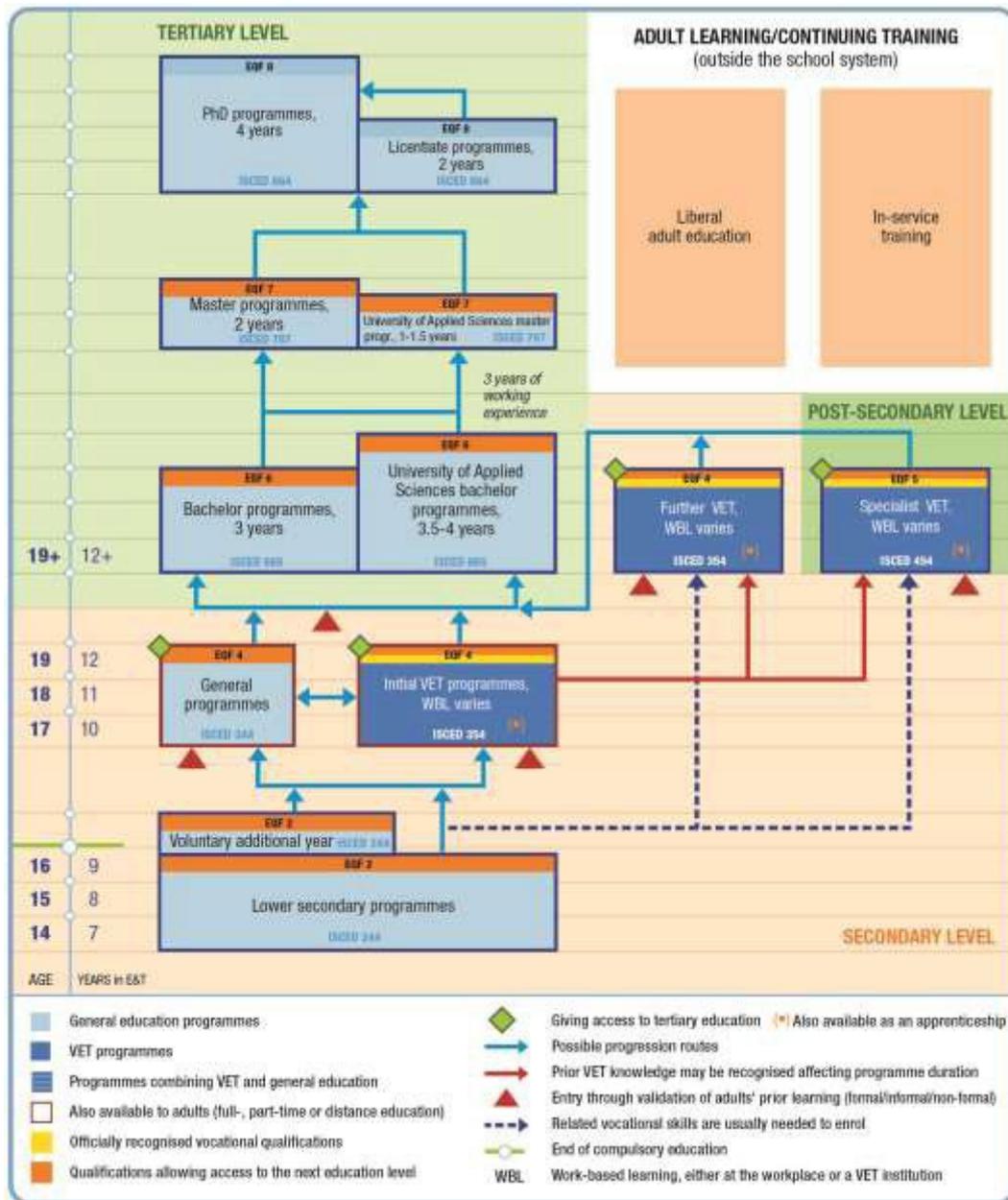
---

¹⁵Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/educ_uae_fine06/default/table?lang=en

¹⁶Statistické údaje o všech státech pocházejí z r. 2019 (Education and Training monitor 2020) <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2020/en/index.html>

¹⁷ Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_lfs_9903/default/table?lang=en

OBR. 3: VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM FINSKA¹⁸

Zdroj: Cedefop a ReferNet Finsko.

¹⁸Cedefop (2019). Vocational education and training in Finland: short description. Luxembourg: Publications Office. <http://data.europa.eu/doi/10.2801/841614>

ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ A KVALIFIKACE

Odborné vzdělávání je ve Finsku oblíbené, v r. 2018 v něm studovalo 71,6 % studentů ve vyšším sekundárním vzdělávání.

Reforma OVP si klade za cíl skutečné propojení počátečního OVP a OVP pro dospělé. OVP probíhá především v odborných školách, ale existuje také možnost vzdělávání formou učňovství. Používá systém kreditů (kompetenčních bodů). Za studium (obvykle tři roky) musí získat student 180 kompetenčních bodů, z nichž 135 je za odborné jednotky (z toho 30 musí získat absolvováním praxe v podniku), 35 bodů tvoří společný základ a 10 bodů je na volném výběru studenta.

Dospělí učící se skládají zkoušky před kvalifikačními komisemi. V tomto případě se systém bodů nevyužívá, jedinec pouze prokazuje osvojení požadovaných kompetencí. Oba typy kvalifikací (v počátečním vzdělávání i pro dospělé) poskytují stejná profesní i studijní práva. V r. 2018 byl přijat nový zákon o OVP, který zajišťuje úplnou prostupnost mezi systémy i stupni OVP.

Odborné kvalifikace existují ve třech úrovních obtížnosti. První je na úrovni vyššího sekundárního vzdělání, na druhé úrovni jsou tzv. další odborné kvalifikace, a na třetí tzv. specializované odborné kvalifikace. Přestože existuje mezi prvním a druhým typem určitý rozdíl v náročnosti, byly první i druhý typ zařazeny na stejnou úroveň 4 FINQF. Specializované odborné kvalifikace jsou výrazně náročnější a výsledky učení odpovídají úrovni 5 FINQF. Nejedná se však o vysokoškolské kvalifikace tzv. krátkého cyklu. Týká se kvalifikací specialistů, které mohou být získány až po určité praxi, např. jsou to nižší hodnosti v záchranných službách a kvalifikace řízení letového provozu.

Ve všech typech odborných kvalifikací se klade důraz na praktické uplatnění naučených znalostí a dovedností, zkouška obvykle spočívá v praktickém úkolu, jehož plnění hodnotí komise sestavená z expertů a zástupců škol, firem, odborů a zaměstnaneckých organizací. Po úspěšném složení zkoušky získá jedinec osvědčení o kvalifikaci (certifikát).

Celkový počet všech odborných kvalifikací, včetně těch v dalším vzdělávání a specializovaných kvalifikací, je pouze 164, a to v deseti oblastech (vzdělávání, humanitní obory a umění, sociální vědy, obchod s administrativou a právo, přírodní vědy, ICT, technologie, zemědělství a lesnictví, zdraví a péče, služby). Současná reforma OVP předpokládá další snížení počtu kvalifikací. Z toho vyplývá, že kvalifikace jsou široce pojaté a budou ještě širší. V počátečním vyšším odborném sekundárním vzdělávání existuje pouze 42 kvalifikací (oborů), zatímco tzv. dalších odborných kvalifikací je 66 a specializovaných 56 (EDUFI, 2019).¹⁹

Podle šetření Eurobarometru se už nyní devět z deseti Finů domnívá, že OVP poskytuje vysoce kvalitní vzdělání. Na tomto výsledku se podílí výborná uplatnitelnost na trhu práce a možnost pokračovat ve studiu po absolvování jakéhokoli programu. Svou úlohu hraje i vysoký status učitelů v OVP. Jsou dobře

---

¹⁹Finnish National Agency for Education's (EDUFI, 2019). Vocational Qualifications in Finland 2019.
<https://www.oph.fi/en/statistics-and-publications/publications/vocational-qualifications-finland-2019>

ohodnocení, zároveň je ale těžké dostat se do vzdělávacího programu pro tuto pozici. Zájemce o studium musí již mít učitelskou zkušenost a přijata je jen asi třetina uchazečů (Cedefop, 2019).

FINSKÝ RÁMEC KVALIFIKACÍ (FINQF)

Zřejmě i vzhledem k vysoké a dlouhodobé kvalitě ve vzdělávání Finsko nepocítovalo nutnost zavádět rychle a zbrkle další nástroj pro lepší srozumitelnost a přehlednost systému. Vytváření národního rámce kvalifikací tak trvalo od původního návrhu k jeho oficiálnímu přijetí v podobě zákona téměř deset let.

Vznik návrhu se nezdál zprvu obtížný, protože cíle EQF a vzdělávacího systému Finska byly v souladu. Kvalifikace založené na výsledcích učení byly zavedeny už v 90. letech a další zásady kvalifikačních rámců byly také podporovány. Například neexistují žádné slepé uličky ve vzdělávacím systému, všechny vzdělávací programy, včetně odborných, umožňují absolventům pokračovat v terciárním vzdělávání. Rámec byl od počátku koncipován jako co nejširší, tj. zahrnuje nejen kvalifikace z formálního (zejména sekundárního a terciárního) vzdělávání, ale i kvalifikace mimo správu ministerstva vzdělávání a kultury.

Komise ustavená v r. 2008 ministerstvem vzdělávání a kultury vytvořila návrh národního rámce kvalifikací s definovanými úrovněmi a kritérii, podle kterých jsou kvalifikace do úrovní přiřazovány. Dále návrh obsahoval principy a nástroje zajišťování kvality a jak má být rámec udržován, aktualizován a rozvíjen. Komise měla široké zastoupení zainteresovaných stran (ministerstva, vzdělavatelé, vysoké školy, konference rektorů, asociace ředitelů škol, zástupci ze vzdělávání dospělých, studentské organizace, asociace regionálních a místních samospráv, sociální partneři).

Vládní návrh FINQF byl schválen parlamentem až na třetí pokus, v r. 2017, a to v novější aktualizované podobě. Třetímu návrhu předcházelo široké připomínkové řízení, které potvrdilo potřebu FINQF a jeho předpokládaný pozitivní vliv, zejména z důvodu jeho zaměření na výsledky učení. Bylo rozhodnuto, že FINQF bude koncipován jako otevřený rámec, do kterého se v dalším stádiu vývoje budou také přidávat tzv. kompetenční moduly, tj. části kvalifikací. Stojí za připomenutí, že finský rámec kvalifikací obsahuje i programy všeobecného vzdělávání (pro základní a střední stupeň škol), pro které používá termín oppimäärrä/lärokurs. (v anglickém překladu „syllabi“). Nicméně, oba typy kvalifikací jakožto potvrzení o dosažených výsledcích učení do FINQF patří (Cedefop, 2021).

Mimo rozsah této zprávy stojí určitě za připomenutí fakt, že k přiřazení k oběma evropským rámcům, tj. jak pro nižší a střední kvalifikace (EQF), tak vysokoškolské kvalifikace (QF EHEA) došlo společně v jednom procesu a jednou zprávou (EDUFI, 2018).

DESKRIPTORY

Zajímavé je, že na rozdíl od většiny evropských států nejsou deskriptory FINQF členěny na podkategorie. Ačkoli původně vycházely z pěti oblastí (znalost, dovednost, odpovědnost, podnikavost, hodnocení a dovednost pro celoživotní učení), byla později dána přednost celistvému (holistickému) pojetí deskriptorů. Odpadá tím potencionálně poněkud umělé rozlišování jednotlivých částí výsledků učení. Na druhou stranu jsou deskriptory celkově obsažnější než obecné evropské deskriptory. Přesto je mezi

deskriptory EQF a FINQF velká shoda, protože finské deskriptory byly podle deskriptorů EQF modelované. Osm úrovní EQF vyhovovalo systému vzdělávání a kvalifikací Finska, a to i přesto, že úroveň 1 a 3 zůstala neobsazena. Předpokládá se, že kvalifikace na úrovni 3 by v budoucnu mohly vzniknout.

Deskriptory jsou záměrně poněkud obecné, aby vyhovovaly použití v různých kontextech. Na jedné úrovni mohou být zařazeny kvalifikace různé orientace, ať už akademické, či profesní. Podrobnější popisy výsledků učení jsou v dokumentech a dokladech ke kvalifikacím se vztahujícím.

Při přiřazování kvalifikací k úrovním FINQF byl uplatněn princip „best fit“, to znamená, že pokud nebylo dosaženo perfektní shody, hledala se nejlepší možná a té byla dáno přednost. Takové zohlednění je u kvalifikací rozdílných orientací a zaměření nutné.

TABULKA 2: ZAŘAZENÍ KVALIFIKACÍ (A „SYLLABI“) DO ÚROVNÍ FINQF

1	
2	Basic education certificate / syllabus
3	
4	General upper secondary education certificate / syllabus Matriculation examination Upper secondary vocational qualifications Further vocational qualifications Basic Examination in Prison Services Fire Fighter Qualification Emergency Response Centre Operator Qualification
5	Specialist vocational qualifications Sub-Officer Qualification (Fire and Rescue Services) Vocational Qualification in Air Traffic Control
6	Bachelor's degrees (universities of applied sciences) Bachelor's degrees (universities)
7	Master's degrees (universities of applied sciences) Master's degrees (universities)
8	Universities' and the National Defense University's scientific and artistic postgraduate degrees (licentiate and doctor degrees) the General Staff Officer's Degree Specialist Degree in Veterinary Medicine Specialist training in medicine Specialist training in dentistry

Zdroj: The Finnish National Agency for Education ²⁰

²⁰Viz EDUFI, 2018: Report on the referencing of the Finnish National Qualifications Framework to the European Qualifications Framework and the Framework for Qualifications of the European Higher Education Area

Za zdůraznění stojí, že po úspěšném ukončení jakéhokoli vzdělávacího programu na úrovni vyššího sekundárního vzdělávání absolvent získá úroveň 4 FINQF bez ohledu na to, zda je program ukončen maturitní zkouškou (všeobecné vzdělání), nebo se jedná o kvalifikaci ze střední odborné školy. V obou případech se jedná o tříletý vzdělávací program (EDUFI, 2019).

Pozoruhodné na finském vzdělávacím systému je, že umožňuje velice flexibilní vzdělávací cesty, tj. všechny vzdělávací cesty jsou dostupné. Absolvent bakalářského programu vysoké školy aplikovaných věd se může hlásit do magisterského programu na univerzitě a naopak. Také doktorské studium je otevřeno všem bez ohledu na typ vystudované vysoké školy. Bylo by jistě zajímavé zjistit, kolik absolventů střední odborné školy nakonec získá doktorát, ale ve výsledku to není to podstatné. Důležité a zásadní je, že nikomu nic formálně nebrání v získání jakéhokoli vzdělání v jakékoli fázi jeho vzdělávací dráhy.

UZNÁVÁNÍ PŘEDCHOZÍHO UČENÍ

Právo na to, že každý může mít zhodnoceno a uznáno to, co se naučil, je dáno ve Finsku legislativně. Toto uznávání se týká všech úrovní a oblastí vzdělávání včetně vysokoškolského. Mohou tak být uznány (potvrzeny) výsledky získané formální, neformální i informální cestou učení. Toto právo se týká i možnosti vstupu do vzdělávání a získání kvalifikace. Pro vlastní provádění byly ministerstvem a příslušnými organizacemi vytvořeny směrnice a metodiky.

Výsledky předchozího učení mohou být hodnoceny na základě různých dokladů, portfolia či rozhovoru, o konkrétní podobě a metodách hodnocení rozhoduje škola, která se řídí jak národními, tak vlastními pravidly.

Tento systém se stále upravuje a rozšiřuje, např. v r. 2019 byl podán návrh, aby do národní digitální databáze kvalifikací a osvědčení (Koski) byly od září 2021 také zahrnovány programy (moduly) z různých oblastí neformálního vzdělávání pro dospělé. To znamená, že tyto programy musí být strukturovaně popsány metodou výsledků učení. Tento krok byl nejdříve pilotně ověřen, byla vytvořena pravidla a metodika a učitelé či lektori prošli školením. Úkolem se také zabývala parlamentní pracovní skupina pro rozvoj kontinuálního (celoživotního) učení (Karttunen, 2019).

NEDÁVNÉ A SOUČASNĚ PROBÍHAJÍCÍ REFORMY

Ve snaze zlepšit spolupráci mezi všeobecným a odborným vzděláváním jsou od r. 2019 oba typy vzdělávání pod jedním vedením (v jednom odboru) na ministerstvu vzdělávání a kultury.

Přes výše zmiňované úspěchy a přes existující celkově dobré mínění o fungování vzdělávacího systému – a to jak doma, tak i v zahraničí – se ministerstvo vzdělávání snaží systém ještě více otevřít a demokratizovat, tj. zvýšit rovnost a umožnit přístup k vysokoškolskému vzdělání. Totéž platí o

potvrzování (uznávání) předchozího učení²¹, které je podporováno na všech úrovních a typech vzdělávání. Reforma OVP (od r. 2018) se zaměřuje na celostní přístup k celoživotnímu učení, kdy počáteční a další vzdělávání je řízeno jedním zákonem. Poskytovatelé vzdělávání musí respektovat potřeby učících se. To vyžaduje flexibilitu, samostatnost a odpovědnost poskytovatelů tak, aby jedinec mohl kdykoli pokračovat ve studiu a svém rozvoji a nemusel nic opakovat. To předpokládá vytváření plánů osobního rozvoje, které staví, na tom, co jedinec zná, dovede, a na jeho schopnostech.

Cílem je, aby všechny programy vedly k postupu do vysokoškolského vzdělávání. V r. 2030 by mělo mít vysokoškolské vzdělání 50 % populace ve věku 25-34 let.

Také se připravuje strategie pro kvalitu v odborném vzdělávání do r. 2030, která se bude zaměřovat na komplexní zajišťování kvality vzdělávání ve vzdělávacích zařízeních s důrazem na orientaci na učící se a na efektivitu (Cedefop, 2019).

Finské národní fórum pro předvídaní dovedností očekává a upozorňuje na změny v dovednostech, které budou vyžadovány v příštích 15-20 letech. Mezi tyto dovednosti bude patřit rozvoj služeb se zaměřením na konkrétní zákazníky v souladu s udržitelným rozvojem. Trh práce bude vyžadovat digitální dovednosti se schopností vyhodnocovat informace a řešit problémy.

Reformy ve Finsku mají celostní charakter, tj. jsou navzájem propojeny a doplňují se. Tím se udržuje Finsko na špici ve vzdělávání v Evropě.

---

²¹Ve Finsku je před evropským termínem validace neformálního a informálního učení preferován termín potvrzování předchozího učení.

4.2 IRSKO

Irsko si zaslouží pozornost z několika důvodů, zejména však pro svou odvahu provádět reformy i za ekonomicky velmi nepříznivých situací. Během jedné generace prošlo vývojem od poměrně zaostalé a chudé země vymaňující se z dědictví britské nadvlády k dynamické a progresivní zemi s vysokým standardem životní úrovně. Za posledních deset let prošlo Irsko v oblasti vzdělávání velkým vývojem a modernizací²². Dlouhodobá snaha o zkvalitnění formálního vzdělávání i široká a dostupná nabídka vzdělávání pro dospělé se irské společnosti rozhodně vyplatila a země vykazuje pozoruhodná zlepšení ve všech oblastech vzdělávání. Tyto obdivuhodné výsledky je možné vidět v následujícím stručném přehledu. Zároveň je až překvapivé, jak relativně málo procent (3,1 %) jde ze státního rozpočtu do vzdělávání²³.

ZÁKLADNÍ UKAZATELÉ VÝKONNOSTI²⁴ (VZHLEDEM K UKAZATELŮM EU)

- Pouze 11,8 % patnáctiletých nedosahuje ani minimální úrovně ve čtení s porozuměním (minimální úrovně v matematice dosahuje 15,7 % žáků a 17 % ve vědách), přičemž průměr EU je v těchto oblastech cca 22,5 %. Ve čtení s porozuměním se tak Irsko dostalo na druhé nejlepší místo v Evropě, hned za Estonsko.
- Účast čtyřletých a starších dětí v předškolním vzdělávání byla v r. 2019 100 %, což je pozoruhodné, protože pouze deset let předtím byla účast pouze 73,6 %. Cílový ukazatel 95 % i průměr EU (94,8 %) tak byly překonány. Dostupnost předškolního vzdělávání pro všechny děti je prioritou.
- Počet procent osob do 35 let s vysokoškolským vzděláním přesáhl cíl EU (40 %) a dosáhl v r. 2019 55,5 %, což je jeden z nejlepších výsledků v EU.
- Poměr osob s nízkou kvalifikací ve věku 25-64 let je přibližně 21 % (průměr EU 25,7 %).
- Zaměstnanost mladých absolventů byla v roce 2019 84,5 %, což je o 2 % více, než je stanovený cílový ukazatel EU a téměř o 4 % více než průměr EU.
- Počet procent mladých lidí, kteří předčasně odcházejí ze vzdělávání, je nízký (5,1 %), přičemž ještě v r. 2009 to bylo téměř 12 %. Průměr EU je 10,2 %.
- Účast dospělých ve vzdělávání byla v r. 2019 12,6 %, což o téměř 2 % převyšuje průměr EU, i když stále ještě nedosahuje cílového ukazatele 15 %.

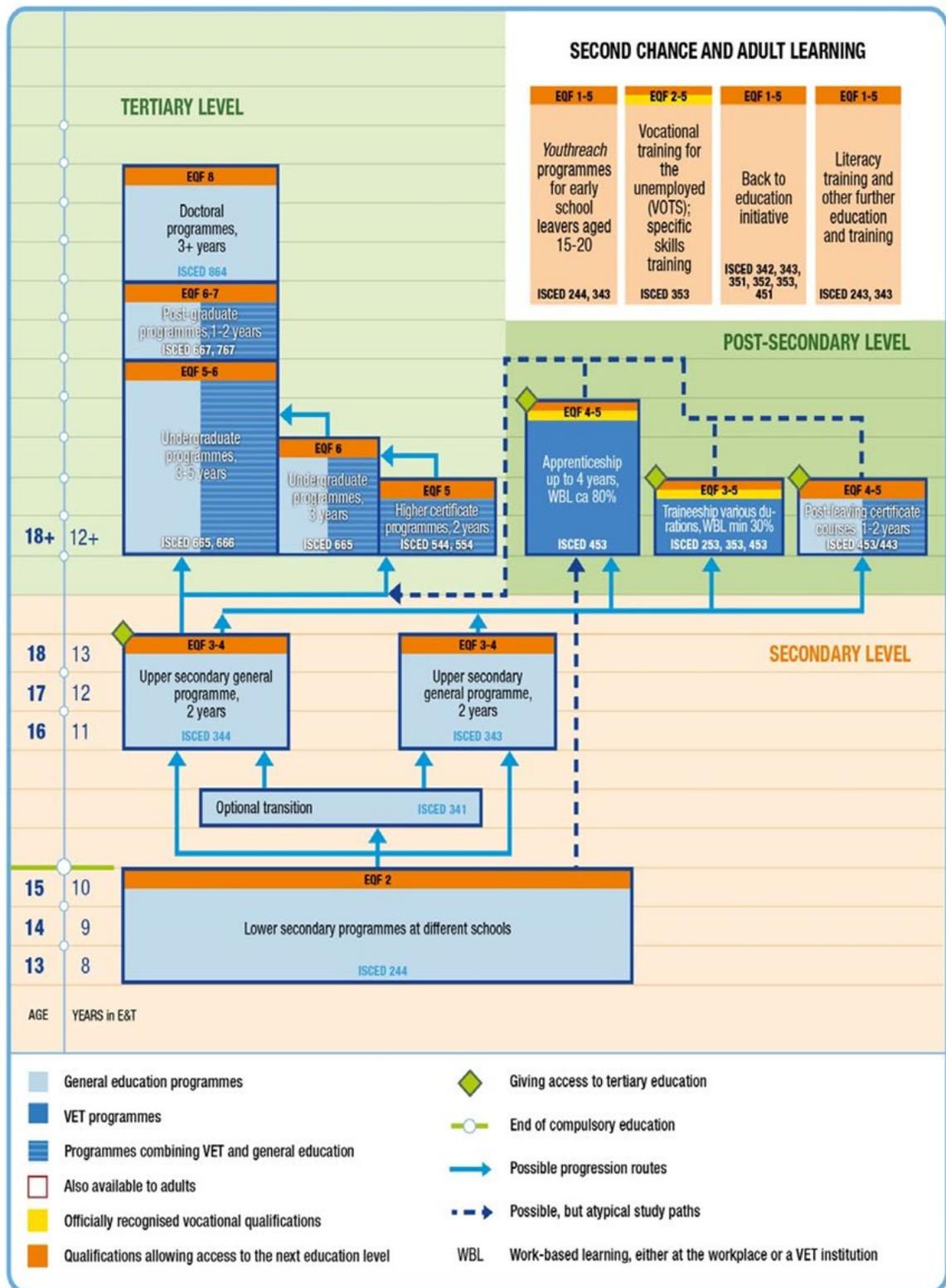
---

²² <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2020/countries/ireland.html>

²³ Viz Eurostat <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

²⁴ Většina údajů pro porovnání výkonnosti pochází z r. 2019, zdroje: Eurostat; OECD (PISA).

OBR.4: VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM IRSKA

NB: ISCED-P 2011.

Source: Cedefop and ReferNet Ireland.

Zdroj: Cedefop, ReferNet Irsko

ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ A KVALIFIKACE

OVP v Irsku je tradičně především záležitostí dalšího vzdělávání, které je z podstatné části financováno z veřejných prostředků. Teprve relativně nedávno, po reformě v r. 2016, se dostalo odborné vzdělávání ve formě učňovství do vzdělávání na vyšším stupni sekundárního vzdělávání. Tyto nové programy (20) byly vytvořeny v letech 2016-2020 jako opatření akčního plánu na podporu záměru udržet co nejvíce mladých lidí ve vzdělávání a vybavit je dovednostmi uplatnitelnými na trhu práce. Další programy (36) se tvoří. Opatření měla okamžitý výsledek, např. v nárůstu zaměstnanosti absolventů ze 71 % v r. 2017 na 76,9 v r. 2018.

Další opatření směřují k tomu, aby si osoby s nízkou úrovní dovedností mohly chybějící vzdělání a dovednosti doplnit a získat kvalifikace na úrovni EQF 4, což je zároveň cílem evropské iniciativy Upskilling Pathways²⁵.

OVP v dalším vzdělávání řídí 16 Výborů pro vzdělávání a přípravu (Education and Training Boards, ETB) rozmístěných po celém Irsku. Činnost Výborů financuje a řídí SOLAS (úřad pro další vzdělávání a přípravu) z veřejných prostředků, částečně také z ESF.

Na vysokoškolské úrovni poskytují OVP zejména technologické instituty, v menší míře též univerzity a jiné vysoké školy, které jsou řízeny Úřadem pro vysokoškolské vzdělávání. Zajímavé je, že i instituce vysokoškolského vzdělávání poskytují OVP formou učňovství.

Většina učících se vstupuje do OVP po absolvování sekundárního vzdělávání, nicméně existují i programy OVP ve formě učňovství na úrovni EQF 2 a 3 pro ty, co absolutorium ze střední školy nemají; často jsou to starší učící se. OVP je také určeno pro zaměstnané, kteří potřebují změnit/zvýšit kvalifikaci, i pro nezaměstnané, tzv. programy „vzdělávání druhé šance“ (VTOS). Udělují se také částečné kvalifikace (partial awards). Programy OVP zahrnují jak přípravu mimo pracoviště, tak i na pracovišti. Absolventi programů získávají kvalifikace na úrovních EQF 4 nebo 5 (INFQ 5 a 6). Zatímco před rokem 2016 bylo učňovství především záležitostí technických a stavebních oborů, nyní se týká i ostatních oblastí, jako jsou hotelnictví, doprava, obchod, ICT a finance.

Kurzy pro absolventy sekundárního vzdělávání (post leaving certificate courses) obsahují jak všeobecné, tak odborně zaměřené vzdělávání a probíhají ve středních školách a ve školách řízených Výborem pro vzdělávání a přípravu (tzv. ETB colleges).

Odborné vzdělávání probíhá i na školách terciárních, kde učící se získávají certifikáty na úrovních EQF 5–7 (INFQ 6–9). Od r. 2019 lze získat v technice i nejvyšší úroveň EQF 8 (INFQ 10).

Pro dospělé učící také existuje iniciativa „zpět do školy“, jejíž programy nabízí kombinaci všeobecného a odborného vzdělávání, a to na úrovni EQF 1–5 (INFQ 1–6). Snaha je podchytit a vrátit do vzdělávání především mladé lidi mezi 15-20 lety.

---

²⁵Viz <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1224>

IRSKÝ RÁMEC KVALIFIKACÍ (INFQ)

Irský rámec kvalifikací (Irish National Framework of Qualifications, INFQ) vznikl jako jeden z prvních v Evropě, navržen byl už v r. 1999. Jeho vývojem byl pověřen Národní úřad pro kvalifikace a oficiálně byl po rozsáhlých konzultacích ustaven v r. 2003. Legislativně zakotven je zákonem o kvalifikacích a zajišťování kvality. Od r. 2012 až do současnosti spravuje INFQ agentura Kvalita a kvalifikace Irsko (Quality and Qualifications Ireland, QQI).

INFQ je komplexní rámec zahrnující kvalifikace ze všech sektorů vzdělávání a je založen na výsledcích učení. Obsahuje 10 úrovní, které jsou definovány znalostmi, dovednostmi a kompetencemi a zahrnují výsledky učení se od počátečních až k nejpokročilejším stupňům. V rámci jsou zahrnuty všechny kvalifikace, které uděluje veřejné/státní organizace.

Rámec je v pokročilém stádiu zavádění, které probíhá po domluvě a za souhlasu všech oblastí vzdělávání a za silné podpory všech zainteresovaných stran. Rámec zlepšil transparentnost a soudržnost celého systému kvalifikací (tj. potvrzení o získaných a ověřených výsledcích učení). Zároveň nastavil systematický přístup k navrhování, rozvoji, poskytování, udělování i uznávání kvalifikací, což podporuje přeměnu vzdělávání a odborné přípravy ve skutečně celoživotní učení (QQI, 2020).

Původně byl rámec navržen jako nástroj k provádění systémových změn k uskutečnění celoživotního učení a zlepšení kvality dalšího vzdělávání. V současnosti je vnímán spíše jako nástroj, který reformy umožňuje, než že by je poháněl. Tyto reformy se týkají například stanovování standardů, zajišťování kvality výuky, hodnocení, vytváření vzdělávacích programů. INFQ se tak stal zároveň cílem i prostředkem pro společensky prospěšné cíle, je tedy opatřením i nástrojem.

Původními cíli INFQ bylo:

- vytvořit pružnější a integrovanější systém kvalifikací s alternativními cestami učení,
- zavést jednotné referenční místo pro kvalifikace a uznávání neformálního a informálního učení,
- reagovat na kvalifikační potřeby učících se, společnosti a hospodářství tím, že se rozšíří nabídka kvalifikací i možnosti uznávání výsledků předchozího učení získaných různými formami.

INFQ byl navržen tak, aby podporoval transparentnost kvalifikací, domluvu o kvalifikacích, a tím jejich porovnatelnost. Aby tento deklarovaný potenciál rámce mohl být naplněn, bylo třeba ho propojit a integrovat s dalšími příslušnými opatřeními a iniciativami. Příkladem je vznik jediné organizace/agentury QQI, která umožňuje propojení rámce s opatřeními týkající se přístupu, přenosu a postupu ve vzdělávání i do pravidel v zajišťování kvality v postsekundárním vzdělávání. Zabezpečuje i tvorbu vzdělávacích programů, stanoví postupy pro potvrzování (uznávání) předchozího učení a navrhuje politiky v oblasti vzdělávání a zajišťování kvality. QQI také spravuje webovou aplikaci

poskytovatelů vzdělávání, kvalifikací a kurzů²⁶. Počet kvalifikací v dalším vzdělávání je v současnosti cca 1600, ve vysokoškolském vzdělávání cca 9000²⁷. Kvalifikace ze všeobecného vzdělávání v databázi nejsou. O implementaci a dopadu INFQ vznikla řada evaluačních studií. Nejdůležitější úkol do budoucna je podle respondentů v průzkumech větší začlenění INFQ do mechanismů pro zajišťování kvality. Z výzkumů také vyplynulo, že zatímco funkce klasifikační a funkce umožňující větší transparentnost zůstávají i nadále významnými, na důležitosti získává funkce regulační. INFQ je široce znám a využíván jak vzdělávacími institucemi, tak kariérovými poradci. Rámec je zviditelňován vizuálními pomůckami (plakáty) v různých institucích. Podle průzkumu o INFQ slyšelo 38 % učících se (28 % o EQF) a 96 % zaměstnavatelů (69 % o EQF). Například ze studie o vyhodnocení dopadu INFQ z r. 2017 (Indecon, 2017) vyplynulo, že INFQ má pozitivní dopad na transparentnost, srozumitelnost a srovnatelnost kvalifikací, dovedností a kompetencí, neboť 84 % respondentů (z řad zainteresovaných stran) se vyjádřilo, že INFQ usnadňuje porovnávání kvalifikací mezi sebou, 89 % se domnívá, že lépe rozumí možným vzdělávacím cestám, 74 % výrazně souhlasí s vyjádřením, že přístup založený na výsledcích učení zlepšil praxi ve vytváření kurikulárních dokumentů a 81 % se domnívá, že INFQ zlepšil přístup mezi počátečním, dalším a vysokoškolským vzděláváním. Zároveň také průzkum ukázal, že je třeba stále udržovat integritu rámce a udržovat jeho aktuálnost včetně toho, že bude zřejmě třeba přehodnotit původní zařazení některých kvalifikací do úrovně (Indecon, 2017).

INFQ je využíván také Národní radou pro dovednosti a Statistickým úřadem při sběru dat o vzdělávání a dosaženém vzdělání. Ústřední úřad pro přihlašování se do vysokoškolského vzdělávání využívá rámec v přijímacím procesu.

Pokud se týče přiřazení národního rámce kvalifikací k EQF, Irsko bylo první zemí, kde proces proběhl, a to v r. 2009. Již v r. 2006 provedlo Irsko sebecertifikační proces k evropskému rámci pro vysokoškolské vzdělávání QF EHEA. V r. 2019 prošel referenční proces revizí a EQF AG byla v r. 2020 předložena nová jednotná a velmi podrobná zpráva, která reflektuje nedávné reformy a přiřazuje k EQF jednotný irský rámec kvalifikací. V jedné zprávě je tak obsažen jak referenční proces k EQF, tak sebecertifikace ke QF EHEA (QQI, 2020).

Celkově se dá shrnout, že INFQ postupně dosáhl pokročilé vývojové a funkční úrovně, je udržitelný, je respektován a široce používán učícími se, poskytovateli, zaměstnavateli, vědci, úřady, hodnotiteli a tvůrci politik, kterým všem přináší prospěch. Za tímto úspěchem stojí kombinace legislativních kroků a široké spolupráce, pevné institucionální zakotvení v QQI, politická podpora při zavádění i využívání rámce ve spojení s dalšími iniciativami.

Pokud se týče dalších plánovaných kroků, QQI si je vědomo potřeby chránit integritu rámce, což také znamená dohlížet na kvalitu standardů a celkově chránit jeho pověst. Dále bude pokračovat v přezkumu,

---

²⁶Viz: <https://irq.ie/>

²⁷ Počty kvalifikací se v různých zdrojích liší.

analýzách a vyhodnocování dopadu rámce tak, aby se zvyšovala kvalita vzdělávání (EC; Cedefop, 2020). Hlavní výzvou při rozvoji INFQ bude do budoucna udržet ho jako pružný a přizpůsobivý nástroj pro politiku kvalifikací a dovedností, monitorovat a revidovat zařazování kvalifikací do úrovní a vytvořit národní fórum pro kvalifikace.

DESKRIPTORY

Deskriptory jsou v INFQ členěny podobně, jako je tomu v EQF, tj. na znalosti, dovednosti a kompetence. Součástí referenční zprávy Irska je analýza kompatibility pro všechny úrovně. Vzhledem k tomu, že úrovní je v IQF 10, kompatibility není úplně dokonalá, a musel být uplatněn princip „best fit“. Tak došlo k rozhodnutí, že úrovně 1 a 2 v INFQ odpovídají úrovni EQF 1 a úrovně 7 a 8 INFQ odpovídají úrovni EQF 6.

Každá z kategorií je ještě dále členěna, a tak znalosti (knowledge) jsou definovány jednak šířkou (breadth) a jednak druhem (kind), tj. jsou konkrétní, teoretické, specializované atd. Dovednosti (know-how and skill) jsou upřesněny rozsahem (range) a výběrem (selectivity), tj. posunem od rutinních úkonů k širokému výběru z dovedností podle komplikovanosti situace. Kompetence se dělí na čtyři podkategorie, které jsou definovány jako kontext (context), role (role), učit se učit (learning to learn) a vhled (insight). Kontextem se rozumí prostředí, v němž se učící/pracující pohybuje, které může být velice strukturované a jasně dané, ale také na vyšších úrovních vyžaduje schopnost fungovat zcela samostatně v nepředvídatelných situacích. Rolí se míní pozice, kterou je schopen jedinec zvládat, jejíž rozsah může být omezený, nebo naopak velice komplexní včetně vedení lidí. Učit se učit znamená, že jedinec na nižších úrovních spíše přijímá již hotové postupy, zatímco na vyšších úrovních sám hledá nové oblasti učení a rozpozná možné následky své činnosti či hodnocení jiných. Vhledem je míněn pohled na svět, který začíná uvědoměním sebe sama jako nezávislé bytosti a vyvíjí se s rozvojem odpovědnosti přes solidaritu s ostatními až ke schopnosti reflektovat a navrhnout změny sociálních norem. Deskriptory jsou poměrně stručné, ale promyšlené, v každé vyšší úrovni je patrný postup a růst komplexnosti popisu dané (pod)kategorie.

TAB.3: ZAŘAZENÍ TYPŮ KVALIFIKACÍ DO ÚROVNÍ INFQ

NFQ levels	Qualification types	EQF levels
10	Doctoral degree Higher Doctorate	8
9	Master degree Postgraduate diploma Level 9 Professional award	7
8	Honours bachelor degree Higher diploma Level 8 Professional award	6
7	Ordinary bachelor degree Level 7 Professional award	
6	Advanced certificate e.g. level 6 advanced certificate in horticulture Higher certificate Level 6 Professional award	5
5	Level 5 certificate e.g. level 5 certificate in hospitality operations Leaving certificate Level 5 Professional award	4
4	Level 4 certificate e.g. level 4 certificate in engineering skills Leaving certificate	3
3	Level 3 certificate e.g. level 3 certificate in information and communication technology Junior certificate	2
2	Level 2 certificate e.g. level 2 certificate in general learning	1
1	Level 1 certificate e.g. level 1 certificate in communications	

Zdroj: Převzato od QQI (2020).

UZNÁVÁNÍ PŘEDCHOZÍHO UČENÍ

INFQ byl od počátku vytvářen s tím, že má umožnit vznik nového, pružnějšího a integrovaného systému kvalifikací, který staví potřeby učících se na první místo a který podpoří cíl směřovat ke „společnosti celoživotního učení“. To znamená, že každý jedinec v kterékoli etapě života může – podle svých možností, ambicí a svého rozhodnutí – využít nabídku se vzdělávat a jeho dosažené výsledky mu jsou pak náležitě uznány.

Tento závazek k celoživotnímu učení je zasazen v zákoně o kvalifikacích z r. 1999. Obsahuje požadavek na rozvoj pravidel a měřítek pro **přístup, přenos a postup** ve vzdělávání z hlediska učícího se a na sledování zavádění příslušných postupů poskytovateli. V definici **přístupu** ke vzdělávání je už obsaženo, že jedinec má právo na uznání požadovaných znalostí, dovedností a kompetencí. Při přechodu z jednoho programu do jiného má jedinec právo na **přenos** získaných znalostí, dovedností a kompetencí. A zrovna tak má jedinec právo na **postup** do pokračujícího programu na vyšší úrovni, pokud splňuje znalostní a dovednostní požadavky. Na základě těchto definic byla v r. 2003 vytvořena příslušná opatření pro

poskytovatele dalšího a terciárního vzdělávání pro přístup, přenos a postup učícího se ve vzdělávání, která byla v r. 2015 po konzultačním procesu revidována a rozšířena.

Poskytovatelé mají povinnost podat učícímu se jasné informace o jeho možných vzdělávacích cestách a vhodných kvalifikacích. Tato opatření pro potvrzování/uznávání předchozího učení (v Irsku preferovaný termín) jsou přímo navázána na INFQ, a to zejména díky tomu, že je postaven na principu výsledků učení.

Potvrzování (uznávání) předchozího učení je propojeno s řadou jiných opatření, např. s podporou sociální inkluze a se zvyšováním konkurenceschopnosti.

Všichni poskytovatelé vzdělávání, kteří udělují kvalifikace obsažené v INFQ, jsou povinni mít vytvořené postupy pro přístup, přenos a postup. Tyto postupy zahrnují shromažďování kreditů, jejich přenos a formální hodnocení znalostí, dovedností a kompetencí nabytých předchozím učením. To se týká jak QQI, který na vyžádání poskytovatele může udělit kvalifikaci, tak i regionálních terciárních technických škol (colleges), pokud jsou splněny příslušné standardy. Poselství INFQ je tedy jasné, učící se získávají kvalifikace, které potvrzují, že získali určitý standard znalostí, dovedností a kompetencí, a to jak ve formě certifikátů, tak diplomů a titulů. Podstatné je, že jedinec takový doklad může získat, aniž by musel být studentem ve formálním vzdělávacím programu.

NEDÁVNÉ A SOUČASNĚ PROBÍHAJÍCÍ REFORMY

Možnosti a výhody, které přináší INFQ, jsou relevantní v mnohých strategických cílech, které jsou stanoveny v irské Národní strategii pro dovednosti 2025 a dalších strategiích. Takovými cíli jsou např. aktivní spolupráce mezi zaměstnavateli a poskytovateli OVP či zlepšení poskytování kariérového poradenství. Národní strategie pro další vzdělávání 2020-24 si klade za cíl propojit úroveň 1 až 6 INFQ, tj. vytvářet flexibilní vzdělávací cesty, zaměřuje se na žádané digitální a jiné dovednosti a podporuje sociální inkluzi. Národní strategie pro vysokoškolské vzdělávání INFQ využívá jako prostředníka pro propojení mezi dalším a vysokoškolským vzděláváním ve smyslu přístupu, přenosu, postupu i při zajišťování kvality.

Součástí všech reforem a iniciativ je snaha odstranit bariéry v prostupnosti vzdělávacím systémem.

4.3 NĚMECKO

Vzdělávací systém v Německu je pro vnějšího pozorovatele poměrně komplikovaný. Odpovědnost za vzdělávací systém je rozdělena mezi spolkovou vládu a jednotlivé spolkové země, rozsah odpovědností je definován v tzv. základním zákoně (Grundgesetz).

Vzdělávání je povinné pro všechny ve věku 6 až 18 let. Povinná školní docházka trvá 9 nebo 10 let v závislosti na spolkové zemi.

Poskytovatelé vyššího sekundárního vzdělávání jsou různí, nabízené programy se liší délkou i udělovanou kvalifikací. Z velké části však představují otevřený systém umožňující přechod z jednoho typu vzdělávání na jiný. Specifikem je velmi brzké (v deseti, příp. ve dvanácti letech) rozdělení vzdělávacích cest do tří směrů (Hauptschule, Realschule a Gymnasium). A tak, přestože formálně jsou cesty otevřené, fakticky je pro absolventy praktičtější zaměřených škol při případném pozdějším zájmu studovat v terciárním vzdělávání velice těžké dohnat náskok v základních dovednostech, který mají absolventi gymnázií.

Stejnou odbornou kvalifikaci lze zpravidla získat i následně v institucích odborného vzdělávání a přípravy, v systému vzdělávání dospělých nebo složením externí zkoušky.

Školské předpisy spolkových zemí určené pro poskytovatele všeobecného a odborného vzdělávání obsahují podrobná pravidla týkající se obsahu vzdělávání, výstupních certifikátů a dalších vzdělávacích možností.

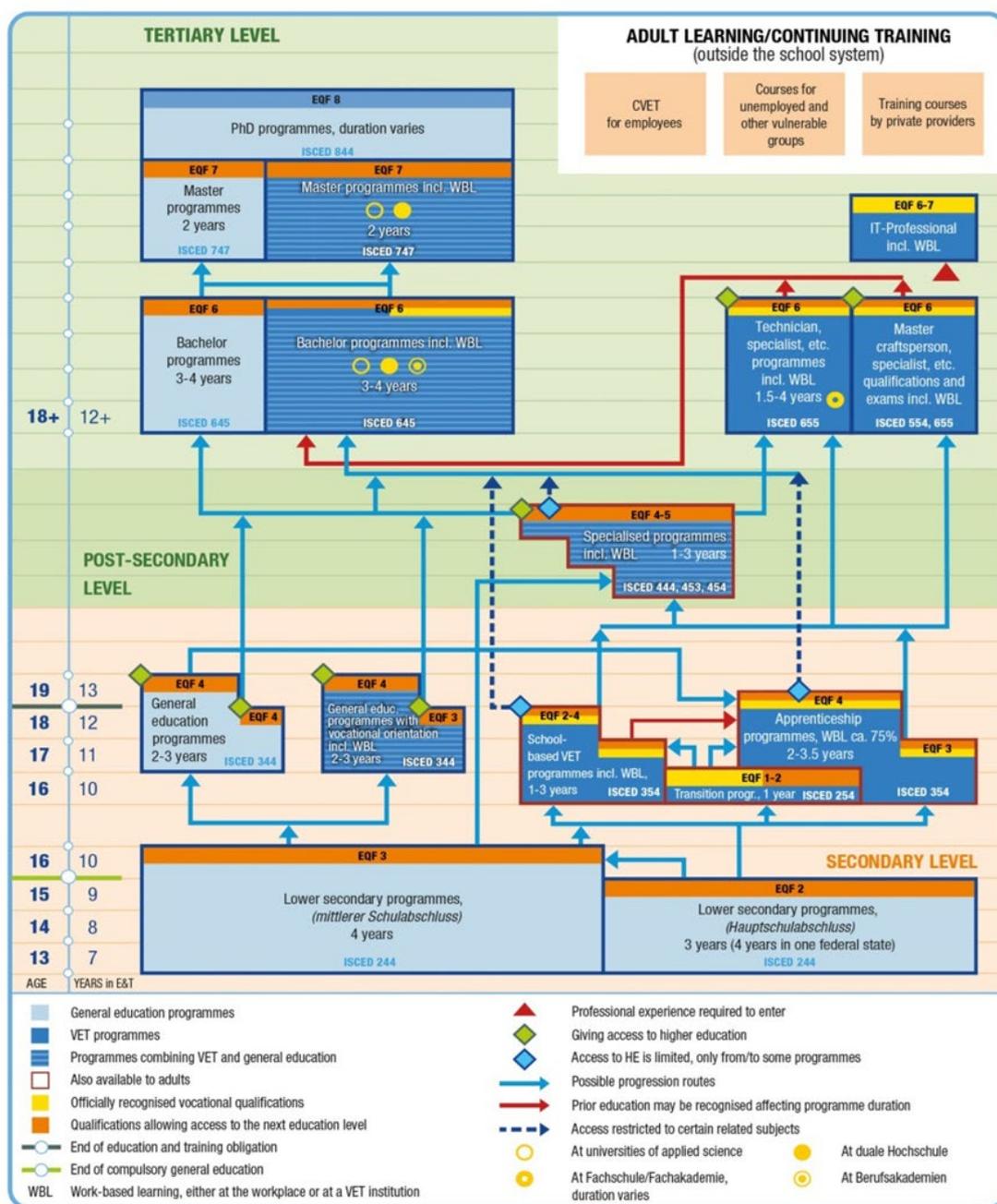
ZÁKLADNÍ UKAZATELÉ VÝKONNOSTI (VZHLEDEM K UKAZATELŮM EU)²⁸

- Procento patnáctiletých, kteří nedosahují ani minimální úrovně v základních dovednostech, se v průběhu let mírně zvyšuje, v r. 2019 to bylo 20,7 % ve čtení s porozuměním, 21,1 % v matematice a 19,6 % ve vědách. Tyto výsledky jsou stále ještě lepší, než průměr EU (cca 22,5 % ve všech třech oblastech).
- Účast čtyřletých a starších dětí v předškolním vzdělávání byla v r. 2019 96 %, což přesahuje jak indikátor EU (95 %), tak průměr EU (94,8 %).
- Počet procent osob do 35 let s vysokoškolským vzděláním byl v r. 2019 35,5 %, což nedosahuje ani cíle, ani průměru EU (oboje cca 40 %).
- Podíl dospělých s nízkou úrovní vzdělání (19,5 %) je relativně nízký (průměr EU 25,7 %). Z nich je zaměstnáno 59 %, což více než průměr EU (53 %).
- Zaměstnanost mladých absolventů byla v roce 2019 92,7 %, což je nejvíce v EU (průměr EU 80,9 %).
- Podíl mladých lidí, kteří předčasně odešli ze vzdělávání, se od roku 2015 příliš nemění. V roce 2019 činil 10,3 % (10 % je cíl, který si Německo stanovilo pro rok 2020), což je v EU průměrný výsledek.
- Účast dospělých v dalším vzdělávání byla v r. 2019 8,2 % a v důsledku krize COVID-19 v r. 2020 klesla na 7,7 % (průměr EU 10,8 %, cíl EU 15 %).

---

²⁸ <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2020/countries/germany.html>

OBR.5: VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM NĚMECKA²⁹

NB: ISCED-P 2011. This is a simplified chart, based on the unified approach used for the spotlights on VET in all EU-28 countries plus Iceland and Norway.

Source: Cedefop and ReferNet Germany.

Zdroj: Cedefop a ReferNet Německo

²⁹Po 4. ročníku základní školy (v Berlíně a Braniborsku po 6. ročníku) tj. v 10 resp. 12 letech, stojí německé děti před první volbou další vzdělávací cesty na nižší sekundární úrovni; možnosti jsou Hauptschule, Realschule a Gymnasium. Podkladem pro konečné rozhodnutí o další vzdělávací kariéře dítěte, které je na rodičích příp. na dozorčích školských orgánech, je doporučení školy. Konečné rozhodnutí dělají buď rodiče, nebo školní či školský dozorový orgán. U určitých typů škol musí žáci prokázat určitou úroveň schopností; závisí také na kapacitě v požadované škole.

ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ A KVALIFIKACE

Odborné vzdělávání a příprava (OVP) má v Německu tradici a je ve společnosti respektováno. Systém OVP tvoří široká nabídka kvalifikací, která se pružně přizpůsobuje měnícím se potřebám trhu práce. Silnou stránkou OVP, zejména duálního OVP, je úzká spolupráce mezi státem a sociálními partnery (zaměstnavatelé a odbory) a jejich zapojení. Financování OVP je dobře zajištěno a kombinuje veřejné a soukromé zdroje. O systém OVP je také dobře postaráno na teoretické a výzkumné rovině, kdy se o vývoj stará jak Spolkový institut pro OVP (BIBB), tak síť spolkových výzkumných center.

Nicméně, jak si všímá i výzkum OECD Učení pro praxi (OECD, 2010), úspěšnost žáků, kteří procházejí tzv. přestupným studiem, je v přechodu do běžného OVP malá. Pro kariérové poradenství neexistuje zastřešující spolková organizace, a proto se kvalita a dostupnost poradenství v jednotlivých spolkových zemích značně liší. Základní dovednosti mnoha studentů v OVP jsou slabé, a to také díky tomu, že studenti ke studiu nejsou motivováni. Finální zkouška v duálním vzdělávání, kterou organizuje hospodářská komora, totiž nezohledňuje školní výsledky. Pravděpodobnost, že absolventi budou pokračovat ve studiu v terciálním vzdělávání, je tak poměrně nízká (Deissinger, 2004).

Jak zmiňuje i článek institutu Cereq on challenges of full-time and school-based VET in Germany³⁰, od OVP se vždy očekávalo, že poskytne učícím se nejen dovednosti využitelné okamžitě na trhu práce, ale umožní jim také přístup do vysokoškolského vzdělávání. Tato hybridní funkce, která je výrazná v anglosaských zemích, ale i např. ve Švýcarsku, se v Německu projevuje méně, a to zejména v jeho duálním odborném vzdělávání (u nás tuto dvojitou funkci reprezentují čtyřleté obory SOŠ s maturitou).

Do počátečního vyššího sekundárního odborného vzdělávání vstupuje zhruba 47 % studentů, což je evropský průměr. Co je však zajímavé a násobně převyšuje průměr EU (28 %), je vysoký podíl z nich (86 %) v kombinovaných vzdělávacích programech probíhajících na pracovištích a ve školách (v tzv. duálním systému OVP). Statistiky uvádějí³¹, že až 91 % všech programů OVP umožňuje přístup do nějaké formy terciárního vzdělávání (průměr EU 66 %), nicméně využívá toho pouze 24 % absolventů počátečního OVP (v EU 32 %).

Socioekonomické zázemí německých studentů a jejich původ má totiž zásadní vliv na jejich budoucí uplatnění. A to ještě větší než v ostatních evropských státech, jak ukazují zjištění v šetření PISA. Zvýhodnění studenti získávají až o 113 bodů více (EU průměr 95), než jejich znevýhodnění vrstevníci a v cizině narození migranti. To odpovídá téměř třem letům studia³². Navíc se tento rozdíl v čase zvětšuje. Je to také tím, že se znevýhodnění studenti koncentrují v určitých školách a s ostatními studenty se nepotkávají. Studenti pocházející z chudého prostředí mají pouze 13% šanci, že vystudují školu na terciárním stupni (průměr EU 43 %; EC, 2019).

Této disproporce, kdy absolventi jsou především připravováni na přímý vstup na trh práce, ale málo na další studium, si všímá řada reforem a opatření, které se v současnosti zavádějí nebo plánují. Menší než průměr EU je také účast ve vzdělávání dospělých (jen 8 %), což je zřejmě dáno tím, že zaměstnanost, a to jak nedávných absolventů, tak ostatních dospělých, je vysoká, a zaměstnanci ani zaměstnavatelé zatím nepociťují potřebu dalšího vzdělávání.

Spolkové ministerstvo školství a výzkumu (BMBF) je odpovědné za vzdělávací politiku OVP a má koordinační roli pro všechna odborná povolání. BMBF úzce spolupracuje se Spolkovým institutem pro

---

³⁰<https://www.cereq.fr/en/apprenticeship-germany-and-facing-its-challenges>

³¹<https://www.cedefop.europa.eu/en/country-reports/statistical-overviews-vet-germany>

³² Podobná situace je i v Česku, kde rozdíl ve výsledcích PISA mezi znevýhodněnými a zvýhodněnými studenty je 148 bodů, tedy ještě více (EC, 2020b).

odborné vzdělávání a přípravu (BIBB). BIBB provádí výzkum, zajišťuje (moderuje) proces tvorby zákonných norem a je poradním orgánem pro vzdělávací politiku v oblasti OVP. Spolkové země mají odpovědnost za OVP ve školách. Zapojení sociálních partnerů je klíčové na všech úrovních. Mezi vládou a sociálními partnery je nastavena spolupráce založená na vzájemné komunikaci a důvěře a veškerá opatření související s odborným vzděláváním a přípravou jsou přijímána po vzájemné shodě. V případě nesouhlasného stanoviska kteréhokoli ze sociálních partnerů nelze vydat žádné nařízení. Prostřednictvím spolurozhodování tak zaměstnavatelé a odbory přebírají spoluodpovědnost za utváření a rozvoj systému odborného vzdělávání a přípravy.

OVP je v Německu rozděleno do tří hlavních sektorů s vlastními institucionálními strukturami. Jsou jimi duální systém jako největší sektor z hlediska počtu účastníků, sektor školního OVP a tzv. přestupní sektor, kde jsou vzdělávací programy zaměřené na získání určitých kompetencí pro následné odborné vzdělávání (zejména pro absolventy Hauptschule).

Učňovské programy realizované na vyšší sekundární úrovni v duálním systému vzdělávání jsou většinou tříleté na úrovni EQF 4 a pokrývají asi 330 kvalifikací v různých odvětvích (dvouletých programů na úrovni EQF 3 je asi 50). Po složení závěrečné zkoušky, kterou zajišťuje příslušná zaměstnavatelská komora, získávají absolventi kvalifikační certifikát odborného pracovníka v daném oboru (kvalifikovaný dělník - Facharbeiter, tovaryš - Geselle, specializovaný zaměstnanec - Fachangestellter). Po složení dodatečné zkoušky mají možnost pokračovat na některé z univerzit aplikovaných věd.

Na postsekundární úrovni jsou nabízeny specializované programy na úrovních EQF 4 a 5, které trvají 1 až 3 roky a vedou ke kvalifikaci opravňující ke vstupu na vysokou školu nebo k přímému vstupu na trh práce.

Vyšší odborné kvalifikace na úrovních EQF 5 až 7 se liší požadavky na kompetence a související pracovní pozice. Přístup ke kvalifikaci na úrovni 7 vyžaduje kvalifikaci na úrovni 6. Kvalifikace na úrovni 6 nevyžaduje kvalifikaci úrovně 5, ale lze ji získat přímo po počátečním odborném vzdělávání v duálním systému a po získání praxe jako např. mistr řemesla (Meister, EQF úroveň 6), která opravňuje držitele samostatně provozovat řemeslnou živnost, zaměstnávat a školit učně a otevírá přístup k programům na řemeslných akademiích, vysokých školách aplikovaných věd (Fachhochschulen) i dalších vysokých školách.

Pokročilé odborné programy (ISCED 655; EQF 6) jsou nabízeny na obchodních a technických školách ve spolkovou vládou regulovaných vzdělávacích programech. Vstupní požadavky se liší podle oboru, uchazeč obvykle potřebuje kvalifikaci z odpovídajícího vzdělávacího programu a praxi v oboru v délce alespoň jednoho roku (příp. 5 let). Programy lze absolvovat v denní nebo jiné formě studia a kvalifikace umožňují vykonávat vedoucí funkce na pracovištích. Některé obchodní a technické školy také poskytují programy, které vedou k formální vstupní kvalifikaci na vysoké školy aplikovaných věd (zemědělství, design, technologie, obchod a sociální péče).

Duální studijní programy (EQF úrovně 6 a 7) kombinují dvě vzdělávací místa (pracoviště a vzdělávací instituce). Podobně jako učňovské programy na sekundární úrovni, existují programy na terciární úrovni. Nabízejí je vysoké školy aplikovaných věd (UASs, Fachhochschulen), duální vysoké školy (Dual Hochschulen), VŠ kooperativního vzdělávání (Berufsakademien) a některé další vysoké školy.

Předpisy pro další vzdělávání stanovuje spolkové ministerstvo školství a výzkumu (BMBWF) po dohodě s příslušnými ministerstvy a po konzultaci s BIBB. Na rozdíl od závazných předpisů pro počáteční OVP v duálním systému, spolkové normy pro regulované kvalifikace v dalším vzdělávání nedefinují obsah, ale obsahují pravidla pro ověřování výsledků učení.

NĚMECKÝ RÁMEC KVALIFIKACÍ (DQR)

Německý rámec kvalifikací (DQR) je komplexní rámec zahrnující většinu kvalifikací z počátečního OVP, vysokoškolského vzdělávání, všeobecného vzdělávání a státem regulovaného dalšího vzdělávání. Odborné kvalifikace byly přiřazeny k úrovním 1 až 7. Přiřazení pokročilých řemeslných kvalifikací ke stejným úrovním jako kvalifikace získané bakalářským a magisterským studiem je příkladem, že vyšší úrovně národních rámců kvalifikací mohou být otevřené kvalifikacím z různých sektorů vzdělávání.

Roli Národního koordinačního centra (EQF NCP DE) pro implementaci Evropského rámce kvalifikací v Německu má Koordinační centrum spolkové vlády a spolkových zemí (B-L-KS DQR). Bylo zřízeno na základě společného usnesení spolkové vlády a spolkových zemí v květnu 2013 a koordinuje úkoly vyplývající z tohoto usnesení, tj. podporuje implementaci DQR, sleduje přiřazování kvalifikací k úrovním DQR, zajišťuje soudržnost celkové struktury kvalifikačního rámce, vede registr referenčních kvalifikací a poskytuje informace o aktuálním vývoji DQR.

Všechna klíčová rozhodnutí jsou připravována v pracovní skupině DQR (AK DQR/DQR Working Group). Pracovní skupina je složena ze zástupců všech relevantních stran zapojených do procesu vývoje a implementace DQR (všeobecné vzdělávání, vysokoškolské vzdělávání, odborné vzdělávání a příprava, sociální partneři, další odborníci z výzkumu a praxe).

Přiřazování formálních kvalifikací probíhá na základě úplné shody v pracovní skupině DQR a Koordinačním centru spolkové vlády. Proces přiřazování je popsán v příručce DQR. Instituce odpovědná za navrhovanou kvalifikaci předloží návrh na přiřazení Koordinačnímu centru spolkové vlády, kde se posuzuje oprávněnost žádosti ve spolupráci se členy pracovní skupiny DQR.

Kritéria a postupy pro přiřazování tzv. neformálních kvalifikací (tj. získaných mimo systém formálního vzdělávání) jsou v současné době vyvíjeny a testovány. Přiřazování kvalifikací z neformálního vzdělávání proto zatím neprobíhá.

Všechny kvalifikace přiřazené k úrovním DQR (většina regulovaných kvalifikací z odborného vzdělávání, vysokoškolského a všeobecného vzdělávání) jsou vloženy do databáze kvalifikací DQR. Počet kvalifikací stále roste; na konci roku 2020 bylo v databázi celkem 1 225 kvalifikací (nejvíce na úrovni 4–627 a úrovni 6–453).

DQR je otevřený rámec a jeho integrace do vzdělávacích politik spolkových vzdělávacích systémů se průběžně vyvíjí. Kritéria stanovená pro referenční proces podpořila orientaci na výsledky vzdělávání/učení. Od roku 2015 je obsah odborného vzdělávání a přípravy více zaměřený na dovednosti a kompetence. DQR je také nástrojem na podporu státem uznávaného (regulovaného) dalšího OVP a zlepšení jeho kvality. Poskytovatelé neformálních kvalifikací stále více využívají deskriptory DQR při navrhování kvalifikací (Cedefop, 2021).

Zavádění a rozvoj DQR je společným zájmem všech spolupracujících subjektů z různých sektorů OVP a trhu práce. Všechny zúčastněné strany seznamují s rámcem své cílové skupiny a informovanost o DQR a jeho využívání se zvyšuje.

Současně mezi zúčastněnými stranami panuje shoda v tom, že přiřazování kvalifikací k referenčním úrovním DQR by nemělo nahradit stávající podmínky prostupnosti vzdělávacího systému. Dosažení určité referenční úrovně DQR neposkytuje automaticky nárok pro postup k další úrovni. Dosažení referenční úrovně také není předmětem kolektivního vyjednávání.

TAB. 4: ZAŘAZENÍ KVALIFIKACÍ DO ÚROVNÍ DQR

Úroveň DQR	Kvalifikace	Úroveň EQF
8	Doctorate and equivalent arts degrees (<i>Doktorat und äquivalentekünstlerische Abschlüsse</i>)	8
7	Master degrees and equivalent higher education qualifications (traditional German courses of higher education study such as the first degrees of <i>Diplom</i> or <i>Magister</i> , State examinations) (<i>Master und gleichgestellte Abschlüsse (Diplom, Magister, Staatsexamen)</i>) Strategic professional (IT) (certified) (<i>Strategische/r IT Professional (Geprüfte/r)</i>) Other advanced vocational training pursuant to the Vocational Training Act or Crafts and Trades Regulation Code (level 7) (<i>Sonstige berufliche Fortbildungsqualifikationen nach BBiG/HwO (lev. 7)</i>)	7
6	Bachelor degrees and equivalent higher education qualifications (<i>Bachelor und gleichgestellte Hochschulabschlüsse</i>) Specialist commercial clerk (certified) (<i>Fachkaufmann/-frau (Geprüfte/r)</i>) Business management specialist (certified) (<i>Fachwirt (Geprüfter)</i>) Master craftsman (<i>Meister</i>) Operative professional (IT) (certified) (<i>Operative/r Professional (IT) (Geprüfte/r)</i>) Trade and technical school (advanced vocational training governed by federal State law) (<i>Fachschule (Landesrechtlich geregelte berufliche Weiterbildungen)</i>) Advanced vocational training pursuant to § 54 of the Vocational Training Act (level 6) (<i>Berufliche Fortbildungsqualifikationen nach § 54 BBiG (Niveau 6)</i>) Other advanced vocational training pursuant to the Vocational Training Act or Crafts and Trades Regulation Code (level 6) (<i>Sonstige berufliche Fortbildungsqualifikationen nach BBiG/HwO (lev. 6)</i>)	6
5	IT specialist (<i>IT-Spezialist/in (Zertifizierte/r)</i>) Service technician (certified) (<i>Servicetechniker/in (Geprüfte/r)</i>) Advanced vocational training pursuant to § 54 of the Vocational Training Act (<i>Berufliche Fortbildungsqualifikationen nach § 54 BBiG (Niveau 5)</i>) Other advanced vocational training pursuant to the Vocational Training Act or Crafts and Trades Regulation Code (level 5) (<i>Sonstige berufliche Fortbildungsqualifikationen nach BBiG/HwO (lev. 5)</i>)	5
4	Upper secondary general education school leaving certificate – General higher education entrance qualification (<i>Allgemeine Hochschulreife (AHR)</i>) Subject-linked higher education entrance qualification (<i>Fachgebundene Hochschulreife (FgbHR)</i>) Higher education entrance qualification for univ. of applied sciences (<i>Fachhochschulreife (FHR)</i>) Dual VET (three-year and three-and-a-half-year training courses) (<i>Duale Berufsausbildung (3- und 3 ½-jährige Ausbildungen)</i>) Full-time vocational school (vocational education and training governed by federal State law) (<i>Berufsfachschule (Landesrechtlich geregelte Berufsausbildungen)</i>) Full-time vocational school (vocational education and training governed by federal law in healthcare and elderly care) (<i>Berufsfachschule (Bundesrechtliche Ausbildungsregelungen für Berufe im Gesundheitswesen und in der Altenpflege)</i>) Full-time vocational school (fully qualifying vocational education and training pursuant to the Vocational Training Act or Crafts and trades regulation Code) (<i>Berufsfachschule (vollqualifizierende Berufsausbildung nach BBiG/HwO)</i>) Retraining qualification pursuant to the Vocational Training Act (level 4) (<i>Berufliche Umschulung nach BBiG (Niveau 4)</i>)	4
3	Intermediate secondary school leaving certificate – General education, 10 years (<i>Mittlerer Schulabschluss (MSA)</i>) Intermediate secondary school leaving certificate – Full-time vocational school (<i>Berufsfachschule (Mittlerer Schulabschluss)</i>) Dual VET (two-year training courses) (<i>Duale Berufsausbildung (2-jährige Ausbildung)</i>)	3
2	Lower secondary school leaving certificate – General education, 9 years (<i>Erster Schulabschluss (ESA)</i>) Vocational training preparation (vocational preparation scheme, prevocational training year, introductory training) (<i>Berufsausbildungsvorbereitung (Niveau 2; BvB, BvB-Reha, BVJ, EQ)</i>) Basic vocational training – Full-time vocational school (<i>Berufsfachschule (Berufliche Grundbildung)</i>)	2
1	Vocational training preparation (vocational preparation scheme, prevocational training year) (<i>Berufsausbildungsvorbereitung (Niveau 1; BvB, BvB-Reha, BVJ)</i>)	1

(Zdroj: European inventory on NQF 2020 – Germany)

DESKRIPTORY

Koncept „kompetence“ hraje v DQR klíčovou roli, neboť zastřešuje všechny předpokládané výsledky učení. Popisuje schopnost a připravenost využívat znalosti, dovednosti a osobnostní, sociální a/nebo metodické schopnosti v pracovních nebo studijních situacích a v profesním a osobním rozvoji. Znalosti a dovednosti jsou proto představovány jako stránky odborné způsobilosti. Dovednosti mohou být, stejně jako v EQF, praktické nebo kognitivní povahy. Kromě manuálních dovedností (manipulace s nástroji) jsou zahrnuty i systémové a tvůrčí dovednosti. Kategorie EQF „samostatnost a odpovědnost“, je součástí oblasti „osobní kompetence“ v DQR, která zahrnuje dvě oblasti – sociální kompetence a samostatnost. Oblast osobní kompetence zahrnuje kromě samostatnosti a odpovědnosti také týmové/vedoucí dovednosti, schopnost zapojit se do organizace studijního nebo pracovního oboru, komunikaci, reflexi a schopnost učit se.

Široké chápání kompetence, které převládá v německy mluvícím světě, bere v úvahu kognitivní, afektivní a motivační složky, a tím, že se zaměřuje na zralost a komplexní schopnost jednat včetně participace a reflexe, umožňuje porovnatelnost kvalifikací získávaných v různých sektorech formálního vzdělávání. Kompetence je chápána ve smyslu holistické schopnosti řešit problém. Schopnost jednat je v souladu s tím chápána jako schopnost jednat samostatně a činit rozhodnutí.

DQR je založen na širokém pojetí vzdělávání, i když se – stejně jako EQF – specificky soustřeďuje pouze na vybrané charakteristiky. Spolehlivost, preciznost, výdrž a pozornost, mezikulturní a mezináboženské kompetence, tolerance a demokratické vzorce chování a normativní, etická a náboženská reflexe působí jako konstrukční prvky pro rozvoj schopnosti jednat. Metodická kompetence je chápána jako průřezová kompetence a z tohoto důvodu není v matici DQR samostatně uváděna.

TAB. 5: ČLENĚNÍ DESKRIPTORŮ DQR

Profesní kompetence		Personální/osobní kompetence	
Znalosti	Dovednosti	Sociální kompetence	Samostatnost
Hloubka a šířka	Nástrojové a systémové dovednosti, rozhodování	Týmové dovednosti/ dovednost vést, zapojení a komunikace	Samostatná odpovědnost/zodpovědnost, reflexe a schopnost se učit

Zdroj German EQF Referencing Report. (BBF, 2013)

UZNÁVÁNÍ A POTVRZOVÁNÍ NEFORMÁLNÍHO A INFORMÁLNÍHO UČENÍ

Německo v posledních deseti letech vyvinulo a zavedlo řadu iniciativ a opatření ke zlepšení uznávání/potvrzování přechozího učení³³. Opatření jsou většinou platná pro příslušný sektor vzdělávání a nedají se kombinovat či přenášet. Z důvodu spolkového uspořádání a různých pravomocí ve vzdělávání neexistuje na národní úrovni společný právní rámec či standardizovaný systém pro uznávání předchozího učení.

Uznávání a ověřování, přesněji však potvrzování (validation), je v Německu chápáno jako proces, který zahrnuje čtyři kroky (identifikace, dokumentace, hodnocení a certifikace), ale také jako proces jen s jedním krokem, kterým je udělení osvědčení na základě zkoušky. Chápání tohoto konceptu se tedy liší napříč vzdělávacími sektory a je třeba stále ještě hledat společné porozumění (Ball, 2019).

Postupy pro validaci neformálního a informálního učení v odborném vzdělávání a přípravě jsou legislativně ošetřeny zákonem o odborném vzdělávání a živnostenským zákonem. Možnost vykonat zkoušku vedoucí k udělení kvalifikace odpovídající kvalifikaci získané absolvováním programu formálního vzdělávání je podmíněna praxí, a to obvykle 1,5krát delší než příslušný vzdělávací program, nebo účasti v jiném srovnatelném programu formálního vzdělávání, anebo žadatelé mohou přímo prokázat, že požadované odborné kompetence mají.

Podobně jako u externí zkoušky v rámci počátečního odborného vzdělávání, je možnost přihlásit se ke zkoušce v rámci regulovaných kvalifikací pro další odborné vzdělávání podmíněna předchozí pracovní zkušeností, a účast v přípravném kurzu proto není povinná.

Maturitní vysvědčení dokládající všeobecné vzdělání lze také získat externí zkouškou (Schulfremdenprüfung, Externenprüfung, Nichtschülerprüfung). Ve všech spolkových zemích je třeba splnit požadavky týkající se místa bydliště, minimálního věku a doložit absolvování vhodného přípravného kurzu.

Zákon o posuzování odborné kvalifikace/zákon o uznávání (BGFG) je účinný od dubna 2012. Zajišťuje jednotlivcům právo na uznání kvalifikace získané v zahraničí a předepisuje i další postupy pro uznání rovnocennosti v případě, kdy nelze poskytnout důkazy o předchozím vzdělání. Zákon se vztahuje na počáteční odborné vzdělávání a přípravu (IVET) i na další regulované formy odborné přípravy. Jeho dopady se pravidelně vyhodnocují.

Pro účely vyhodnocení a uznání vzdělání získaného v zahraničí byl vyvinut nástroj nazvaný Qualifikationsanalyse. Poskytuje metodické standardy a nástroje pro ověřování odborných znalostí, dovedností a kompetencí. Nástroj Qualifikationsanalyse byl dále rozvíjen v projektu ValiKom, což je referenční projekt pro nastavení ověřovacího systému v Německu. Je zaměřen na dospělé, kteří získali dovednosti a kompetence v praxi, ale chybí jim doklad o formální kvalifikaci. Uplatňuje principy sebehodnocení a externího hodnocení a je postaven na standardech pro posuzování srovnatelnosti získaných dovedností a kompetencí s formální kvalifikací a tzv. referenčním povoláním, pro které je nutné počáteční odborné vzdělávání a odborná příprava nebo uznávané kurzy dalšího vzdělávání.

Základem pro validaci ve vysokoškolském vzdělávání jsou dvě rozhodnutí stálé konference ministrů vzdělávání a kultury spolkových zemí (KMK). První je z března 2009 a umožňuje přístup k vysokoškolskému vzdělání pro kvalifikované pracovníky bez formální vyšší sekundární kvalifikace. Druhý se týká udělování kreditů za kompetence získané v praxi. Podle tohoto rozhodnutí mohou být

---

³³Pro koncept „uznávání a ověřování/potvrzování neformálního a informálního učení“ se v mnoha zemích používá kratší a snad i srozumitelnější termín „validation of prior learning“ tj. „uznávání a ověřování (lépe však potvrzování) předchozího učení“. Oba termíny jsou vnímány jako ekvivalentní. Ze stejného důvodu, tedy větší stručnosti a spádnosti zprávy, používáme zde kratší termín.

znalosti a dovednosti získané mimo vysokoškolské vzdělávání uznány, pokud jsou jejich obsah a úroveň srovnatelné alespoň z 50 % s formální kvalifikací. Postupy pro uznávání/validaci neformálního a informálního učení byly vyvinuty a testovány v rámci iniciativy nazvané „přechody z OVP do vysokoškolského vzdělávání“ (Übergänge von der beruflichen in die hochschulische Bildung - ANKOM).

Německá veřejná služba zaměstnanosti ve spolupráci s Bertelsmannovou nadací (Bertelsmann Stiftung) zahájila rozsáhlý projekt MySKILLS s cílem vyvinout a implementovat on-line testování pro hodnocení kompetencí získaných v praxi. Cílem je podpořit uchazeče o zaměstnání, včetně migrantů, kteří mají praktické dovednosti získané praxí, ale nemají doklady o jejich získání. Testy jsou vyvíjeny pro 30 povolání ve 12 jazycích.

NEDÁVNÉ A SOUČASNÉ INICIATIVY

Význam DQR průběžně roste se zvyšujícím se počtem kvalifikací zařazovaných do registru DQR. Komplexní povaha deskriptorů úrovně DQR a rozsah rámce umožňují identifikovat a lépe porozumět podobnostem i rozdílům mezi kvalifikacemi z různých oblastí vzdělávání a odborné přípravy a přispívají k lepší horizontální i vertikální prostupnosti systému.

V lednu r. 2020 vstoupil v platnost nový zákon o odborné přípravě (Berufsbildungsgesetz, BBiG). Zavádí minimální mzdu pro učně, zrovnoprávňuje kvalifikace získané ve formálním a v dalším vzdělávání a umožňuje uznávání předchozího učení. Byla zavedena nová označení kvalifikací certifikovaný odborný specialista (úroveň EQF 5), bakalářský odborník (úroveň EQF 6) nebo magisterský odborník (úroveň EQF 7). Došlo tím ke zviditelnění rovnocennosti kvalifikací OVP a kvalifikací získaných ve vysokoškolském vzdělávání. Názvy těchto kvalifikací jsou mezinárodně srozumitelnější a měly by tak podporovat i mobilitu na globálních trzích práce.

V dubnu 2020 byl přijat zákon o podpoře další odborné přípravy v době strukturálních změn, který zajišťuje financování zvyšování a rozšiřování potřebných dovedností učících se, což má připravit stát na budoucí výzvy (Cedefop, 2021).

Mezi opatření na zvýšení účasti dospělých ve vzdělávání patří zákon o možnosti získat kvalifikaci (Qualifizierungschancengesetz), který je určen především pro ty zaměstnance, kteří jsou ohroženi ztrátou zaměstnání z důvodů robotizace. Zákon zjednodušuje přístup ke vzdělávání a finanční podpoře. Investice do zvyšování a rozšiřování vzdělání připravují Německo na budoucí výzvy. Národní strategie pro dovednosti (Nationale Weiterbildungsstrategie), kombinující spolkové a regionální programy, si klade za cíl zlepšit transparentnost a dostupnost vzdělávacích příležitostí, uznávání dovedností a pomáhat osobám s nízkou kvalifikací dosáhnout na vyšší formální kvalifikaci.

4.4 RAKOUSKO

Rakousko má přehledně strukturovaný systém formálního vzdělávání s pestrou nabídkou vzdělávacích programů na všech úrovních. Před první volbou vzdělávací dráhy stojí rakouské děti již v 10 letech po absolvování čtyřletého primárního vzdělávání. Volí mezi akademicky zaměřeným čtyřletým studiem (akademicky orientované nižší sekundární vzdělávání) a praktičtěji orientovaným čtyřletým nižším sekundárním studiem. Devátý rok povinné školní docházky je zároveň prvním rokem vyššího sekundárního vzdělávání.

Poslední výsledky OECD-PISA ukazují, že podíl žáků s nízkými výsledky ve čtenářské i matematické gramotnosti je poměrně vysoký a zaměstnavatelé poukazují na nedostatečnou úroveň základních dovedností zejména u mladých učňů. Jedním z cílů současné vzdělávací politiky je proto zajistit, aby všichni žáci měli po ukončení povinné školní docházky alespoň základní úroveň kompetencí ve čtení, psaní a matematice. Od roku 2017 mají mladí lidé také povinnost vzdělávat se v běžných školních programech, učňovské přípravě nebo jiném uznávaném vzdělávacím programu až do věku 18 let.

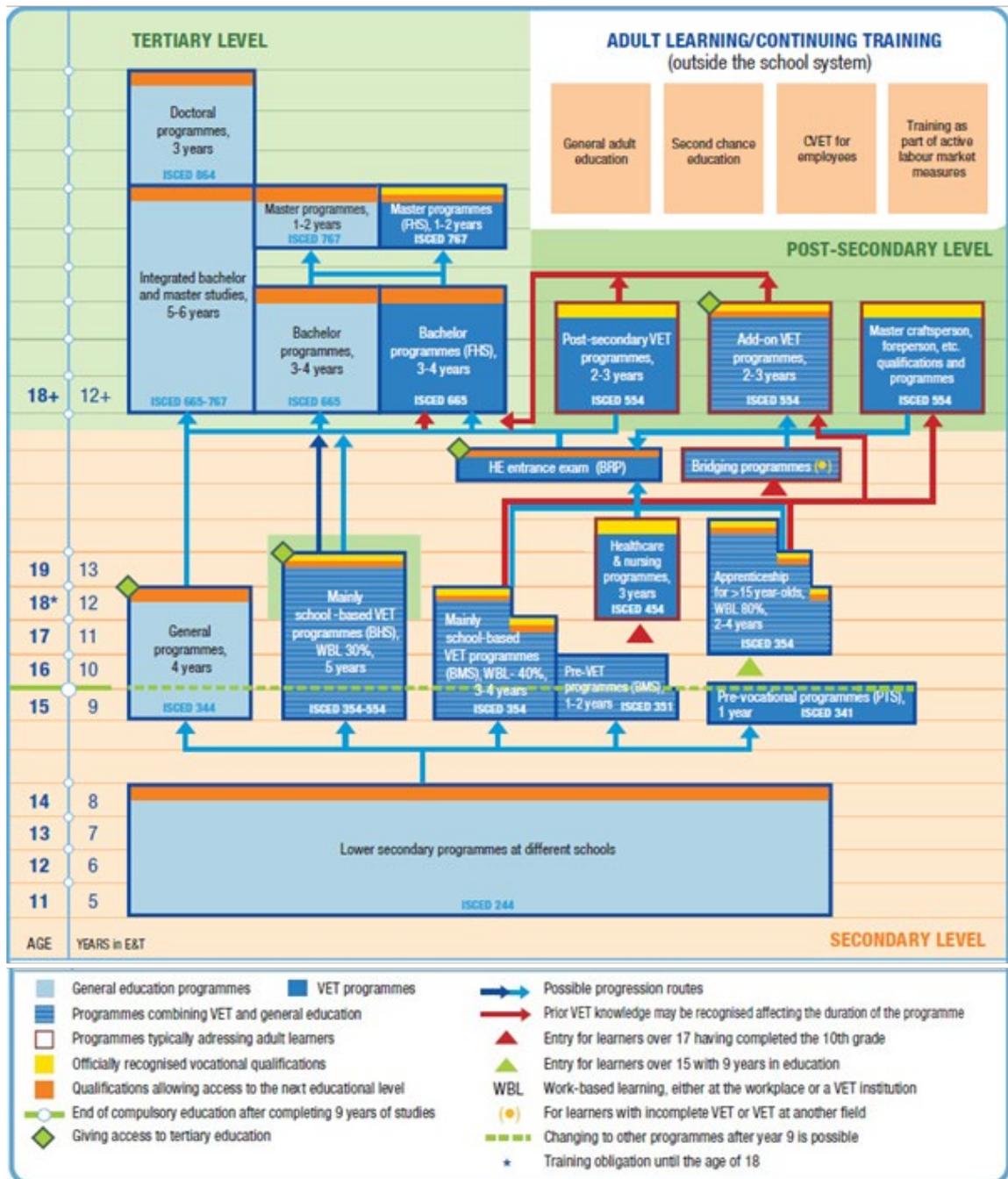
ZÁKLADNÍ UKAZATELÉ VÝKONNOSTI (VZHLEDEM K UKAZATELŮM EU)

- Až 23,6 % patnáctiletých nedosahuje ani minimální úrovně ve čtení s porozuměním, 21 % v matematice a 21 % ve vědách, což je v rámci EU průměrný výsledek (průměr EU je cca 22,5 %).
- Účast v předškolním vzdělávání čtyřletých a starších dětí se v posledních deseti letech zvýšil na 96 %, čímž přesahuje průměr EU (94,8 %) i cílový ukazatel EU 95 %.
- Přibližně jedna třetina populace (34,2 %) ve věku 25 až 64 let dokončila terciární vzdělávací program (průměr EU 34 %). Ve věkové skupině 30–35 let má vysokoškolské vzdělání 42,2 % (průměr EU 40,3 %).
- Podíl populace bez kvalifikace nebo s nízkou kvalifikací (ISCED 0-2) je nižší (18,7 %) ve srovnání s průměrem EU (25,7 %).
- Zaměstnanost mladých absolventů byla v roce 2019 89 %, což je o 8 % více, než je průměr EU, a přesahuje i cílový ukazatel EU.
- Počet procent mladých lidí, kteří předčasně odešli ze vzdělávání, byl v roce 2020 8,1 %. (průměr EU 10,2 %)
- Podíl dospělých (25–64 let) v celoživotním vzdělávání byl v r. 2019 14,7 %, což je více než průměr EU 10,8 % a téměř dosahuje cílový ukazatel EU 15 %³⁴.

---

³⁴Zdroj: DG EAC podle dat z Eurostatu (LFS 2019, UOE 2018) a OECD (PISA 2018).

OBR.6: VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM RAKOUSKA

Zdroj: Cedefop a ReferNet Rakousko

ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ A KVALIFIKACE³⁵

Pro rakouský vzdělávací systém je charakteristický silný sektor odborného vzdělávání a přípravy. Přibližně 70 % každé věkové kohorty vstupuje na konci povinného vzdělávání do OVP (průměr EU 48 %). Kvalitní vzdělávací programy respektují požadavky trhu práce, důsledkem čehož je mj. i vysoká zaměstnanost absolventů

V oblasti odborného vzdělávání a přípravy (OVP) na vyšší sekundární úrovni vedle sebe fungují dva systémy – školní a duální. Pokrývají téměř všechna hospodářská odvětví a vedou ke dvěma různým úrovním kvalifikace (EQF 4 nebo 5). Většina školního odborného vzdělávání je v gesci ministerstva školství, o správu duálního vzdělávání se dělí ministerstva hospodářství a školství se sociálními partnery a spolkovými zeměmi.

Typy OVP:

- **různé typy přípravného jednoletého nebo dvouletého OVP** (PTS, ISCED 341); absolventi získají všeobecné vzdělání, klíčové kompetence a základní odborné dovednosti, které je připraví na další školní odborné vzdělávání, učňovskou přípravu nebo jednoduché pracovní pozice na trhu práce (není přiřazena úroveň EQF).
- **učňovská příprava (duální systém vzdělávání, ISCED 354, EQF 4)**; kombinuje praktickou přípravu na pracovišti (80 %) a školní vzdělávání (20 %). Uskutečňuje se přibližně pro 220 povolání a živností a je určena pro uchazeče od 15 let. Vzdělávací programy jsou 2 až 4leté, většina trvá 3 roky. Jedinou vstupní podmínkou je ukončení devítileté povinné školní docházky³⁶. Po složení výstupní učňovské zkoušky (Lehrabschlussprüfung/LAP) obdrží absolvent výuční list (Lehrabschlussprüfungszeugnis/LAP-Zeugnis). Doklad potvrzuje, že držitel má dovednosti a schopnosti požadované pro příslušné učňovské povolání a je schopen sám vykonávat činnosti související s daným povoláním vhodným způsobem. Výuční listy jsou plně uznávány poskytovateli odborného vzdělávání a přípravy a úřady práce a jsou ceněny na trhu práce. Všechny výuční listy jsou zařazeny do úrovně EQF 4.

Po získání výučního listu mohou absolventi buď vstoupit na trh práce, nebo získat další kvalifikaci v doplňkových kurzech (ICED 554), které vedou ke kvalifikaci 5letého školního vzdělávacího programu OVP (BHS). Mohou i složit všeobecnou vyšší přijímací zkoušku (Berufsreifeprüfung, BRP), která umožňuje přístup k vysokoškolským programům. Také se mohou připravovat na mistrovskou zkoušku.

Zákon o odborném vzdělávání (Berufsausbildungsgesetz, BAG) rovněž otevírá přístup k výstupní učňovské zkoušce osobám, které nemají žádné formální vzdělání, což jim poskytuje možnost získat formální odbornou kvalifikaci. Musí být ale starší 18 let a prokázat, že získali požadované

---

³⁵Zdroj: National Referencing Report Austria

³⁶ Přibližně třetina učňů ukončí povinnou školní docházku absolvováním jednoleté odborné školy po ukončení 8. ročníku nižšího sekundárního všeobecného vzdělávání.

příslušné znalosti a dovednosti, například vykonáváním částečně odborné nebo jiné praktické činnosti přiměřené délky nebo návštěvou odpovídajícího kurzu.

V souladu s novelou zákona o odborném vzdělávání z roku 2011 lze také praktickou učňovskou zkoušku skládat ve dvou částech. První část spočívá v identifikaci stávajících dovedností uchazeče o zkoušku, zatímco ve druhé části je povinen prokázat zbývající požadované dovednosti. Toto ustanovení platí pro uchazeče, kterým je nejméně 22 let a dokončili vzdělávací programy označené tzv. Regionálním poradním sborem pro učňovství za vyhovující.

- **školní odborné vzdělávání (odborné školy BMS, ISCED 354, EQF 4);** zaměřené na všeobecné vzdělávání a výuku profesních kompetencí k vykonávání činností na střední úrovni odbornosti. Výuka probíhá na středních odborných školách a je prakticky zaměřená (podíl učení na pracovišti je 40 %). Zahrnuje povinné pracovní stáže v letních měsících a v technických 3,5letých programech povinnou pracovní stáž v posledním ročníku.

Vstupními požadavky jsou buď úspěšné ukončení osmého ročníku nižšího sekundárního vzdělávání nebo předchozí kvalifikace (získaná např. na střední škole). Dalšími kritérii výběru jsou předchozí studijní výsledky doložené známkami z hlavních předmětů nebo výsledek přijímací zkoušky. Uchazečům musí být nejméně 14 let.³⁷

Složením závěrečné zkoušky získávají absolventi doklad o ukončení (*Abschlusszeugnis*). Kvalifikace je plně uznávána poskytovateli OVP, úřady práce i zaměstnavateli.

Absolventi mohou dále pokračovat v různých doplňkových, postsekundárních nebo duálních programech OVP. Dále mají oborově specifické možnosti dalšího odborného vzdělávání (např. mistrovská zkouška, zkouška způsobilosti, průmyslová mistrovská škola atd.). Pro vstup do vysokoškolského vzdělávání musí složit všeobecnou vyšší přijímací zkoušku (*Berufsreifeprüfung*).

- **pětileté školní odborné vzdělávání (odborné školy, BHS), ISCED 354-554, EQF 5;** poskytuje všeobecné vzdělání opravňující k vysokoškolskému studiu a odborné vzdělání pro vedoucí pozice na trhu práce (tzv. dvojí kvalifikace – Reife- und Diplomprüfung).

Na rozdíl od jasně strukturovaného a jednotného členění stupňů kvalifikací (titulů) v akademicky zaměřeném vysokoškolském vzdělávání, je OVP na postsekundární úrovni značně různorodé. Existuje řada různých poskytovatelů a kvalifikací, což má za následek jejich sníženou transparentnost, srozumitelnost a důvěru v ně. Aby se vyšší OVP stalo přehlednější a atraktivnější, rakouský institut pro výzkum a rozvoj odborného vzdělávání IBW navrhuje otevřít diskusi na toto téma v podobě expertní zprávy pro ministerstvo vzdělávání.

---

³⁷Programy jsou přístupné i dospělým zájemcům, nicméně většině uchazečů je mezi 14 a 17 lety.

RAKOUSKÝ RÁMEC KVALIFIKACÍ (NQR)³⁸

Rakouský vzdělávací systém je poměrně segmentovaný. Prostupnost je omezená, zejména mezi neformálními a formálními programy na vyšších úrovních. Kvalifikace hrají důležitou roli při postupu vzdělávacím systémem i na trhu práce. Termín kvalifikace se však nepoužívá zcela konzistentně. Někdy odkazuje na učební osnovy, příp. vzdělávací programy nebo povolání. Ani vnímání kvalifikací z formálního a neformálního vzdělávání veřejností není stejné. Očekává se, že rakouský rámec kvalifikací (Nationaler Qualifikationsrahmen, NQR) na ně postupně poskytne nový pohled, protože zařazení do úrovně NQR je založeno na výsledcích učení bez ohledu na institucionální kontext, ve kterém byly získány.

Rakousko ukončilo přiřazovací proces a zpracování národní přiřazovací zprávy v prosinci 2011. V souladu s Doporučením k Evropskému rámci kvalifikací pro celoživotní učení (EQF) se v průběhu konzultačního procesu shodly odpovědné orgány na důležitosti vzniku rakouského rámce kvalifikací (NQR). Potřeba ho vytvořit byla následně deklarována ve vládním programu pro legislativní období 2008-2013.

V souladu s doporučením o EQF byl vytvořen komplexní rámec, otevřený všem typům a úrovním kvalifikací získaných ve formálním i neformálním vzdělávání, který do budoucna počítá s integrací výsledků neformálního učení.

Rakouský formální vzdělávací systém je vysoce regulovaný z hlediska prostupnosti, tj. z hlediska toho, jaké vzdělávací cesty či přístup k určitému povolání/profesi na trhu práce daná kvalifikace poskytuje. NQR byl proto navržen tak, aby podporoval transparentnost a prostupnost a nevytvářel žádné regulační bariéry.

Rakouský přístup k tvorbě rámce kvalifikací byl od počátku charakteristický aktivním zapojením všech zainteresovaných stran. Úzká spolupráce byla navázána zejména se sociálními partnery, kteří byli součástí vývoje právního rámce NQR a také součástí procesu mapování kvalifikací (Cedefop, 2020).

Od roku 2018, po administrativní restrukturalizaci, je hlavním orgánem odpovědným za rozvoj a implementaci NQR Federální ministerstvo vzdělávání, vědy a výzkumu (BMBWF).

Zákon o NQR³⁹ z roku 2016 stanovil strukturu řízení rámce, definoval povinnosti odpovědných orgánů a prováděcí procesy. Národní koordinační bod pro NQR/EQF (EQF NCP AT), jako hlavní administrativní, koordinační a informační instituce pro NQR, je nezávislý orgán v rámci Rakouské agentury pro mezinárodní spolupráci ve vzdělávání a výzkumu (*Österreichischer Austauschdienst*, ÖeAD). Jeho činnost je zajištěna smlouvou mezi ÖeAD a Federálním ministerstvem školství, vědy a výzkumu (BMBWF), a to po dohodě s Ministerstvem pro digitální a ekonomické záležitosti (BMDW). Je financována oběma ministerstvy a granty Evropské komise. EQF NCP AT má pět zaměstnanců.

---

³⁸Zpracováno podle Cedefop (2021). European inventory on NQF 2020 – Austria .
<https://www.cedefop.europa.eu/en/country-reports/austria-european-inventory-nqf-2020>

³⁹https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2016_I_14/BGBLA_2016_I_

Vedle vytváření sítí na národní a evropské úrovni patří mezi jeho úkoly:

- a) přiřazování kvalifikací k úrovním NQR podle zákona o NQR;
- b) další rozvoj NQR;
- c) podpora všech příslušných orgánů zapojených do procesu přiřazování kvalifikací k úrovním NQR;
- d) vztahy s veřejností a konzultace;

Řídící výbor NQR složený z 32 členů zastupujících všechny klíčové zainteresované strany (všechna příslušná federální ministerstva, sociální partneři, zainteresované strany z různých oblastí vzdělávání, veřejné služby zaměstnanosti, federální a zemská zastoupení mládeže) byl zřízen jako ústřední správní orgán a schází se pravidelně. Jeho hlavním úkolem je dávat pokyny veřejným institucím odpovědným za vzdělávání, školství a kvalifikace na všech úrovních. Mezi jeho další úkoly patří schvalování postupů přiřazování (až po zařazení kvalifikace do registru NQR včetně řešení případných odvolání) a tvorba metodických postupů a příruček.

Poradní výbor NQR tvoří sedm odborníků z různých oblastí relevantních pro problematiku kvalifikací počátečního i dalšího OVP, odborné praxe a vysokoškolského vzdělávání. Poskytuje stanoviska k žádostem o přiřazení úrovně kvalifikace.

EQF NCP AT koordinuje odborníky (aktuálně jich je přes 200), kteří jsou oprávněni poskytovat konzultace v procesu prověřování žádostí o přiřazení úrovně kvalifikace.

Zákon o NQR upravuje proces přiřazování kvalifikací na základě výsledků učení do osmi úrovní NQR a pravidla pro zveřejnění výsledků procesu přiřazování kvalifikací k úrovním kvalifikací v registru. Vysokoškolské kvalifikace jsou na základě Boloňského procesu přiřazovány k úrovním NQR automaticky, všechny ostatní kvalifikace jsou přiřazovány na základě žádosti.

Proces přiřazování státem neregulovaných kvalifikací získaných ve vzdělávání dospělých, v dalším vzdělávání, příp. prací s mládeží je v zásadě stejný, liší se pouze subjekt, který žádost o přiřazení kvalifikace k úrovni NQR předkládá. Žádosti pro kvalifikace v systému formálního vzdělávání (státem regulované) předkládá příslušné ministerstvo, pro ostatní kvalifikace (neregulované) bylo v listopadu 2019 zřízeno šest servisních center, která jsou určitými prostředníky mezi poskytovateli kvalifikací a NQR. Tato centra dohlíží na zajišťování kvality a poskytují podporu při přípravě žádostí o přiřazení státem neregulovaných kvalifikací k úrovním NQR a zařazení do registru kvalifikací. Zároveň i posilují spolupráci sociálních partnerů, neboť dvě z těchto center jsou institucemi zaměstnavatelských organizací. Silnou stránkou vývoje NQR je od počátku zapojení a angažovanost širokého spektra zúčastněných stran; tj. kromě zástupců všech subsystémů vzdělávání jsou také zapojeni zástupci vzdělávacích kurzů, dobrovolnictví a sociálních partnerů. Tato široká skupina je zapojena do implementace prostřednictvím řídicí skupiny NQR. Servisní centra se pravidelně schází s představiteli koordinačního centra (EQF NCP AT) s cílem zlepšit komunikaci mezi zúčastněnými stranami a posílit porozumění procesu přiřazování kvalifikací.

V roce 2020 byly poprvé mapovány státem neregulované kvalifikace získané aktivní prací s mládeží. Inzerované nabídky zaměstnání začaly být doplňovány úrovněmi NQR. To vše přispělo ke zviditelnění NQR, a tedy i EQF, a usnadnilo jeho používání.

DESKRIPTORY

Rakouský rámec kvalifikací obsahuje osm úrovní stejně jako EQF. Shoda na počtu úrovní je výsledkem studií i konzultací, které probíhaly v rámci přiřazovacího procesu.

Deskriptory NQR (tj. popisy jednotlivých úrovní NQR) jsou stejně jako deskriptory EQF členěny do tří podkategorií – znalosti, dovednosti, kompetence. V zásadě z deskriptorů EQF vycházejí, formulovány jsou však podrobněji a konkrétněji s ohledem na obsah formálního i neformálního vzdělávání a učení se, i na jednoznačnější přiřazování kvalifikací k úrovním NQR.

V procesu přiřazování kvalifikací k úrovním NQR jsou zohledňována tři kritéria:

- deskriptory EQF,
- deskriptory NQR,
- referenční kvalifikace

Referenční kvalifikace jsou vybrané kvalifikace z rakouského kvalifikačního prostředí, které slouží k ilustraci a snadnějšímu pochopení požadavků spojených s procesem přiřazování. Představují tzv. „základní kvalifikační kameny“, pomůcku pro orientaci při přiřazování dalších kvalifikací.

K úrovním 1 až 5 jsou kvalifikace ze všech oblastí vzdělávání přidělovány dle deskriptorů NQR. Pro úrovně 6 až 8 se používají dvě sady deskriptorů. Kvalifikace získané v terciárním vzdělávání v bakalářském, magisterském a doktorském programu⁴⁰ a kvalifikace získané diplomovým studiem (7. úroveň NQR) jsou klasifikovány podle Dublinských deskriptorů, přiřazení všech ostatních kvalifikací staví na deskriptorech NQR. Tento postup otevírá úrovně 6 až 8 pro vysokoškolské kvalifikace i pro kvalifikace v počátečním a dalším OVP.

---

⁴⁰Rámec kvalifikací pro Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání (QF-EHEA) se tvoří od r. 1999 (Boloňská deklarace); Dublinské deskriptory byly přijaty v roce 2005.

TAB. 6: PŘIŘAZENÍ TYPŮ KVALIFIKACÍ V NQR K EQF

úroveň NQR	Kvalifikace		úroveň EQF
8	Doctorate (Doktorgrade)	Level 8 professional qualifications in the health sector E.g. Clinical Psychology (Klinische Psychologie)	8
7	Master degree (Master- bzw. Diplomgrade)		7
6	Bachelor degree (Bachelorgrade)	Master craftsperson (Meister) Engineer (Ingenieur)	6
5	VET college/school leaving certificate – 5-year programmes (BHS) (Reife- und Diplomprüfung der berufsbildenden höheren Schulen)		5
	Level 5 professional qualification awarded by the Federal Ministry of Defence – Staff Non-Commissioned Officer (Stabsunteroffizier oder Stabsunteroffizierin (StbUO, Erstverwendung))		
	Level 5 professional qualification awarded by the Federal Ministry of Justice – Executive Judicial Officer (Exekutivdienst in der Verwendungsgruppe E2a im Justizressort ("Dienstführenden Grundausbildung" – mittleres Management))		
4	VET school qualification – 3 and 4 year programmes (BMS) (Abschluss der berufsbildenden mittleren Schule)		4
	Apprenticeship certificate (Lehrabschluss)		
	Level 4 professional qualification awarded by the Federal Ministry of Defence - Career Non-Commissioned Officer (NCO) (Militärberufsunteroffizier oder Militärberufsunteroffizierin (MBUO, Erstverwendung))		
	Level 4 professional qualification awarded by regional governments – agricultural technical schools – 3 years (Abschlussprüfung an der landwirtschaftlichen Fachschule)		
3			3
2			2
1			1

Zdroj: Cedefop 2021 ⁴¹

⁴¹Upraveno z The Austrian NQF register: www.qualifikationsregister.at z The NQF Act (2016): https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2016_I_14/BGBLA_2016_I_14.pdf#sig.

UZNÁVÁNÍ PŘEDCHOZÍHO UČENÍ

V Rakousku se tradičně přikládá velký význam kvalifikacím získaným ve formálním vzdělávání (školní, duální a vysokoškolské vzdělávání). Učení se však stále častěji odehrává mimo formální vzdělávání v institucích pro vzdělávání dospělých, u zaměstnavatelů a v rámci dobrovolných činností. Rychlé změny na trhu práce vyžadují po absolvování formální vzdělávací cesty potřebu dále se vzdělávat. Za účelem podpory získávání kompetencí mimo rámec formálního vzdělávání a na podporu celoživotního učení zveřejnilo ministerstvo školství a ministerstvo vědy v roce 2017 strategii pro ověřování neformálního a informálního učení. Strategie definuje rámec pro další rozvoj, koordinaci a vytváření sítě stávajících postupů uznávání předchozího učení. Cílem je podporovat kvalitu, posilovat důvěru a zlepšit dostupnost nabídky dalšího vzdělávání (Luomi Messerer, 2019).

NEDÁVNÉ A SOUČASNÉ INICIATIVY

Rakouský národní rámec pro kvalifikace byl vyvíjen s cílem zlepšit transparentnost národního kvalifikačního systému, který tradičně důsledně odděloval výstupy z jednotlivých segmentů vzdělávání. Přijetím zákona o NQR v roce 2016 došlo v roce 2017 k přiřazení prvních formálně získaných kvalifikací, současně se rozvíjely postupy a byly ustavovány struktury pro přiřazování státem neregulovaných kvalifikací. Tento proces probíhá od roku 2019. Rakouský národní kvalifikační rámec tak postupně směřuje k dosažení cíle být komplexním rámcem pro všechny kvalifikace bez ohledu na to, jakým způsobem byly získány (Cedefop, 2021).

Na hodnocení dopadu rámce je ještě brzy, jeho pozitivní vliv je již nyní pozorován při zlepšování porozumění principu výsledků učení a jejich využívání. Pozorovatelný je i vliv na kvalifikační systém zejména ve vyšším odborném vzdělávání, kde se pro revizi používají principy NQR. Např. proces přiřazování kvalifikací Meister a Ingenieur na úroveň 6 NQR vyvolal o národní rámec kvalifikací zvýšený zájem. Využití stávajícího procesu přiřazování je považováno za součást řešení pro diskutovaný záměr vytvořit samostatný segment „vyššího odborného vzdělávání a přípravy“, který by pomohl strukturovat a zviditelnit různorodou nabídku vyššího odborného vzdělávání, jejíž podstatná část je mimo formální systém vzdělávání a odborné přípravy. Rámec je také ústředním prvkem při realizaci opatření rakouské strategie pro validaci neformálního a informálního učení.

Plány do budoucna související s implementací NQR předpokládají mapování kvalifikací a další rozvoj a zkvalitňování procesu přiřazování.

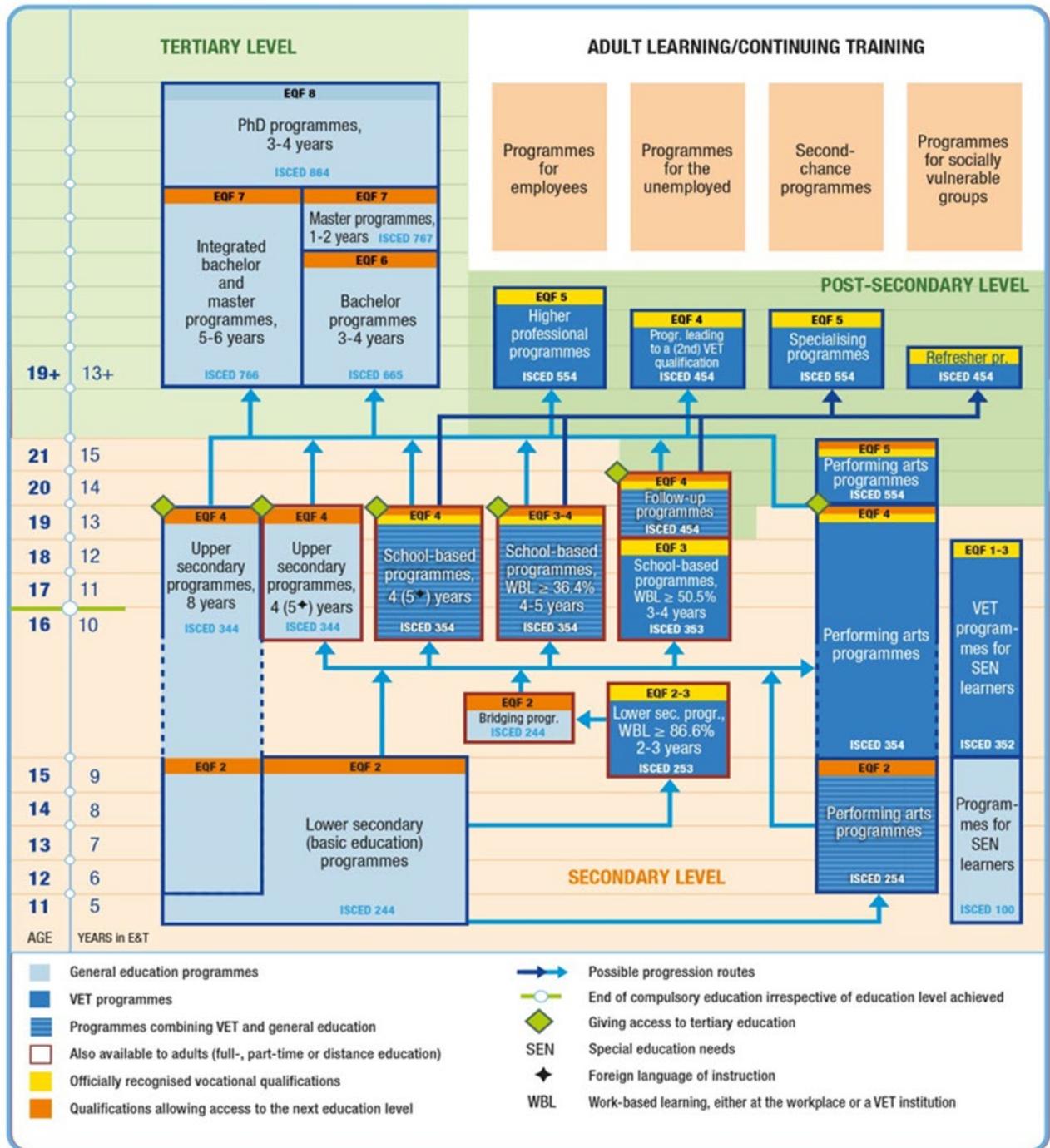
4.5 SLOVENSKO

Slovensko bylo zařazeno do výběru států z důvodu největší podobnosti s českým vzdělávacím systémem, a tím se předpokládá také snadnější pochopení jak fungování systému, tak jeho výzev. Zároveň se nabízí příležitost povšimnout si rozdílů, ke kterým v posledních 30 letech mezi oběma zeměmi ve vzdělávání došlo. Dá se říci, že Slovensko svou šanci provést zásadní reformy a modernizovat vzdělávací systém výrazně nevyužilo. Základní dovednosti patnáctiletých jsou slabé, a navíc se v čase zhoršují. V systému přetrvává vysoká míra nerovného přístupu ke vzdělání, která je daná jak sociálně-ekonomickým původem učících se, tak významnými rozdíly v regionech. Investice do vzdělávání jsou nedostatečné (4 %) a neefektivní, jak ukazují slabé výsledky v dosažených základních dovednostech žáků. Nedávno zavedená povinná školní docházka od 5 let by mohla prospět právě znevýhodněným dětem.

ZÁKLADNÍ UKAZATELE VÝKONNOSTI (VZHLEDEM K UKAZATELŮM EU)

- 31,4 % patnáctiletých dosahuje pouze minimální úrovně ve čtení s porozuměním (ještě v r. 2009 to bylo 22,2 %), ve vědách minimální úrovně dosahuje 29,3 % a v matematice 25 % (průměr EU je ve všech třech sledovaných oblastech kolem 22,5 %).
- Účast v předškolním vzdělávání mírně roste, míra zapojených čtyřletých a starších dětí v tomto typu vzdělávání byla v r. 2019 82,2 %, stále však nedosahuje cílového ukazatele 95 % ani průměru EU 94,8 %.
- Počet procent osob do 35 let s vysokoškolským vzděláním dosáhl v r. 2019 cíl i průměr EU 40 %, což je velký posun od r. 2009, kdy to bylo pouze 17,6 %. Přetrvávají nicméně obavy a pochybnosti o kvalitě vysokoškolského vzdělávání.
- Podíl populace bez kvalifikace nebo s nízkou kvalifikací (ISCED 0-2) je výrazně nižší (14,5 %) než průměr EU (25,7 %).
- Zaměstnanost mladých absolventů byla v roce 2019 83,9 %, což je o 2 % více, než je stanovený cílový ukazatel EU o 3 % více než průměr EU.
- Počet procent mladých lidí, kteří předčasně odešli ze vzdělávání roste (8,3 % v r. 2019 oproti 4,9 % v r. 2009), nicméně je stále nižší než průměr EU (10,2 %).
- Účast dospělých ve vzdělávání dosahuje pouze 3,6 %, což je hluboko pod cílem EU (15 %) i jeho průměrem (10,8 %).

OBR.7: VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM SLOVENSKA

Zdroj: Cedefop and ReferNet Slovensko

ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ A KVALIFIKACE

OVP na Slovensku se co do typů podobá velice českému odbornému vzdělávání. Probíhá ve dvou až čtyřletých studijních programech. Do vyššího sekundárního odborného vzdělávání vstupuje téměř 68 %, což je o 20 % více, než je průměr EU. V r. 2015 byl schválen zákon o odborném vzdělávání, který zavádí prvky duálního vzdělávání inspirované německým modelem, avšak přizpůsobené slovenskému kontextu. Snahou je zapojit do odborného vzdělávání více zaměstnavatele, aby se ve větší míře podíleli na praktické přípravě žáků, na tvorbě programů (kurikula) i závěrečných zkouškách. Zákon také zavedl daňové pobídky pro podnikatele, kteří se podílejí na odborném vzdělávání a přípravě. Na rozdíl od tradičního modelu duálního vzdělávání se žáci nestávají zaměstnanci firem, ale zůstávají jen žáky. Vznik duálního vzdělávání byl podpořen projektem ESF⁴², v němž byly vytvořeny metodické a jiné podpůrné materiály⁴³. V r. 2017 byla poskytnuta praxe na pracovišti v reálných podmínkách 12 % studentů (EC, 2020). Programy duálního odborného vzdělávání se poskytují jak ve tříletých a čtyřletých programech ve vyšším sekundárním odborném vzdělávání, tak i v postsekundárních programech odborného vzdělávání.

Duální vzdělávání se zaměřuje i na dospělé (tzv. Duální vzdělávání 18+), kteří chtějí získat další odbornou kvalifikaci (výuční list či maturitu mají), a to ve zkráceném jedno či dvouletém studiu.

Odborné vzdělávání a příprava tak na Slovensku probíhá ve třech modelech:

- v duálním systému s přímým zapojením zaměstnavatelů, kdy žáci absolvují praktickou přípravu ve firmách a všeobecné a odborné vědomosti získávají ve škole,
- pouze v odborných školách, kdy praktická příprava probíhá ve školních dílnách, laboratořích apod.,
- v odborných školách, kdy je praktická příprava poskytována podniky v kratších obdobích praxe.

Absolventi všech tří typů odborného vzdělávání získávají stejné doklady o ukončení.

Podle slovenské referenční zprávy z r. 2017 (Páthová, 2017), patří programy specializačního a vyššího odborného vzdělávání (VOV) do postsekundárního vzdělávání, ale nikoli mezi terciární programy. A to přesto, že tyto programy trvají 3 roky a absolventi získávají – podobně jako v Česku – diplom a titul „diplomovaný specialista“ (ISCED 554). Tyto programy však poskytují střední odborné školy, nikoli vyšší odborné školy, jak by název programu naznačoval. Termíny „postsecondary“ a „tertiary“ jsou v anglicky mluvících zemích považovány víceméně za synonyma, a tak pro zahraničního čtenáře musí být zařazení programů, které trvají stejně dlouho jako bakalářské programy, a přesto nejsou v terciárním stupni vzdělávání, poněkud nesrozumitelné.

---

⁴²Viz <http://dualnysystem.sk/>

⁴³Nebyla nalezena žádná evaluace projektu či šetření o fungování duálního vzdělávání.

Kromě VOV do postsekundárního vzdělávání patří programy nadstavbového studia vedoucí k maturitní zkoušce, programy pro druhou odbornou kvalifikaci (druhou maturitní zkoušku) a programy zdokonalovacího studia (tyto programy nevedou k vyšší či nové kvalifikaci).

Na úrovni vyššího sekundárního odborného vzdělávání existuje 27 státních vzdělávacích programů (SVP) pro 27 oblastí odborného vzdělávání (např. hutnictví, strojírenství, zemědělství, ICT atd)⁴⁴. Každý SVP obsahuje rámcové učební plány pro řadu příbuzných oborů v různé délce studia a v různé obtížnosti. Podle tabulky klasifikace studijních a učebních oborů⁴⁵ existuje přibližně 200 maturitních a 200 učebních oborů. Podobně jako k tomu dospělo Česko, přiřadilo Slovensko své tříleté studijní obory na třetí úroveň SKKR/EQF a čtyřleté studijní obory na úroveň 4 SKKR /EQF.

Odbornému vzdělávání se věnuje Rada vlády pro OVP, která posuzuje strategické materiály, zabývá se duálním vzděláváním a posuzuje statuty různých profesních organizací.

Účast v dalším vzdělávání je na Slovensku nízká, podle dat z Eurostatu je to pouze okolo 3 % dospělých. Podle slovenských výzkumů je na vině nepropojenost počátečního a dalšího vzdělávání, finanční náročnost, nízká dostupnost a nezájem zaměstnavatelů o certifikáty z dalšího vzdělávání. Podpora či jakékoli pobídky ze strany státu byly zatím minimální.

V letech 2013 až 2015 byl s podporou ESF vytvořen registr profesních kvalifikací – Národní soustava kvalifikací. Její vznik byl inspirován českou NSK⁴⁶, avšak liší se v řadě ohledů. Nicméně se také jedná o profesní kvalifikace (částečné a úplné), které lze získat složením zkoušky mimo formální vzdělávací systém. NSK Slovenska (dále NSK SK) v r. 2022 obsahovala 1000 profesních kvalifikací na úrovních 2 až 8 SKKR, což je stejný počet jako v době vzniku NSK SK v r. 2015. NSK se tedy nevyvíjí. Skutečným využitím NSK SK, tedy umožnit učícím se získat osvědčení o profesní kvalifikaci, se v současnosti zabývá projekt SOK (systém overovania kvalifikácií)⁴⁷. Z dostupných informací není jasné, v jakém stádiu implementace se projekt nyní nachází, a ani zda se zkoušky běžně skládají příp. v jaké míře a jaký zájem o uznávání profesních kvalifikací je. Dá se spíše usuzovat, že NSK SK je katalogem popisů kvalifikací zatím s minimálním skutečným dopadem pro učící se.

V r. 2021 byla schválena Strategie pro celoživotní vzdělávání a kariérové poradenství 2021-2030. Jedním z opatření je *„znovu definování role a postavení NSK“*, neboť se ve zdůvodnění píše, že *„současný stav NSK a SKKR neodpovídá původnímu cíli... Navíc jsou to nástroje pro laickou i odbornou veřejnost těžko srozumitelné... Stanovení jasné struktury a úlohy NSK a jednotlivých podrámců je nevyhnutelné pro fungující systém validace předchozího učení“* (MŠVVaŠ SR, 2021)

---

⁴⁴Viz webové stránky ŠIOV: <https://siov.sk/vzdelavanie/odborne-vzdelavanie-a-priprava/>

⁴⁵Viz webové stránky Ministerstva školství, vědy, výzkumu a športu SR: <https://www.minedu.sk/18673-sk/studijne-a-ucebne-odbory-sauo/>

⁴⁶<https://www.kvalifikacie.sk/>

⁴⁷<https://siov.sk/narodny-projekt-system-overovania-kvalifikacii/>

SLOVENSKÝ RÁMEC KVALIFIKACÍ (SKKR)

Ve slovenské referenční zprávě se píše (Páthová, 2017), že práce na Slovenském kvalifikačním rámci (SKKR) začala již v r. 2009, a to s rozhodnutím přijmout Doporučení o zavedení EQF. Novela zákona o celoživotním vzdělávání z r. 2012 dala vzniku rámci právní oporu a definovala ho jako nástroj, který „obsahuje úrovně klasifikácie kvalifikácií podľa súboru kritérií pre dosiahnuté vedomosti, zručnosti a schopnosti a je prepojením na úrovně Európskeho kvalifikačného rámca“. Rámec tak od svého počátku vznikl především jako reakce na závazek přiřadit ho k EQF, jak se od členských států očekávalo ve zmíněném Doporučení o zavedení EQF z r. 2008.

Ze zkušenosti s pokusem zavést rámec kvalifikací v Čechách se dá říci, že konceptu rámci kvalifikací jako takového (a tím i jeho potenciálním výhodám a úloze) není jednoduché bez opakovaného vysvětlování správně porozumět, natož ho vytvořit a přesvědčit o jeho smyslu zainteresované strany. Dá se tedy říci, že spíše než z vnitřní potřeby vzdělávacího systému, vznikl rámec z vnějšího podnětu, vlivem požadavku evropské spolupráce ve vzdělávání. Tomu odpovídá i stejný počet úrovní s EQF a podobný obsah i členění deskriptorů. To neznamena, že by svou pozitivní roli nemohl časem sehrát, pokud mu bude věnována pozornost a péče. Do jaké míry se tak děje, není z dostupných informací jasné, avšak vzhledem k tomu, že se chystá nový zákon o celoživotním vzdělávání⁴⁸, dá se předpokládat jeho větší vliv a role v budoucnu.

Již v r. 2009 vznikla mezirezortní pracovní skupina pro zavádění SKKR a také Národní koordinační místo pro EQF (nyní v ŠIOV). Práce na SKKR byly také urychlené projektem ESF na tvorbu NSK (2013-2015), v rámci kterého vznikla řada metodik, včetně metodiky o zařazování kvalifikací do úrovní, a probíhaly diskuse o podobě a roli SKKR. Tehdy také vznikla nová pracovní skupina na rozvoj SKKR.

SKKR tvoří čtyři subrámce, vycházející ze stávajících podsystémů vzdělávání (Páthová, 2017), tj.

1. subrámec všeobecně vzdělávacích kvalifikací,
2. subrámec odborných kvalifikací,
3. subrámec vysokoškolských kvalifikací
4. subrámec profesních kvalifikací (NSK).

SKKR je tedy komplexní rámec, který pokrývá všechny kvalifikace udělované ve formálním vzdělávání i profesní kvalifikace NSK v neformálním vzdělávání. Respektuje princip výsledků učení a byl založen a rozvíjen ve spolupráci mnoha zainteresovaných stran.

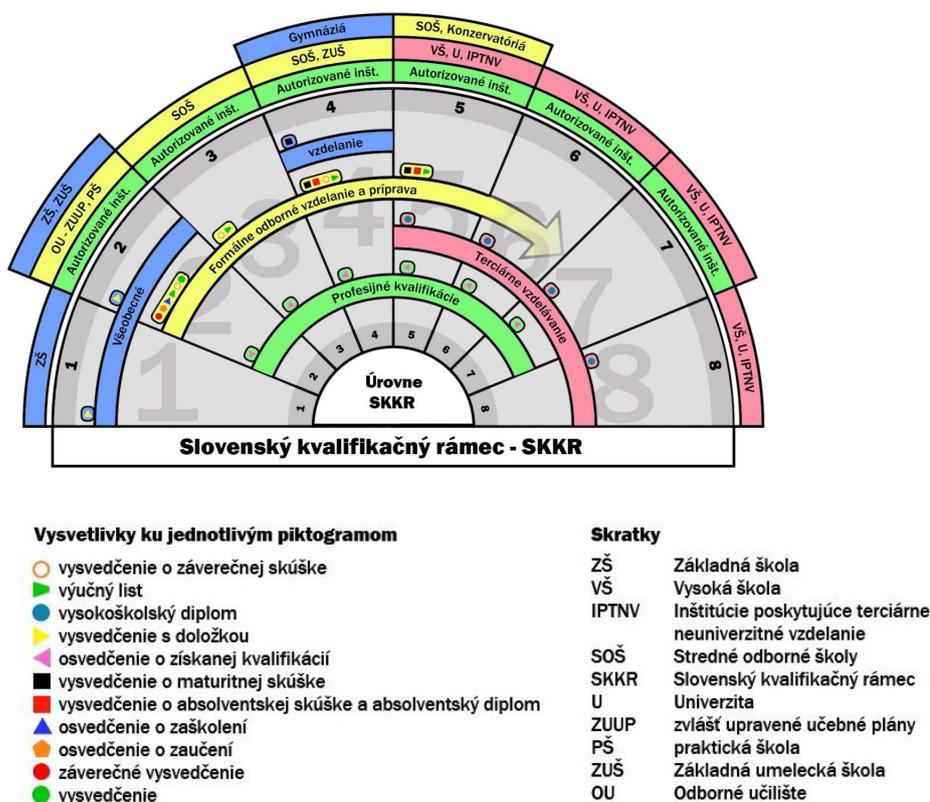
⁴⁸V anglickém oficiálním překladu zákona je uvedeno „lifelong learning“ (celoživotní učení se), nikoli „education“ (tj. vzdělávání, jak uvedeno v původní slovenské podobě). Zdá se tedy, že ve slovenském kontextu „celoživotní vzdělávání“ znamená spíše „další vzdělávání“, nikoli původní koncept „lifelong learning“, kdy učení se jedinec probíhá celý život bez ohledu na to, jakou formou k osvojování znalostí a dovedností dochází.

Mezi jeho stanovené hlavní úlohy patří role komunikační, kdy transparentním a srozumitelným způsobem informuje o kvalifikacích a vztazích mezi nimi, role transformační, protože napomáhá k revizi a změně systému uznávání předchozího učení, a regulační role, protože určuje proces popisu kvalifikací a přiřazování do úrovní. Hlavní funkcí je klasifikace kvalifikací do úrovní, které jsou definované deskriptory. SKKR si také klade řadu dalších cílů, jako větší transparentnost, přenos potřeb trhu práce do obsahu vzdělávání, modernizace vzdělávání, posílení zajišťování kvality vzdělávání a spolupráce mezi zainteresovanými stranami. Do jaké míry se daří tyto cíle plnit, ještě není zcela jasné. Zatím neproběhla žádná evaluace dopadu fungování SKKR.

Webové stránky NSK SK⁴⁹ obsahují i záložku pro katalog SKKR, avšak v současnosti se katalog SKKR neliší od kartotéky karet kvalifikací NSK SK, tj. zatím obsahuje pouze karty kvalifikací NSK SK (profesní kvalifikace), nikoli kvalifikace z dalších subsystémů vzdělávání.

Slovensko tedy nejdříve vytvořilo, alespoň formálně, svůj komplexní rámec kvalifikací, a teprve poté ho přiřadilo k EQF. Došlo k tomu v říjnu r. 2017. Tak to ostatně provedly prakticky všechny evropské země (kromě České republiky, která přiřadila k EQF svůj systém formálního vzdělávání a NSK, ale nikoli komplexní rámec kvalifikací).

OBR. 8: DIAGRAM SLOVENSKÉHO RÁMCE KVALIFIKACÍ

⁴⁹<https://www.kvalifikacie.sk/>

TAB. 7: ZAŘAZENÍ STUPNĚ DOSAŽENÉHO VZDĚLÁNÍ DO ÚROVNÍ SKKR A EQF

5. pozícia v šaUO	Dosiahnuté vzdelanie	úroveň SKKR	úroveň EKR
A	predprimárne vzdelanie bez vzdelania, materská škola, špeciálna materská škola nedokončený 1. stupeň ZŠ	-	-
B	primárne vzdelanie 1. stupeň ZŠ, žiaci s mentálnym postihnutím (variant C) po ukončení ZŠ	1	1
C	primárne vzdelanie žiaci s mentálnym postihnutím (variant B) po ukončení ZŠ žiaci s mentálnym postihnutím (variant A) po ukončení ZŠ	1	1
D	nižšie stredné vzdelanie 2. stupeň ZŠ, po absolvovaní 4. ročníka 8-ročných vzdelávacích programov na stredných školách, po absolvovaní 1. roč. 5-ročných vzdelávacích programov na SŠ	2	2
E	nižšie stredné odborné vzdelanie OU (zaškolenie, zaučenie), praktická škola	2	2
F	nižšie stredné odborné vzdelanie 2-ročné vzdelávacie programy na SOŠ	2	2
G	nižšie stredné odborné vzdelanie s výučným listom OU (vyučenie)	2	2
H	stredné odborné vzdelanie bez maturity s výučným listom vzdelávacie programy na SOŠ, pri ktorých žiaci získajú výučný list bez maturity	3	3
I	stredné odborné vzdelanie bez maturity a výučného listu vzdelávacie programy na SOŠ, pri ktorých žiaci nezískajú výučný list ani maturitu	3	3
J	úplné stredné všeobecné vzdelanie s maturitou gymnázium	4	4
K	úplné stredné odborné vzdelanie s maturitou a výučným listom vzdelávacie programy na SOŠ, pri ktorých žiaci získajú výučný list aj maturitu	4	4
L	úplné stredné odborné vzdelanie s maturitou bez výučného listu - nadstavbové vzdelávacie programy učebných odborov v nadstavbovom štúdiu na SOŠ, pri ktorých žiaci získajú maturitu	4	4
M	úplné stredné odborné vzdelanie s maturitou bez výučného listu vzdelávacie programy na SOŠ, pri ktorých žiaci získajú maturitu s výnimkou programov uvedených v bode K	4	4
N	postsekundárne vzdelanie - pomaturitné pomaturitné kvalifikačné štúdium, pomaturitné inovačné štúdium, pomaturitné zdokonaľovacie štúdium	4	4
Q	vyššie odborné vzdelanie s absolventským diplomom vzdelávacie programy na SOŠ ukončené absolventskou skúškou konzervatórium, tanečné konzervatórium, pomaturitné špecializačné štúdium	5	5
P	terciárne vzdelanie vysokoškolské vzdelanie I. stupeň - bakalárske profesijne orientované bakalárske študijné programy vysokých škôl	6	6
R	terciárne vzdelanie vysokoškolské vzdelanie I. stupeň - bakalárske akademicky orientované bakalárske študijné programy vysokých škôl bakalárske študijné programy s nešpecifikovanou orientáciou	6	6
S	terciárne vzdelanie vysokoškolské vzdelanie II. stupeň súvislé magisterské, inžinierske a doktorské študijné programy vysokých škôl	7	7
T	terciárne vzdelanie vysokoškolské vzdelanie II. stupeň magisterské, inžinierske a doktorské študijné programy vysokých škôl pokračujúce po dosiahnutí bakalárskeho vzdelania	7	7
U	terciárne vzdelanie vysokoškolské vzdelanie II. stupeň študijné programy vysokých škôl s vykonaním rigorózneho skúšky	7	7
V	terciárne vzdelanie vysokoškolské vzdelanie III. stupeň - doktorandské doktorandské študijné programy vysokých škôl postgraduálne štúdium a vedecká výchova	8	8

Zdroj: Národní klasifikace vzdělávání s. 27-28 (MŠVVaŠ SR, 2018)

DESKRIPTORY

Deskriptory SKKR byly od počátku inspirované deskriptory EQF, proto není překvapivé, že vykazují velkou shodu. Přirazení SKKR k EQF proto nebylo problematické. Vědomosti se dále dělí na všeobecné a odborné, dovednosti na kognitivní a praktické. Kategorii samostatnost a odpovědnost v EQF odpovídá v SKKR kategorie samostatnost, odpovědnost a sociální kompetence.

UZNÁVÁNÍ PŘEDCHOZÍHO UČENÍ

Podle Inventory on VNFIL (Vantuch, 2019) nedošlo v této oblasti v posledních letech k žádným výrazným změnám. To znamená, že zatím neexistují postupy, které by umožňovaly uznávání předchozího učení (s výjimkou možnosti získání osvědčení o profesní kompetenci platné od r. 2009). Výraznější posun v této oblasti slibuje nový zákon o celoživotním vzdělávání, který se tvoří, ale schválen ještě nebyl. Za uznávání neformálního a informálního učení se považuje v evropském kontextu postup, ve kterém jsou učícímu identifikovány, zdokumentovány, hodnoceny (podle standardu) a případně i potvrzeny (certifikátem) jeho dosud získané znalosti, dovednosti a kompetence (výsledky učení). Podobně jako v českém prostředí, k identifikaci a dokumentaci dochází v některých případech na úřadech práce (bilan de competences), avšak široce dostupná možnost si nechat identifikovat, zdokumentovat, vyhodnotit a potvrdit své dovednosti v podobě certifikátu zatím chybí. Zkoušky v rámci NSK SK jsou podobně jako v Česku zpoplatněné, takže se nedají považovat za dostupné všem. Zároveň nejsou souhrnem všech znalostí a dovedností, které jedinec může prokázat a využít na trhu práce, ale ověřují jen konkrétní souhrn dovedností (kompetencí) podle příslušného standardu. Proto je poněkud problematické hovořit v souvislosti s NSK SK o validaci předchozího učení v evropském významu tohoto termínu.

Nicméně některé důležité předpoklady pro uznávání předchozího učení na Slovensku jsou již vytvořeny, tj. existuje národní rámec kvalifikací a registr profesních kvalifikací, který obsahuje standardy. Tedy existuje jakási základní kostra systému. Další podmínky a předpoklady pro uznávání by měly být vytvořeny a nastaveny v projektu SOK (podrobnosti viz výše). Jak se systém vyrovná s případným zájmem učících se o uznávání, není v tuto chvíli jasné, protože vyškolených poradců v této oblasti je minimum. Jak ukazují zkušenosti z evropských zemí s dlouholetou tradicí uznávání, bez dobře vyškolených a připravených poradců, bez jejich pomoci učícím se a jejich provádění celým procesem, systém uznávání nefunguje. Zejména to platí pro osoby s nízkou kvalifikací, které ze získání potvrzení o dovednostech mohou nejvíce profitovat. I z tohoto důvodu nepřipravenosti existují určité obavy týkající se zajišťování kvality celého procesu uznávání.

NEDÁVNÉ A V SOUČASNOSTI PROBÍHAJÍCÍ REFORMY

Na Slovensku není nedostatek strategií, které si kladou za cíl zlepšit vzdělávání. V současnosti probíhají následující reformy a strategie relevantní pro oblast vzdělávání:

- Strategie celoživotního vzdělávání a poradenství v letech 2021–2030 a s tím související akční plán na léta 2022–2024,
- Strategie Slovenské republiky pro mládež v letech 2021–2028,

- Strategie internacionalizace vysokého školství do roku 2030,
- Strategie inkluzivního přístupu ve výchově a vzdělávání a s tím související první akční plán pro plnění této strategie v letech 2022-2024,
- Program informatizace školství do roku 2030,
- Manuál k odstranění bariér ve školách a školských zařízeních
- Metodický materiál desegregace škol pro zřizovatele a ředitele škol,
- Strategie rovnosti, inkluze a participace Romů do roku 2030 a s tím související akční plány.

Všechny zmíněné strategie jsou v souladu se strategií vzdělávání (2018-2027), která se nazývá **Národní program rozvoje výchovy a vzdělávání (NPRVV)**. Tento program má řešit dlouhodobou nekonceptčnost, která v oblasti vzdělávání panovala. Kromě modernizace obsahu vzdělávání mají být lépe podporováni a ohodnoceni učitelé a důraz je kladen na zlepšení kvality a prostředí vysokých škol a podporu vědy a celoživotního vzdělávání. Implementační plán NPRVV zajišťující jeho plnění obsahuje ve třech oblastech (regionální školství, vysoké školství, další vzdělávání) 29 tematických okruhů se 106 opatřeními. Již v prvním akčním plánu bylo zavedeno povinné vzdělávání pro děti od pěti let a byl stanoven cíl zvýšit atraktivitu učitelství, což je považováno za klíčový nástroj ke zlepšení výsledků. Jedním z dalších cílů je např. zvýšení podílu účasti dospělých ve vzdělávání. Tomu má napomoci zavedení individuálních vzdělávacích účtů v hodnotě 200 eur nebo odečet 25 % nákladů na vzdělávání zaměstnanců od základu daně pro firmy.

V r. 2017 byl zveřejněn první akční plán, další plánované dvouleté akční plány veřejně k dispozici nejsou. Ministerstvo na základě Programového vyhlášení vlády SR na období 2021-2024 a Plánu obnovy a odolnosti Slovenské republiky NPRVV aktualizovalo, neboť má jít o „živý dokument“. Plnění strategie také negativně ovlivnila pandemie Covid-19.

Pro vzdělávání dospělých je důležitá Strategie celoživotního vzdělávání a poradenství, která má zabezpečit každému občanu přístup ke vzdělávání v kterémkoli období jeho života tak, aby mohl realizovat svůj potenciál v osobním, pracovním i občanském životě. Prakticky to např. znamená zpřístupnit složení maturitní zkoušky i dospělým (MŠVVaŠ SR, 2021).

Bohužel, tak jako v Česku, je většinou obtížné proměnit dobře navržené strategie ve skutečnost. K tomu je třeba zásadních a systémových změn a rozhodnutí, což vyžaduje odvahu nejen od navrhovatelů a tvůrců politik, ale hlavně od těch, kteří o vzdělávání rozhodují.

Rovněž podobná situace se zdá být v oblasti zavádění inovací ve vzdělávání, kde se Slovensko také spoléhá až příliš na prostředky z ESF. Vzniká řada projektů, které si kladou za cíl nastavit nové postupy, avšak bez zajištěné návaznosti mají nakonec jen omezený dopad (pokud vůbec) na rozvoj systému.

5. POROVNÁNÍ NRK A VÝSLEDKŮ PŘIŘAZENÍ VE VYBRANÝCH STÁTECH

5.1 PŘEHLED ZÁKLADNÍCH CHARAKTERISTIK NRK VE VYBRANÝCH STÁTECH

	Česko	Finsko	Irsko	Německo	Rakousko	Slovensko
NKR - počet úrovní	NRK není	8	10	8	8	8
Rok vzniku Legislativní ukotvení NRK	NRK není	2017 Zákon a vyhláška o národním rámci kvalifikací	2003 Zákon o kvalifikacích a zajišťování kvality	2013 Společné usnesení ministrů ⁵⁰	2016 Zákon o národním rámci kvalifikací	2012 Zákon o celoživotním vzdělávání (zmínka)
Oblasti vzdělávání zahrnuté v NRK	Existuje rámec pro vysokoškolské vzdělávání a rámec NSK	Všechny oblasti vzdělávání	Všechny oblasti vzdělávání	Všechny oblasti vzdělávání	Všechny oblasti vzdělávání	Všechny oblasti vzdělávání

⁵⁰Společné usnesení Stálé konference ministrů školství a kultury a ministrů spolkových zemí, Federálního ministerstva školství a výzkumu, konference ministrů hospodářství spolkových zemí a Federálního ministerstva hospodářství

<p>Role a funkce NRK (deklarované či skutečné)</p>	<p>Zatím nestanoveno</p>	<p>Cílem FINQF je zlepšit přehlednost, transparentnost a efektivitu kvalifikačního systému a zvýšit porovnatelnost kvalifikací.</p> <p>Je nástrojem pro rozšiřování postupu založeného na výsledcích učení, pro uznávání výsledků učení, pro národní i mezinárodní mobilitu.</p> <p>Spolu s dalšími opatřeními se využívá k přenosu a postupu ve vzdělávání, k uznávání předchozího učení a k zajišťování kvality.</p>	<p>INFQ má umožnit a usnadnit tvorbu, uznávání, udělování a porovnávání kvalifikací (a vzdělávacích programů), uznávání předchozího učení, dále usnadnit přístup ke vzdělávání a zvýšit propustnost systému.</p>	<p>DQR má zvýšit transparentnost kvalifikací a jejich uznávání v Evropě, podpořit mobilitu učících se, podpořit dostupnost, podpořit spolehlivost, přenos a zajišťování kvality kvalifikací, posílit orientaci na výsledky učení, zlepšit přístup k ČŽU a účast v něm.</p> <p>Nemá regulativní funkci</p>	<p>NQR má posílit transparentnost a srovnatelnost rakouských kvalifikací, posílit přeshraniční mobilitu, zlepšit srozumitelnost kvalifikací, zlepšit propustnost mezi neformálním a formálním vzděláváním a podpořit ČŽU, posílit orientaci na výsledky učení.</p>	<p>SKKR má deklarovanou roli komunikační a informační, roli transformační a roli regulační.</p> <p>Hlavní funkcí je klasifikace kvalifikací do úrovní, které jsou definované deskriptory.</p> <p>Cílem SKKR je větší transparentnost, přenos potřeb trhu práce do obsahu vzdělávání, modernizace vzdělávání, zajišťování kvality vzdělávání a spolupráce mezi zainteresovanými stranami.</p>
---	--------------------------	--	--	---	--	--

Míra propustnosti vzdělávacím systémem (slepé cesty)	Poměrně dobrá propustnost s několika slepými cestami (např. nemožnost postoupit se základy vzdělání do běžných tří a čtyřletých programů ve vyšším sekundárním vzdělávání, nemožnost pokračovat ve studiu po VOŠ na vyšší úrovni).	Velice vysoká (absolutní), tj. každý má právo po ukončení jednoho programu pokračovat v dalším studiu na vyšší úrovni.	Vysoká míra propustnosti, každá vzdělávací cesta umožňuje pokračování, existuje řada způsobů, jak si doplnit potřebné formální předpoklady pro další studium. INFQ byl k větší propustnosti vytvořen, je to jeho základní funkce.	Přestože se postupnými kroky směřuje k větší propustnosti, problematické zůstává velice brzké rozdělení (kolem 11 let věku) na náročné teoreticky orientované studium s prospektem pokračování na VŠ a ostatní studium. Přestože nejsou kladeny formální překážky v dalším studiu, v terciárním vzdělávání studuje jen velmi málo absolventů odborných programů (z duálních i školních).	Do jisté míry se dá říci totéž, co o Německu. Data o skutečné propustnosti (nejen deklarované) se nepodařilo najít.	Situace podobná situaci v Čechách. ⁵¹
---	--	--	--	--	---	--

⁵¹Podle šetření EK (Rovnost ve vzdělávání v Evropě z r. 2020) Slovensko jen velmi málo podporuje rovnost ve vzdělávání, která sice není identická s prostupností, ale souvisí s ní, viz online tabulka Podpora žáků ze strany škol v článku: <https://www.evropavdatech.cz/clanek/76-nerovnost-ve-vzdelavani/>.

<p>Další poznámky a postřehy</p>		<p>Finsko je známo tím, že nezavádí zbytečná, neefektivní či pouze formální opatření. Proto se dá předpokládat, že FINQF plní své stanovené funkce a cíle. I tím může být pro ostatní státy inspirací.</p>	<p>INFQ skutečně napomáhá učícím se k lepší orientaci v systému a ve zvyšování jejich vzdělanosti, jak dokládá řada výzkumů i praktická zkušenost.</p>	<p>Dopad na vzdělávací systém je spíše nepřímý, např. důslednou revizí standardů s ohledem na rozvoj kompetencí. Rámec nemá regulační funkci, ale je hnací silou reforem v dalším vzdělávání a zajišťování kvality.</p> <p>Rejstřík kvalifikací v DQR obsahoval v. r. 2020 1225 kvalifikací (nejvíce na úrovni 4 - 630 a na úrovni 6 - 450).</p>	<p>Rejstřík kvalifikací NQR obsahoval v r. 2020 44 kvalifikací, kvalifikace se přidávají postupně. Kvalifikace z vysokoškolského vzdělávání do DQR patří automaticky.</p>	<p>Současná pozice a role SKKR je podle dostupných informací nejasná.</p>
---	--	--	--	--	---	---

5.2 POROVNÁNÍ ZAŘAZENÍ ODBORNÝCH KVALIFIKACÍ V POČÁTEČNÍM VZDĚLÁVÁNÍ VE VYBRANÝCH STÁTECH DO ÚROVNÍ EQF

	2. úroveň EQF	3. úroveň EQF	4. úroveň EQF	5. úroveň EQF
Česko	Základní vzdělání Dvouleté E Dvouleté J	Střední vzdělání s výučním listem Tříleté obory kategorie E Tříleté obory kategorie H (Tři roky studia ve vybraných oborech kategorie L po úspěšném absolvování JZZ, tj. získání výučního listu) Zkrácené formy studia	Střední vzdělání s maturitní zkouškou Čtyřleté obory kategorie K Čtyřleté obory kategorie M, L Dvouleté obory kategorie L0 Zkrácené formy studia	N/A
Finsko	Osvědčení ze základního vzdělání (9 ročníků)	N/A	Všeobecné vyšší sekundární vzdělání Maturitní zkouška Odborné vyšší sekundární vzdělávání (3 roky) Další odborné kvalifikace Základní zkouška pro věžeňskou službu	Odborné kvalifikace pro specialisty Kvalifikace záchranáře (hasičské a záchranné služby) (poddůstojník) Odborná kvalifikace v řízení letového provozu

			Kvalifikace hasiče Kvalifikace operátora záchranářského centra	
Irsko	Základní vzdělání 10 ročníků (Junior certificate) Osvědčení na 2. úrovni v DV (např. v IT)	Výstupní osvědčení aplikované (Leaving Certificate Applied) (tj. 5 % ze všech výstupních zkoušek LC z vyššího sekundárního vzdělávání) 2 roky studia Osvědčení na 3. úrovni v DV (např. ve strojírenských dovednostech)	Výstupní osvědčení z programu odborného vzdělávání (Leaving Certificate Vocational Programme), (tj. 24 % ze všech LC) Výstupní osvědčení (Leaving Certificate Established), (tj. 71 % ze všech LC) 2 roky studia Osvědčení na 4. úrovni v DV (např. v zajišťování pohostinských služeb)	Osvědčení o pokročilosti (Advanced Certificate) Profesní ocenění na úrovni 6 (Level 6 Professional Award) (Oba typy těchto „menších“ kvalifikací se získávají v postsekundárních kurzech s 10-110 kredity ECTS.)
Německo	Základní všeobecné vzdělání – 9 ročníků (osvědčení) Přípravné odborné vzdělávání – 1 rok po ZV Základní odborná příprava ve škole	Středně pokročilé všeobecné vzdělání – celkem 10 ročníků (osvědčení) Středně pokročilé odborné vzdělávání 1–2 roky po ZV Duální OVP – 2 roky	Střední vzdělání všeobecné a odborné 2-3 roky (po 10 ročnících) OVP školní, 3 roky (po 9 nebo 10 ročnících) Duální OVP, 3-3,5 roky po 9 nebo 10 letech) OVP ve škole pro péči o nemocné a staré	Specialista v IT Servisní technik Pokročilá odborná příprava na úrovni 5 podle zákona o odborné přípravě nebo zákoníku o řemeslech

			(regulováno) OVP podle zákona o odborné přípravě úroveň 4 Rekvalifikace podle zákona o odborné přípravě	
Rakousko	N/A	N/A	OVP ve škole – 3 nebo 4leté programy Výuční list Profesní kvalifikace na úrovni 4 udělovaná ministerstvem obrany (poddůstojník– seržant) Profesní kvalifikace na úrovni 4 udělovaná regiony v zemědělskotechnických školách, 3 roky (po osmi letech základního vzdělávání)	OVP ve škole, absolventská zkouška po 5 letech studia Profesní kvalifikace na úrovni 5 udělovaná ministerstvem obrany (poddůstojník – štábní seržant) Profesní kvalifikace na úrovni 5 udělovaná ministerstvem spravedlnosti – výkonný soudní úředník
Slovensko	Nižší střední vzdělání (2. stupeň ZŠ, po absolvování 4. ročníku 8letých vzdělávacích programů na SŠ, po absolvování 1. roč. 5letých vzdělávacích programech na SŠ) Nižší střední odborné vzdělání (odborné učiliště, praktická škola) Nižší střední odborné vzdělání, (dvouleté vzdělávací programy na	Střední odborné vzdělání bez maturity s výučním listem - 3-4 roky Střední odborné vzdělání bez maturity a výučního listu	Úplné střední všeobecné vzdělání s maturitou (gymnázium) Úplné střední odborné vzdělání s maturitou a výučním listem (4-5 let) Úplné střední odborné vzdělání s maturitou a bez výučního listu – nástavbové Úplné střední odborné vzdělání s	Vyšší odborné studium s absolventským diplomem (vzdělávací programy ve SOŠ ukončené absolventskou zkouškou na konzervatoři, taneční konzervatoři a pomaturitní specializační studium) 2-3 roky

	SOŠ) Nižší střední odborné vzdělání s výučním listem		maturitou bez výučního listu (4-5 let) Postsekundární vzdělání pomaturitní (pomaturitní kvalifikační, inovační a zdokonalovací studium) 2 roky po SOV s výučním listem	
--	--	--	--	--

6. POZNATKY A DOPORUČENÍ

6.1 POZNATKY VYPLÝVAJÍCÍ ZE SROVNÁNÍ NRK A PŘIŘAZENÍ ODBORNÝCH KVALIFIKACÍ DO ÚROVNÍ NRK/EQF

- počet úrovní v národních kvalifikačních rámcích je s výjimkou Irska (10 úrovní) stejný, jako je počet úrovní v EQF (8 úrovní);
- NRK jsou legislativně ukotveny zákonem ve Finsku, Rakousku a Irsku, v Německu na základě Společného usnesení Stálé konference ministrů školství a kultury a ministrů spolkových zemí, Federálního ministerstva školství a výzkumu, konference ministrů hospodářství spolkových zemí a Federálního ministerstva hospodářství; na Slovensku je zmínka o národním rámci kvalifikací v zákoně o celoživotním vzdělávání;
- ve sledovaných zemích pokrývají NRK všechny oblasti vzdělávání;
- skutečný přínos NRK pro národní vzdělávací systémy lze sledovat ve Finsku a Irsku, důkazem je téměř absolutní prostupnost systémem v obou zemích; v Německu a Rakousku zatím nedošlo k úplné shodě při navrhování postupů přiřazování neformálních kvalifikací, obě země očekávají přínos pro vzdělávání migrantů, kteří nemohou doložit předchozí vzdělání; Slovensko deklaruje funkci a přínos národního rámce, současná pozice a role SKKR je však nejasná; ve všech zemích je patrné používání výsledků učení;
- pouze Česká republika a Slovensko mají na úrovni 2 EQF zařazeny programy/obory středního vzdělávání;
- pouze Česká republika a Slovensko mají na úrovni 3 EQF zařazeny tříleté programy/obory středního (odborného) vzdělávání; jinak země na tuto úroveň zařazují jen 1 až 2leté programy OVP;
- obory vzdělání zakončené maturitní zkouškou shodně zařazují na úroveň 4 EQF Česká republika a Slovensko; Finsko má na čtvrté úrovni EQF zařazeny jak obory zakončené maturitní zkouškou, tak i tříleté obory s výučním listem; Německo a Rakousko zařazují na úroveň 4 EQF programy (většinou tříleté) školního i duálního systému s výučním listem; Irsko má na této úrovni dvouleté programy s výstupním certifikátem;
- na 5. úroveň EQF mají země zařazeny např. odborné kvalifikace pro specialisty, kvalifikace záchranáře, odborná kvalifikace v řízení letového provozu; Německo má na úrovni 5 kvalifikace získané v rámci pokročilé odborné přípravy podle zákona o odborné přípravě nebo zákoníku o řemeslech; v Rakousku jsou na úrovni 5 např. kvalifikace získané v pětiletých programech školního OVP zakončené absolutoriem; na Slovensku mají na úrovni 5 vyšší odborné studium s absolventským diplomem (konzervatoře, pomaturitní specializační studium 2-3 roky); Česká republika nemá na úrovni 5 zařazeny žádné kvalifikace získané ve formálním vzdělávání.

6.2 POZNATKY ZE ZPRÁVY CEDEFOP O KVALIFIKACÍCH NA ÚROVNÍCH 3 A 4 EQF

V roce 2020 zveřejnil Cedefop studii *European qualifications framework: initial vocational education and training: focus on qualifications at levels 3 and 4* (Cedefop, 2020), ve které byly podrobné analýze podrobeny kvalifikace získané absolvováním vzdělávacích programů počátečního odborného vzdělávání přiřazené k úrovním 3 a 4 EQF. Zkoumány a analyzovány byly kvalifikace z 26 zemí, kde proběhl referenční proces včetně České republiky. Analýzy byly doplněny případovými studiemi z Dánska, Irska, Itálie, Holandska, Polska, Portugalska, Slovinska a Švýcarska.

Dotčené kvalifikace jsou ve studii analyzovány z různých hledisek. Studie je velmi obsáhlá a zde uvádíme pouze hlavní zjištění a poznatky, které považujeme za relevantní vzhledem k účelu a zaměření zprávy:

- většina zemí zahrnutých do studie přiřadila ukončené střední vzdělání (všeobecné i odborné) k úrovni 4 EQF;
- několik zemí má počáteční kvalifikace odborného vzdělávání a přípravy s odlišným profilem od kvalifikací úrovně 4 EQF přiřazeno k úrovni EQF 3;
- klíčovou úrovní pro počáteční odborné vzdělávání je úroveň EQF 4, všechny země zahrnuté do studie mají minimálně jeden typ kvalifikace počátečního odborného vzdělávání na této úrovni;
- ve většině zemí jsou na úrovni 4 EQF kvalifikace počátečního odborného i všeobecného vzdělávání, které poskytují přístup k terciárnímu vzdělávání; v mnoha zemích programy OVP na této úrovni obsahují značný podíl odborné teorie a všeobecně vzdělávacích předmětů a vedou ke kvalifikaci umožňující vstup na trh práce i postup na vyšší úroveň vzdělávání (v několika zemích se tyto programy staly nejoblíbenějšími);
- kvalifikace na úrovni 3 EQF mají často ve srovnání s kvalifikacemi na úrovni 4 EQF výraznější odborný profil a vzdělávací programy jsou kratší;
- v některých zemích mají kvalifikace úrovně 3 EQF ve srovnání s kvalifikacemi úrovně 4 EQF méně jasné využití; jsou určeny cílovým skupinám s horšími studijními výsledky nebo těm, kteří potřebují rozvíjet specifické kompetence požadované pro uplatnění na trhu práce; poskytují v omezené míře příležitost pro další vzdělávání či přímý vstup na trh práce podle osobních schopností a kompetencí účastníků vzdělávání;
- kvalifikace EQF úrovně 3 obvykle nabízejí příležitost k postupu do dalšího vzdělávání, do terciárního vzdělávání ale přímý vstup neumožňují;
- OVP na úrovni EQF 3 často slouží jako sociální záchraná síť, její příspěvek k sociální mobilitě se ale zdá dost omezený; neoficiální data naznačují, že studentů se znevýhodněním je v programech odborného vzdělávání a přípravy velký počet, což nepřímo ovlivňuje kvalitu dosažené kvalifikace i její společenský status;
- absolventi oborů vzdělání na úrovni 3 EQF mohou mít také nízkou úspěšnost v dalším vzdělávání, zvláště pokud pokračují v terciárním vzdělávání; přesto (nebo možná právě proto) plní v některých zemích programy počátečního odborného vzdělávání úrovně 3 EQF sociální

funkce, ale pouze omezeně přispívají k řešení sociální nerovnosti; účastníci těchto programů tak zůstávají „uvězněni v rovnováze nízké kvalifikace /nízké produktivity“ (Fleckenstein, 2017);

- ve srovnání s kvalifikacemi úrovně 3 EQF mají kvalifikace spojené s úrovní EQF 4 vyšší podíl předpokládaných všeobecných i odborných teoretických znalostí, což má vliv na přístup k dalšímu (zejména terciárnímu) vzdělávání i na jeho úspěšné absolvování; z případových studií kvalifikací automechanik také vyplývá, že většina rozdílů mezi úrovněmi EQF 3 a 4 je v požadavcích na zvládnutí složitějších úkolů a uplatnění samostatnosti a odpovědnosti, a ačkoli je tento „vertikální rozměr“ výsledků učení důležitý, někdy není v popisech kvalifikací dobře propracovaný;
- kvalifikace počátečního odborného vzdělávání na úrovních 3 a 4 EQF jsou stále častěji popisovány výsledky učení; ve většině případů jsou výsledky učení generovány na základě standardů či profilů povolání;
- EQF a NRK založené na výsledcích učení mají usnadnit srovnání různých typů kvalifikací; je také snadnější a srozumitelnější přiřadit deskriptory NRK formulované prostřednictvím výsledků učení k příslušným kvalifikačním úrovním EQF. Nicméně, z důvodu různých národních přístupů k výsledkům učení, porovnávání kvalifikací navzájem zůstává stále výzvou.

6.3 DŮVODY ZAVEDENÍ ČRK A JEHO POTENCIÁL

Národní rámec kvalifikací je nástrojem pro klasifikaci kvalifikací podle souboru kritérií pro určité úroveň dosaženého vzdělání, jehož cílem je integrovat a koordinovat národní podsystémy kvalifikací a zlepšovat transparentnost, přístupnost, vývoj a kvalitu kvalifikací ve vztahu k trhu práce a občanské společnosti.

Existence skutečně národního (tedy jednotného či komplexního) rámce mj. signalizuje ostatním evropským státům, že v dané zemi panuje shoda o základních principech popisu, uznávání a úrovních kvalifikací, že existuje společný minimální systém zajišťování kvality, že proběhl složitý a náročný proces diskusí mezi zainteresovanými stranami a že se tyto dohody na konsenzu, který je pro všechny akceptovatelný. Tím by se mohl ČRK stát významným prostředkem pro lepší koordinaci a komunikaci mezi jednotlivými sektory vzdělávání a dalšími zainteresovanými stranami. Jen tak bude ČRK užíván a respektován všemi sektory vzdělávání i sociálními partnery a může pak vzniknout pocit „spoluvlastnictví“.

Ještě před tím, než se rozhodne, zda ČRK vznikne a jakou bude mít případně podobu, je důležité a nutné si položit otázky týkající se účelu, cílů, podstaty, role, rozsahu, správy, organizace, financování a mnohé další. Některé z těchto otázek se již objevily ve SWOT analýze a diskutovaly se na seminářích před deseti lety.

Rámec může být společným jmenovatelem či katalyzátorem řady snah, směrů a strategií, které se v současné době diskutují či uskutečňují.

V některých evropských státech využívají proces vzniku národního rámce kvalifikací jako nástroj pro zásadní reformní změny v systému, především v orientaci na výsledky učení (Polsko), jiné státy s delší tradicí jejich užívání se rozhodly nijak výrazně neměnit stávající systém a pouze klasifikovat existující kvalifikace a zařadit je do jediného žebříčku (Nizozemsko). Další, zejména menší státy, jako je např. Estonsko, prostě použily k zastřešení svých sektorových podrámců (sub-frameworks) deskriptory EQF. Rámec tak může, ale nemusí, mít reformní ambice. Je ale nutné, aby se na jeho vývoji podílelo celé spektrum aktérů. To umožní hledání konsenzu v otázkách, u kterých nepanuje napříč oblastmi vzdělávání ani shoda, ani jednotné pojmosloví.

POUŽÍVÁNÍ VÝSLEDKŮ UČENÍ V ČR

Všechny evropské nástroje pro transparentnost a podporu mobility (např. EQF, QF-EHEA, ECTS, EQAVET, ESG), jsou založeny na principu tzv. learning outcomes approach (postup založený na výsledcích učení se). Důležité je, co si jedinec skutečně osvojí, jaké znalosti a dovednosti získá. Pozornost je věnována učícímu se a jeho potřebám (tzv. learner centred approach), a tím se také zdůrazňuje jeho aktivní role v procesu učení. Jde o posun od vyučování (a působení učitele) k učení se (k jedinci).

Výsledky učení jsou většinou definovány jako explicitní výpovědi či přehledy toho, co se od jedince čeká, že bude znát, čemu bude rozumět a co bude schopen předvést na konci období, v němž se učí. Obvykle jsou popisovány kombinací znalostí, dovedností, postojů, schopností a míry porozumění. Tak mohou být

využity k popisu kurikula (a modulů či jednotek kvalifikací) i úrovní a cyklů. Postup založený na výsledcích učení umožňuje kromě vytváření kurikul také uznávání výsledků předchozího učení, objektivnější hodnocení výsledků učení, vytváření národních rámců kvalifikací a kreditních systémů. Bývá důležitou součástí vzdělávacích reforem.

Postup založený na výsledcích učení je v ČR používán, avšak existují jeho rozdílné interpretace mezi úrovněmi a typy vzdělávání. Dosud v této zprávě nezmíněnou připomínkou ve sdělení EQF AG byla nejistota expertů, zda nejednotnost překladu a výkladu konceptu „learning outcomes“ v Česku je „jen“ příznakem nejasné terminologie, nebo zda ve skutečnosti nechybí jednotné pochopení a dohoda o používání tohoto konceptu. Také se ve sdělení objevuje celkem pochopitelná otázka, jakým způsobem je zajištěn v současném uspořádání, které není jednotné, princip celoživotního učení, prostupnosti a postupu při certifikaci a uznávání (tím se míní současná situace, kdy tři vzdělávací subsystémy řízené třemi zákony jsou přiřazeny k jednomu zastřešujícímu EQF).

SHRNUTÍ: V ČEM BY MOHL BÝT ČESKÝ RÁMEC KVALIFIKACÍ PROSPĚŠNÝ?

Vznik českého rámce kvalifikací by měl vycházet z potřeb společnosti. V diskusích na seminářích či v odpovědích odborníků týkající se jeho vzniku opakovaně zazněly jeho hlavní potenciální výhody, a to jsou především umožnění/usnadnění vzájemné komunikace mezi různými sektory vzdělávání a trhem práce, vytvoření platformy pro společné diskutování a řešení existujících problémů a názorových rozdílů, prostředek k nalézání konsenzu, větší průchodnost a spravedlnost díky uznávání skutečných znalostí, dovedností a kompetencí bez ohledu na to, jakým způsobem je jedinec nabyl. Při propojení s rámcem pro zajišťování kvality ve vzdělávání by mohl zlepšit kvalitu kvalifikací i přípravy. Dále byla zmíněna lepší orientace v systému vzdělávání/kvalifikací, možnost porovnání se zahraničními úrovněmi a kvalifikacemi, koordinace při tvorbě kurikulárních dokumentů a standardů a řada dalších (NÚV 2013).

Hlavní předností rámce kvalifikací je zavedení jasné struktury do systému vzdělávání a kvalifikací, která umožňuje spravedlivé ohodnocení a uznání výsledků učení jedince, což mu usnadňuje jeho vzdělávací a následně i kariérní dráhu. Zavedení struktury, tj. orientačního přehledu toho, co se očekává, že jedinec na různých stupních vzdělávání dosáhne ve smyslu znalostí a dovedností, je též důležité pro učitele a tvůrce vzdělávacích programů, pro interní i externí zajišťování kvality vzdělávání i pro zaměstnavatele a tvůrce politik (nejen vzdělávacích). Neméně důležité je to i pro samotného účastníka vzdělávacího procesu nebo procesu učení.

Národní rámec kvalifikací je také výrazem dobré vůle a ochoty k dohodě. Jeho existence vede k domluvě a nadále ji podporuje. Jeho zavedení by mělo učinit náš systém čitelnější a prostupnější. Dobře nastavený rámec by měl stimulovat opakující se vývojový a pracovní cyklus (což je i cyklus zajišťování kvality) skládající se z plánování, realizace, pozorování, vyhodnocení a nového plánování.

Rámec by měl také zajistit, že předpokládané výsledky učení se ve své náročnosti nepřekrývají, ani v nich neexistují mezery. Měl by obsahovat výsledky učení, které jsou pro stát (společnost) opravdu důležité, a ke kterým by proto mělo vzdělávání směřovat. Rozpracování úrovní (deskriptorů) v konkrétních

programech či popisech kvalifikací by mělo zajistit konzistentnost a soudržnost celého vzdělávacího systému. Proces vzniku rámce však především vede k tomu, že zástupci z různých oblastí vzdělávání i trhu práce spolu komunikují a spolupracují, protože předpokladem funkčního rámce a jeho správy je dohoda všech, jichž se vzdělávání týká. Ve skupině, která by rámec vytvářela a poté řídila, by proto neměli chybět zástupci škol, studentů, zaměstnavatelů, státní správy, neziskových organizací, odborů apod. Jen tak může být zajištěno, že všichni, jichž se vzdělávání a učení týká, budou cítit spoluodpovědnost za jeho přípravu, naplňování i rozvoj.

Evropské státy, které prošly procesem vytváření NKR a následného přiřazení k EQF, opětovně hodnotí tuto „nutnost“ spolu diskutovat a spolupracovat jako nejvýraznější pozitivum celého procesu. Právě otevřený dialog, který předchází vzniku a je podmínkou existence rámce, je vnímán jako jeden z jeho největších přínosů. Jde o proces zdlouhavý a náročný, ale nabízí příležitost řešit dlouho zanedbané otázky často roztříštěných vzdělávacích systémů. Žádné podsystémy či oblasti vzdělávání by neměly být v izolaci od ostatních. Naopak v dnešním propojeném světě by se měly hledat cesty k překlenutí rozdílů a nedorozumění, způsobených často „jen“ rozdílným chápáním a užíváním terminologie. Pokud bude zajištěno, že nikdo nebude při vzniku a správě českého rámce kvalifikací opomenut, pak by právě takovou funkci mohl jednotný/komplexní rámec kvalifikací sehrát i v České republice.

6.4 ZÁVĚREM

I když referenční proces v České republice proběhl dle daných kritérií, doporučení o EQF se nám zatím podle záměru EK zcela naplnit nepodařilo. Úspěšně jsme se jako stát vyrovnali se závazkem uvádět úroveň kvalifikace na certifikátech dokládajících dosažené vzdělání⁵², potenciál EQF jako nástroje pro přezkum vzdělávacího systému na národní úrovni z pohledu společných principů, ke kterým se Česká republika přijetím doporučení přihlásila, se však naplnit nedaří. V klíčovém strategickém dokumentu Strategie 2030+ není národní rámec kvalifikací zmíněn, a ani očekávání vkládaná do opatření navrhovaných v rámci přípravy Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2023-2027 se zatím nenaplnila. V oblasti podpory odborného vzdělávání je jednou z plánovaných klíčových aktivit propojení Národní soustavy kvalifikací a RVP v obsahu vzdělávání. Národní rámec kvalifikací by se mohl stát tím vhodným nástrojem pro naplnění cílů této aktivity. Navíc s přesahem do systému celoživotního učení a žádaného a potřebného aktivního zapojení všech aktérů v procesu vytváření kvalifikací.

Autorky zprávy jsou si vědomy, že i sebelépe míněný nástroj jakékoli politiky, pokud se dále nepodporuje, nerozvíjí a zároveň se průběžně nehlídá jeho původní záměr a smysl, může způsobit opačný než zamýšlený efekt a může se tak obrátit proti jeho tvůrcům. V krajním případě může být jeho původní záměr zmanipulován a zacílen pouze na prospěch některého/některých z aktérů. V ideálních demokratických podmínkách, kdy záměry politik by měly cílit na prospěch společnosti jako celku, a nikoli krátkodobé cíle jedinců či vyvolených skupin, by k tomu docházet nemělo, ale ideální demokracie jsou vzácné. Opatrnost je v takové situaci pochopitelná a na místě. Úkolem odpovědných politiků je především živému organismu vzdělávacího systému neškodit. Proto tito často volí cestu postupného samovolného vývoje. I ten však skýtá řadu nebezpečí, zejména když se včas nerozpozná, kdy už jsou plíživě se projevující změny škodlivé či nevratné.

Pochopitelně je těžké přesvědčit kohokoli o něčem novém, s čím nemá zkušenosti, že je dobré. V takovém případě může pomoci se podívat k přátelům, sousedům či jinam a ověřit si, zda má cenu jít do daného rizika. K přijetí a zavedení nového nástroje či politiky také mohou existovat pobídky, ať už finanční či jiné. Finančních pobídek v posledních osmnácti letech v podobě fondů a grantů přijala ČR od EU opravdu hodně. Pokud je tato finanční podpora pravidelně akceptována, avšak její původní záměr není naplňován či dokonce není ani pokus ho naplnit, neprohlubuje to vzájemnou mezinárodní spolupráci a důvěru.

Přístup Německa a zejména Rakouska v zavádění doporučení o EQF by pro Českou republiku mohl být inspirací. Jednak v odpovědném přístupu k institucionalizaci národního koordinačního centra pro EQF, jednak i zapojením všech dotčených účastníků do postupů pro přiřazování kvalifikací včetně přidělení

---

⁵²Data o vlivu tohoto údaje na mezinárodní mobilitu našich absolventů k dispozici nejsou.

důstojných a relevantních rolí při vlastním procesu přiřazování. Příklad Irska a Finska pak ukazuje, že provést reformy s relativně rychlým pozitivním efektem je možné, vyžaduje to však domluvu a vzájemné pochopení na všech úrovních od jednotlivců až po nejvyšší zastupitele, odhodlání skutečně změny provést a případně se rozloučit s nefungujícími nástroji a přístupy.

Investovat do vzdělávání, a to zejména v podobě společného úsilí založeném na dohodě a porozumění, se vždy vyplatí.

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA 1 DESKRIPTORY EQF

(Příloha II, DOPORUČENÍ RADY ze dne 22. května 2017 o evropském rámci kvalifikací pro celoživotní učení, kterým se zrušuje doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 23. dubna 2008 o zavedení evropského rámce kvalifikací pro celoživotní učení (2017/C 189/03))

Deskriptory definující úrovně v evropském rámci kvalifikací (EQF)

Každá z osmi úrovní je definována souborem deskriptorů označujících výsledky učení, které odpovídají kvalifikacím na dané úrovni v jakémkoli systému kvalifikací

EQF	znalosti	dovednosti	odpovědnost a samostatnost
	Znalosti jsou v souvislosti s EQF popisovány jako teoretické nebo faktické.	Dovednosti jsou v souvislosti s EQF popisovány jako kognitivní (používání logického, intuitivního a tvůrčího myšlení) a praktické (zahrnující manuální zručnost a používání metod, materiálů, nástrojů a přístrojů).	V souvislosti s EQF jsou „odpovědnost a samostatnost“ popsány jako schopnost dotyčné osoby samostatně a odpovědně uplatnit znalosti a dovednosti.
Úroveň 1	základní všeobecné znalosti	základní dovednosti požadované k provádění jednoduchých úkolů	pracovat nebo studovat pod přímým dohledem ve strukturovaném prostředí
Úroveň 2	základní faktické znalosti v oboru práce nebo studia	základní kognitivní a praktické dovednosti požadované při používání relevantních informací za účelem plnění úkolů a řešení běžných problémů s použitím jednoduchých pravidel a nástrojů	pracovat nebo studovat pod dohledem s určitou mírou samostatnosti
Úroveň 3	znalosti faktů, zásad, procesů a obecných pojmů v oboru práce nebo studia	řada kognitivních a praktických dovedností požadovaných při plnění úkolů a řešení problémů výběrem a použitím základních metod, nástrojů, materiálů a informací	nést odpovědnost za splnění úkolů v práci nebo ve studiu při řešení problémů přizpůsobovat své chování okolnostem

Úroveň 4	faktické a teoretické znalosti v širokých souvislostech v oboru práce nebo studia	řada kognitivních a praktických dovedností požadovaných při řešení konkrétních problémů v oboru práce nebo studia	schopnost řídit sebe samého v rámci pokynů v oblastech práce nebo studia, které jsou obvykle předvídatelné, ale mohou se měnit dohlížet na běžnou práci jiných osob a nést určitou odpovědnost za hodnocení a zlepšování pracovních či studijních činností
Úroveň 5 (*)	rozsáhlé a specializované faktické a teoretické znalosti v oboru práce nebo studia a uvědomování si mezi těchto znalostí	rozsáhlá škála kognitivních a praktických dovedností požadovaných při rozvíjení tvůrčích řešení abstraktních problémů	řídit pracovní či studijní činnosti, při nichž dochází k nepředvídatelným změnám, a dohlížet na ně posuzovat a rozvíjet své vlastní výkony a výkony ostatních
Úroveň 6 (**)	pokročilé znalosti v oboru práce nebo studia zahrnující kritické chápání teorií a zásad	pokročilé dovednosti prokazující zvládnutí oboru a smysl pro inovace, jež jsou požadovány při řešení složitých a nepředvídatelných problémů ve specializované oblasti práce nebo studia	řídit složité technické nebo odborné činnosti či projekty a nést odpovědnost za rozhodování v kontextu nepředvídatelné pracovní nebo studijní náplně nést odpovědnost za řízení odborného rozvoje jednotlivců a skupin
Úroveň 7 (***)	vysoce specializované znalosti, z nichž některé jsou v popředí znalostí v oboru práce nebo studia, sloužící jako základ originálního myšlení nebo výzkumu kritické uvědomování si znalostí v oboru a na rozhraní mezi různými oblastmi	speciální dovednosti požadované při řešení problémů ve výzkumu nebo při inovacích s cílem rozvíjet nové znalosti a postupy a integrovat poznatky z různých oblastí	řídit a transformovat pracovní nebo studijní kontexty, které jsou složité, nelze je předvídat a vyžadují nové strategické přístupy nést odpovědnost za přispívání k profesním znalostem a postupům nebo za posuzování strategických výkonů týmů

Úroveň 8 (****)	znalosti na špičkové úrovni v oboru práce nebo studia a na rozhraní mezi obory	vysoce pokročilé a specializované dovednosti a techniky, včetně syntézy a hodnocení, požadované při řešení kritických problémů ve výzkumu nebo inovacích a při rozšiřování a novém definování stávajících znalostí nebo odborných postupů	vykazovat značnou autoritu, inovační potenciál, samostatnost a akademickou a odbornou integritu a trvalé odhodlání přicházet s novými myšlenkami a vyvíjet nové postupy na špičkové úrovni v oboru práce nebo studia, včetně výzkumu
--------------------------------	--	---	--

Slučitelnost s rámcem pro kvalifikace v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání

Rámec pro kvalifikace v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání stanoví deskriptory pro tři cykly, na nichž se dohodli ministři příslušní pro vysokoškolské vzdělávání na svém zasedání v Bergenu v květnu roku 2005 v rámci boloňského procesu. Každý deskriptor cyklu poskytuje obecně použitelné vyjádření obvykle očekávaných výsledků a schopností, jež jsou spojovány s kvalifikací, která představuje konec tohoto cyklu.

(*) Deskriptor pro krátký cyklus vysokoškolského vzdělávání (který může být uskutečňován v rámci prvního cyklu nebo ve spojitosti s ním), který byl vypracován v rámci společné iniciativy pro kvalitu při boloňském procesu, odpovídá výsledkům učení pro pátou úroveň EQF.

(**) Deskriptor pro první cyklus odpovídá výsledkům učení pro šestou úroveň EQF.

(***) Deskriptor pro druhý cyklus odpovídá výsledkům učení pro sedmou úroveň EQF.

(****) Deskriptor pro třetí cyklus odpovídá výsledkům učení pro osmou úroveň EQF.

PŘÍLOHA 2 NÁVRH DESKRIPTORŮ ČRK (2016)

Původní návrh vznikl v r. 2013 v pracovní skupině pro vznik deskriptorů ve spolupráci odborníků z oblasti vzdělávání i trhu práce. V roce 2015 a 2016 byl návrh upravován. Revize v r. 2016 se týkala především úrovně 6 – 8, aby zohlednila novelu zákona o VŠ.

Pracovní skupina byla organizovaná a podporovaná projektem EQF NCP 2012-13, který řešilo Koordinační centrum pro EQF při Národním ústavu pro vzdělávání v Praze (nyní NPI). Deskriptory byly dále diskutovány a připomínkovány odborníky z oblasti vzdělávání (např. v odborné skupině pro oblast umění a kultury při NÚV).

Úrovně deskriptorů ČRK jsou kompatibilní s osmi úrovněmi EQF. Tato verze pochází z r. 2016.

ČRK	Všeobecné a odborné znalosti a porozumění	Všeobecné a odborné dovednosti	Všeobecné způsobilosti (nevázané na obor studia či práce)
úroveň 1	základní všeobecné znalosti	dovednosti potřebné pro vykonávání jednoduchých praktických činností	plnění pracovních a studijních činností podle zadaných pokynů, přijímání zodpovědnosti za své výsledky a své jednání v situacích každodenního života
	znalosti jednoduchých postupů pro řešení běžných situací	vyhledávání základních praktických informací naučenými postupy a jejich využívání	dodržování základních společenských norem a pravidel soužití, přijímání zpětné vazby
	znalosti potřebné pro rozhodování o vlastní pracovní a studijní orientaci	bezpečné používání materiálů, nástrojů a vybavení při jednoduchých praktických činnostech, dodržování stanovených pravidel	využívání komunikativních dovedností a komunikačních prostředků v běžných situacích
			porozumění jednoduchým pokynům v cizím jazyce a reagování na ně, používání jednoduchých každodenních výrazů a frází, napsání jednoduchého sdělení
			využívání jednoduchých učebních a pracovních postupů pro svůj rozvoj
úroveň 2	základní znalosti v oboru práce nebo studia (znalost pojmů, postupů a zásad)	dovednosti potřebné pro vykonávání praktických činností a pro řešení obvyklých praktických problémů v oboru na základě samostatné volby metod a postupů	samostatné plnění jednoduchých a dílčích úkolů, přijímání zodpovědnosti za své pracovní a studijní výsledky, aktivní přístup k řešení běžných životních situací
	znalosti postupů a prostředků pro řešení běžných problémů nebo pracovních a studijních činností, zdůvodnění jejich použití	vyhledávání informací z různých zdrojů a posouzení jejich potřebnosti pro vlastní práci a učení	uvědomělé dodržování společenských norem se znalostí svých práv a povinností, poskytování zpětné vazby
	základní znalosti podmínek a mechanismů trhu práce	vhodné používání materiálů, nástrojů a vybavení při pracovních činnostech a při řešení jednoduchých praktických problémů	porozumění sdělením obecného typu, využívání komunikativních dovedností pro kontakt s okolním světem
			porozumění sdělením v cizím jazyce vztahujícím se k běžným tématům každodenního života, ústní a písemná

			komunikace prostřednictvím základních výrazů a frází
			organizování vlastního učení s využitím různých forem, postupů a metod
úroveň 3	odborné znalosti v oboru práce nebo studia (znalost faktů, procesů a technologií)	dovednosti potřebné pro vykonávání praktických činností a pro řešení obvyklých praktických problémů v oboru na základě samostatné volby metod a postupů	samostatné řešení úkolů komplexnější povahy, přijímání zodpovědnosti za průběh a výsledky vlastní práce a studia, aktivní spolupráce v rámci týmu
	znalosti postupů a prostředků pro řešení složitějších problémů a komplexních pracovních nebo studijních činností, zdůvodnění jejich použití	rozpoznávání potřeby informací, vyhodnocování jejich kvality a využitelnosti pro řešení úkolu	respektování práv druhých, orientace v pracovně-právních vztazích, hodnocení výsledků vlastní práce a poskytování zpětné vazby k práci ostatních
	znalosti podmínek a možností vlastního uplatnění na trhu práce a v životě společnosti	volba vhodných materiálů, nástrojů, postupů a metod vzhledem k povaze zadané činnosti, uvědomování si rizik při pracovních činnostech a dodržování zásad bezpečnosti, ochrany zdraví a majetku a hygieny práce	porozumění sdělením různého typu, využívání vhodných komunikačních prostředků a technologií při řešení úkolů a konkrétní pracovní činnosti
			porozumění hlavním myšlenkám sdělení v cizím jazyce a témat týkajících se studia, pracovního zapojení i osobního života, ústní a písemná komunikace s využitím základní všeobecné slovní zásoby a základních výrazů daného oboru
			plánování a organizování vlastního učení s využitím efektivních forem, postupů a metod při studiu a práci
úroveň 4	odborné a teoretické znalosti v oboru práce nebo studia (komplexní znalost oboru)	dovednosti potřebné pro řešení obvyklých praktických problémů v oboru s využitím samostatně volených postupů a metod a jejich modifikací včetně navrhování tvůrčích řešení	přijetí určené role v týmu, aktivní přístup k úkolům komplexní povahy, přijímání zodpovědnosti za navrhovaná řešení a výsledky týmové práce
	znalosti metod potřebných pro analýzu, vyhodnocování a volbu vhodných postupů pro řešení komplexních problémů v oboru práce a studia	shromažďování, analyzování a kritické vyhodnocování informací a jejich využívání při řešení praktických problémů a navrhování tvůrčích řešení	dodržování právních norem, respektování společenských hodnot a hodnocení vlastní práce a práce ostatních z hlediska společenského přínosu a dopadu na životní prostředí
	znalosti potřebné pro uplatnění se na domácím a zahraničním trhu práce; propojení odborných znalostí a vlastních zkušeností, jejich aktivní rozvoj	samostatná volba vhodných materiálů, nástrojů a technologií a jejich případná modifikace vzhledem k zadání, volba pracovního režimu s ohledem na bezpečnost a ochranu zdraví, majetku a životního	porozumění odborným sdělením, používání odborného jazyka a efektivní využívání dostupných komunikačních prostředků a technologií, věcná argumentace

		prostředí	
			porozumění hlavním i vedlejšími myšlenkami sdělení v cizím jazyce; používání všeobecné i základní slovní zásoby vztahující se k danému oboru či pracovnímu zařazení; reprodukování hlavních myšlenek a tvorba textu v cizím jazyce
			plánování, organizování, řízení a vyhodnocování vlastního učení s využíváním efektivních forem, postupů, metod a strategií; uvědomování si vzdělávání jako celoživotního procesu
úroveň 5	specializované a podrobné znalosti předmětu a rozsahu daného oboru	s využitím odborných znalostí a na základě vymezeného úkolu samostatně řešit obvyklé a specializované praktické problémy v oboru, včetně rozvíjení tvůrčích řešení	samostatně a odpovědně se rozhodovat ve známých souvislostech na základě vymezeného zadání
	znalosti metod vyžadovaných pro výkon samostatných odborných činností v užším okruhu specializovaných povolání	vyhledat, posoudit a využít informace potřebné pro řešení vymezeného problému	dle zadání a přidělených zdrojů koordinovat své činnosti s ostatními členy týmu, řídit činnosti, při nichž dochází k nepředvídatelným změnám a nést odpovědnost za výsledek
	přehled o teoriích a konceptech, na nichž se metody oboru zakládají, a o prostředí jejich uplatňování v praxi		rozeznat etický rozměr řešených problémů
			srozumitelně a přesvědčivě sdělovat vlastní odborné názory ostatním členům týmu a dalším spolupracujícím odborníkům
			používat své odborné znalosti, odborné dovednosti a obecné způsobilosti v alespoň jednom cizím jazyce
			získávat další odborné znalosti, dovednosti a způsobilosti především na základě praktické zkušenosti a jejího vyhodnocování, rozvíjet sebe i ostatní
úroveň 6	široké znalosti předmětu a rozsahu daného oboru	s využitím odborných znalostí na základě rámcově vymezeného úkolu řešit problémy v oboru	samostatně a odpovědně se rozhodovat v jen částečně známých souvislostech na základě rámcového zadání
	široké znalosti teorií, konceptů a metod oboru	vyhledat, posoudit, utřídit a interpretovat informace relevantní pro řešení vymezeného praktického problému	dle rámcového zadání a přidělených zdrojů koordinovat činnost týmu a nést odpovědnost za jeho výsledky
	porozumění možnostem, podmínkám a omezením využití teorií, konceptů a metod	použít některé základní výzkumné postupy oboru v rozsahu potřebném pro řešení problémů v oboru	do řešení problémů zahrnout úvahu o jejich etickém rozměru

	oboru v praxi		
			srozumitelně a přesvědčivě sdělovat odborníkům i laikům informace o povaze odborných problémů a vlastním názoru na jejich řešení, srozumitelně shrnout názory ostatních členů týmu
			jednat v rámci svých odborných znalostí, odborných dovedností a obecných způsobilostí v alespoň jednom cizím jazyce
			samostatně získávat další odborné znalosti, dovednosti a způsobilosti na základě především praktické zkušenosti a jejího vyhodnocení, ale také samostatným studiem teoretických poznatků oboru
úroveň 7	široké a/nebo hluboké znalosti předmětu a rozsahu oboru odpovídající soudobému stavu poznání	s využitím odborných znalostí samostatně vymezit a tvůrčím způsobem řešit teoretický nebo praktický problém v oboru	samostatně a odpovědně rozhodovat v nových nebo měnících se souvislostech nebo v zásadě se vyvíjejícím prostředí s přihlédnutím k širším společenským důsledkům rozhodování
	široké a hluboké znalosti a porozumění teoriím, konceptům a metodám odpovídající soudobému stavu poznání	samostatně a tvůrčím způsobem řešit komplexní problém s použitím vybraných teorií, konceptů a metod oboru	dle vyvíjejících se souvislostí a dostupných zdrojů vymezit zadání pro odborné činnosti, koordinovat je a nést konečnou odpovědnost za jejich výsledky
	porozumění možnostem, podmínkám a omezením využití poznatků souvisejících oborů	použít některé z pokročilých výzkumných postupů v oboru způsobem umožňujícím získávat nové původní informace	samostatně řešit etický problém
			srozumitelně a přesvědčivě sdělovat odborníkům i širší veřejnosti vlastní odborné názory
			jednat v rámci svých odborných znalostí, odborných dovedností a obecných způsobilostí v alespoň jednom cizím jazyce
			plánovat, podporovat a řídit s využitím teoretických poznatků oboru získávání dalších odborných znalostí, dovedností a způsobilostí ostatních členů týmu
úroveň 8	hluboké a systematické znalosti předmětu a rozsahu oboru odpovídající soudobému stavu poznání	navrhovat a používat pokročilé výzkumné postupy v oboru způsobem umožňujícím rozšiřovat poznání oboru původním výzkumem	vyvíjet nové postupy, vyhodnocovat nové poznatky a ideje s přihlédnutím k dlouhodobým společenským důsledkům jejich využívání

	hluboké a systematické znalosti a porozumění teoriím, konceptům a metodám, které jsou v popředí poznání oboru na mezinárodní úrovni	rozvíjet a vyhodnocovat teorie, koncepty a metody oboru včetně vymezení oborů nebo jejich zařazení do širší oblasti	plánovat rozsáhlé činnosti tvůrčí povahy a získávat a plánovat zdroje pro jejich uskutečnění
	porozumění systému věd a výzkumným problémům na pomezí oborů		samostatně řešit složitý etický problém při tvůrčí činnosti nebo využívání jejích výsledků
			srozumitelně a přesvědčivě sdělovat vlastní poznatky v oboru ostatním členům vědecké komunity na mezinárodní úrovni i široké veřejnosti
			jednat v rámci svých odborných znalostí, dovedností a způsobilostí v alespoň jednom cizím jazyce, včetně ústní a písemné prezentace výsledků tvůrčí činnosti
			získávat nové odborné znalosti, dovednosti a způsobilosti vlastní tvůrčí činností a nést odpovědnost za ovlivňování podmínek a souvislostí vzdělávání ostatních

PRAMENY

(Odkazy platné v prosinci 2022)

Ball, C. (2019). *European inventory on validation of non-formal and informal learning 2018 update: Germany*. http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2019/european_inventory_validation_2018

BBF (2013). *German EQF Referencing Report*. Bundesministerium für Bildung und Forschung. 2013 <https://europa.eu/europass/en/document-library/eqf-referencing-report-german>

BMUK, BMWF (2011). *Austrian EQF Referencing Report*. <https://europa.eu/europass/en/document-library/eqf-referencing-report-austria>

Burke N.; Condon, N.; Hogan A.; (2019). *Vocational education and training in Europe– Ireland*. Cedefop ReferNet VET in Europe reports 2018. [http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2019/Vocational Education Training Europe Ireland 2018 Cedefop ReferNet.pdf](http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2019/Vocational_Education_Training_Europe_Ireland_2018_Cedefop_ReferNet.pdf)

Cedefop (2017). *Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook*. Luxembourg: Publications Office. 2017

Cedefop (2019a). *VET in Ireland*. In: Cedefop (2019). *Spotlight on VET – 2018 compilation: vocational education and training systems in Europe*. Luxembourg: Publications Office, pp. 40-41. <http://data.europa.eu/doi/10.2801/009>

Cedefop (2019b). *Vocational education and training in Finland: short description*. Luxembourg: Publications Office. <http://data.europa.eu/doi/10.2801/841614>

Cedefop (2020). *European qualifications framework: initial vocational education and training: focus on qualifications at levels 3 and 4*. Luxembourg: Publications Office. Cedefop research paper, No 77. <https://data.europa.eu/doi/10.2801/114528>

Cedefop (2021a). *European inventory on NQF 2020 – Austria*. Luxembourg: Publications Office. 2021 <https://www.cedefop.europa.eu/en/country-reports/austria-european-inventory-nqf-2020>

Cedefop (2021b). *European inventory on NQF 2020 – Finland*. Luxembourg: Publications Office. 2021 <https://www.cedefop.europa.eu/en/country-reports/finland-european-inventory-nqf-2020>

Cedefop (2021c). *European inventory on NQF 2020 – Germany*. Luxembourg: Publications Office. 2021 <https://www.cedefop.europa.eu/en/country-reports/germany-european-inventory-nqf-2020>

Cedefop (2021d). *European inventory on NQF 2020 – Ireland*. Luxembourg: Publications Office. 2021 <https://www.cedefop.europa.eu/en/country-reports/ireland-european-inventory-nqf-2020>

Cedefop; IBW Austria (2019). *Vocational education and training in Europe: Austria* [From Cedefop; ReferNet. Vocational education and training in Europe database]. <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-in-europe/systems/austria>

Cereq (2020). *Apprenticeship in Germany and facing its challenges* <https://www.cereq.fr/en/apprenticeship-germany-and-facing-its-challenges> (online article)

Deissinger, T. (2004). Germany's system of vocational education and training: challenges and modernisation issues. *Journal of Training Research*; 2 (2004), 1. - S. 76-99

- EC (2009). *Přidaná hodnota národních rámců kvalifikací při implementaci EQF*. Lucembursko: Úřad pro úřední tisky Evropské unie, 2009. 36 s. ISBN 978-92-79-15214-6
- EC (2017). *Doporučení Rady ze dne 22. května 2017 o evropském rámci kvalifikací pro celoživotní učení*(2017/C 189/03), Úřední věstník Evropské unie
- EC (2019a). *Evropský rámec kvalifikací: podpora učení, práce a přeshraniční mobility*. Lucembursko: Úřad pro publikace Evropské unie, 2019.
- EC (2019b). *PISA 2018 and EU. Striving for social fairness through education*. Luxembourg: Publications Office of the European Union., 2019
- EC (2020a). *Education and Training Monitor 2020 Austria*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020
- EC (2020b). *Education and Training Monitor 2020 Czechia*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020
- EC (2020c). *Education and Training Monitor 2020 Czechia*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020.
- EC (2020d). *Education and Training Monitor 2020 Finland*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020
- EC (2020e). *Education and Training Monitor 2020 Germany*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020
- EC (2020f). *Education and Training Monitor 2020 Ireland*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020
- EC (2020g). *Education and Training Monitor 2020 Slovakia*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020
- EC; Cedefop (2020). *Survey on implementation, use and impact of NQF/EQF – Ireland* [unpublished]
- Finnish National Agency for Education (EDUFI, 2018). *Report on the referencing of the Finnish National Qualifications Framework to the European Qualifications Framework and the Framework for Qualifications of the European Higher Education Area*. The Finnish National Agency for Education, The National Co-ordination Point for the European Qualifications Framework, 2018
- Finnish National Agency for Education (EDUFI, 2022). *Finnish education in a nutshell*https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Finnish_education_in_a_nutshell_1.pdf
- Finnish National Agency for Education's (EDUFI, 2019). *Vocational Qualifications in Finland 2019*.<https://www.oph.fi/en/statistics-and-publications/publications/vocational-qualifications-finland-2019>
- Fleckenstein, T., Lee, S.C. (2017). Caught up in the past? Social inclusion, skills, and vocational education and training policy in England. *Journal of education and work*, Vol. 31, No 2, pp. 109-124.
- Indecon (2017). *Policy impact assessment of the Irish national framework of qualifications. A study commissioned by QQI and supported by Erasmus +*.<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d41a0625-e00e-11e9-9c4e-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>

- Karttunen, A. (2019). *European inventory on validation of non-formal and informal learning 2018 update: Finland*.
http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2019/european_inventory_validation_2018_Finland.pdf
- Kaňáková, M.; Czesaná, V.; Šímová, Z. (2019). *Vocational education and training in Europe – Czech Republic*. Cedefop ReferNet VET in Europe reports 2018.
http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2019/Vocational_Education_Training_Europe_Czech_Republic_2018_Cedefop_ReferNet.pdf
- Luomi Messerer, K. (2019). *European inventory on validation of non-formal and informal learning 2018 update: Austria*.
http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2019/european_inventory_validation_2018_Austria.pdf
- MŠMT (2020). *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*
- MŠVVaŠ SR (2018). *Národná klasifikácia vzdelania_ verzia V18 z 20. 01. 2018*
<https://www.minedu.sk/data/files/3772.pdf>
- MŠVVaŠ SR (2021). *Stratégia celoživotného vzdelávania a poradenstva na roky 2021 – 2030*
<https://www.minedu.sk/data/att/22182.pdf>
- Murphy, I. (2019). *European inventory on validation of non-formal and informal learning 2018 update: Ireland*.
http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2019/european_inventory_validation_2018_Ireland.pdf
- Nantl, J. (2014). *Český rámec kvalifikací. K možnostem, podmínkám a souvislostem vzniku národního rámce kvalifikací pro Českou republiku*. Praha: NÚV.
http://www.nuv.cz/uploads/EQF/2_1_CZQF_study_fin.pdf
- NÚV (2013). *Východiska a výsledky dotazníku o potřebnosti Českého rámce kvalifikací*.
http://www.nuv.cz/uploads/EQF/EQF_NCP_2012_13_Vysledky_setreni_ke_vzniku_CRK_SWOT.pdf
- OECD (2010). *Learning for Jobs. OECD Reviews of Vocational Education and Training Germany*
<https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/45668296.pdf>
- Páthová I., Gállová L., Junášková A. (2017). *Referencing Report of the Slovak Qualifications Framework to the EQF*. ŠIOV 2017
- Pohanková, J. et al.(2015). *National Referencing Report of the Czech Republic.3rd revised version*. NÚV, 2015.
- QQI (2020). *The Irish National Framework of Qualifications: Referencing to the European Qualifications Framework and Self-Certification of Compatibility with the Qualifications Framework of the European Higher Education Area*
- Stalker, M. (2019). *European inventory on validation of non-formal and informal learning 2018 update: Czechia*.
http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2019/european_inventory_validation_2018_Czechia.pdf

Tritscher-Archan, S. (2016). *Vocational education and training in Europe – Austria*. Cedefop ReferNet VET in Europe reports. http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2016/2016_CR_AT.pdf

Vantuch, J. (2019). *European inventory on validation of non-formal and informal learning 2018 update: Slovakia*. http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2019/european_inventory_validation_2018

Vantuch, J.; Jelinková, D. (2019). *Vocational education and training in Europe: Slovakia*. Cedefop ReferNet VET in Europe reports 2018.